

**A FONTOSABB TERMÉKPÁLYÁK
2006. ÉVI PIACI FOLYAMATAI**

**Budapest
2006**

Kiadja:

az Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató:

Udovecz Gábor

Szerkesztőbizottság:

Bognár Imre, Dorgai László, Kamarásné Hegedűs Nóra (titkár), Kapronczai István,
Kertész Róbert, Keszthelyi Szilárd, Kovács Gábor, Popp József,
Udovecz Gábor

Készült:

A Gazdaságelemzési Igazgatóság
Piaci Információs Osztályán

Szerkesztette:

Tunyoginé Nechay Veronika
Stummer Ildikó

Készítették:

Györe Dániel
Kemény Gábor
Keményné Horváth Zsuzsanna
Németh Noémi
Stummer Ildikó
Thury Eszter
Varga Viktória
Vágó Szabolcs
Wanek Zsuzsanna
Tunyoginé Nechay Veronika

Közreműködött:

Szabóné Haszonits Ágnes

Opponensek:

Popp József
Szerdahelyi Péter

HU ISSN 1418 2130
ISBN 978 963 491 499 0

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. Gabona	7
1.1. Világ- és európai piaci tendenciák	7
1.2. Hazai piaci tendenciák	7
1.2.1. Kínálat	7
1.2.2. Intervenció	8
1.2.3. Külpiaci értékesítés	8
1.2.4. Takarmány-felhasználás	9
1.3. A hazai és uniós piaci árak tendenciája	10
1.3.1. A búza és kukorica belföldi (termelői és határparitásos) árszintje	13
2. Olajnövények	15
2.1. Világpiaci tendenciák	15
2.2. Európai piaci tendenciák	15
2.3. Hazai piaci tendenciák	16
2.3.1. Kínálat	16
2.3.2. Bel- és külpiaci értékesítés	17
2.3.3. A piaci árak tendenciája	19
3. Cukor	21
3.1. Világpiaci tendenciák	21
3.2. Európai piaci tendenciák	22
3.3. Hazai piaci tendenciák	23
3.3.1. Kínálat	23
3.3.2. Intervenció, bel- és külpiaci értékesítés	24
3.3.3. A piaci árak tendenciája	24
4. Sertéshús	27
4.1. Világ- és európai piaci tendenciák	27
4.2. Hazai piaci tendenciák	28
4.2.1. Kínálat	28
4.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	28
4.3. A piaci árak tendenciája	28
5. Marhahús	31
5.1. Világ- és európai piaci tendenciák	31
5.2. Hazai piaci tendenciák	31
5.2.1. Kínálat	31
5.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	31
5.3. A piaci árak tendenciája	32
6. Juhhús	35
6.1. Világ- és európai piaci tendenciák	35
6.2. Hazai piaci tendenciák	35
6.2.1. Kínálat	35
6.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés	35
6.3. A piaci árak tendenciája	36

7. Baromfihús és tojás	39
7.1. Világpiaci tendenciák	39
7.2. Hazai piaci tendenciák	39
7.2.1. Kínálat	39
7.2.2. Belföldi értékesítés	39
7.2.3. Külpiaci értékesítés	39
7.3. A piaci árak tendenciája	40
7.3.1. Vágócsirke árak	40
7.3.2. Csirkehús árak	41
7.4. Az étkezési tojás piaci tendenciái	43
8. Tej és tejtermékek	45
8.1. Világ- és európai piaci tendenciák	45
8.2. Hazai piaci tendenciák	45
8.2.1. A nyerstej és tejtermékek belpiaci forgalma	45
8.2.2. A nyerstej és tejtermékek külpiaci forgalma	48
8.3. A piaci árak tendenciája	49
8.3.1. A nyerstej termelői árának tendenciája	49
8.3.2. A tejtermékek értékesítési árának tendenciája	50
9. Zöldség-gyümölcs	51
9.1. A zöldségfajok piaci és ártendenciái	51
9.1.1. Európai piaci tendenciák	51
9.1.2. A hazai kínálat és a termelői árak alakulása	52
9.1.3. Bel- és külpiaci értékesítés	54
9.2. A gyümölcsfélék piaci és ártendenciái	55
9.2.1. Európai piaci tendenciák	55
9.2.2. A hazai kínálat és a termelői árak alakulása	56
9.2.3. Bel- és külpiaci értékesítés	57
10. Szőlő és bor	61
10.1. Piaci tendenciák	61
10.1.1. Kínálat	61
10.1.2. Bel- és külpiaci értékesítés	61
10.2. A piaci árak tendenciája	64
Összefoglalás	67
Források és rövidítések jegyzéke	71
Mellékletek	73

Bevezetés

A kiadvány a fontosabb hazai termékpályák 2006. évi piaci tendenciáit mutatja be, elsősorban az ártendenciák segítségével, de emellett a 2006. évi előzetes mennyiségi információk alapján a keresleti és kínálati oldalon bekövetkező alapvető összefüggéseket is feltárja. Az összeállítás az AKI Piaci Árinformációs Rendszer (PÁIR), valamint a különböző nemzetközi forrásokból származó árinformációkra, továbbá a KSH termelési, iparstatisztikai és külkereskedelmi adataira támaszkodik. A piaci folyamatok vizsgálata az anyagban egységes szerkezetben történik:

- világ és európai kínálati és keresleti tendenciák,
- hazai kínálat alakulása: belföldi termelés, import és készletek,
- hazai kereslet alakulása: belföldi értékesítés, export,
- piaci árak tendenciája.

A vizsgálatba vont termékpályák piaci folyamatainak fenti szerkezet szerinti bemutatását, az ágazati sajátosságok, valamint az elemzés időpontjában ágazatonként rendelkezésre álló információk meghatározták.

1. Gabona

1.1. Világ- és európai piaci tendenciák

2006-ban a világ **búzatermelése** 619 millió tonnáról 588 millió tonnára csökkent. A nagy búzaexportőr országok közül a legjelentősebb terméskiesés (14 millió t) Ausztráliában és az USA-ban (8 millió t) volt. A fekete-tengeri régióban (Oroszország, Ukrajna) is mintegy 8,6 millió tonnával kevesebb búza termett a 2005. évi 66,4 millió tonnához viszonyítva. Ukrajna termelése 14,3, Oroszorszáé 43,5 millió tonna volt 2006-ban. Az EU-ban 122,63 millió tonnáról 117,23 millió tonnára esett vissza a búzatermelés: Németországban, Franciaországban 1-1,5 millió tonna, az EU-10-ben pedig 3 millió tonna terméskiesés volt 2006-ban, amit a világpiacon az argentin és a kanadai termelésbővülés valamennyire ellensúlyozott (+400 ezer és +600 ezer t). Összességében azonban így is hiány alakult ki, ezért a több mint 20 millió tonna termés csökkenés a világpiacon az árakat a betakarítástól kezdődően folyamatosan felfelé húzta, a 2005. évi áraknál magasabb szintre.

A **kukoricatermelés** az USA-ban 10 millió, az EU-25-ben 4 millió tonnával csökkent 2006-ban (Németországban 3, Franciaországban 1 millió, Spanyolországban 600 ezer tonnával kevesebb kukorica termett). Az újonnan csatlakozó országok közül Románia kukoricatermelése mintegy 700 ezer tonnával csökkent a 2006/2007. gazdasági évben, ennek következtében az export is csaknem felére (790 ezer tonnáról 400 ezer tonnára) esett vissza. Annak ellenére, hogy Ukrajna kukorica-termelése 2006-ban 650 ezer tonnával csökkent, exportőri szerepe meghatározó lehet, hiszen 2007 első félévében 500 ezer tonna tengeri kiszállítására kapott kvótát¹. A kedvezőbb földrajzi elhelyezkedésből adódó jobb szállítási lehetőség miatt az ukrán termés a magyar kukoricának is erős versenytársa az Unió és a környező országok piacán. Argentína, Kína, Dél-Afrika és Brazília termelésének bővülése következtében a világpiacon a kukoricakínálat 2006-ban csak 3 millió tonnával esett vissza a 2005. évi 692 millió tonnához képest.

A 2007/2008. gazdasági évben a világpiacon a búzaárakat az esetleges jó termés a betakarítás időszakában csökkentheti, a kukorica árak esetén pedig az ipari felhasználás bővülése lehet az egyik meghatározó áralakító tényező (ennek háttérében a bioetanol-gyártás jelenlegi és jövőbeni növekedése áll). A takarmány-felhasználás állandó igénye és a folyamatosan emelkedő ipari kereslet a kukorica iránt a hazai és világpiacon a búzaárakra pozitívan hat. Az árnövekedés mértékét egyelőre nehéz becsülni.

1.2. Hazai piaci tendenciák

1.2.1. Kínálat

2006-ban 14,6 millió tonna gabonát takarítottak be. A búza és árpa vetésterülete 5-7%-kal csökkent 2005-höz képest, a kukoricáé 1%-kal nőtt. Búzából 4,343 millió tonna, árpából 1,081 millió tonna termett, összesen 895 ezer tonnával kevesebb, mint 2005-ben. A búza- és árpahozamok mérsékelten visszaestek (0,07-0,44 t/ha), a kukoricatermés 700 ezer tonnával csökkent az előző évi mennyiséghez képest.

¹ www.blackseagrains.net, 2006. december 8.

1.2.2. Intervenció

Az EU-25 nettó intervenciók gabona készlete 3,34 millió tonna volt 2007 február elején, amelyből 99,84 %-ot (3,33 millió t) tett ki a magyar gabona (jórészt kukorica). A 2006/2007. gazdasági évben Magyarországon egyelőre 14 ezer tonna kukoricát ajánlottak fel intervencióra.

Figyelembe véve a közepes mennyiségű hazai búzakínálatot, valamint az előző évhez képest gyenge uniós és világszertei termést, illetve a kisebb kínálat okozta áremelkedést, **feltehetően minimális búza kerül intervencióra a 2006/2007. gazdasági évben.**

Kukorica esetén az intervencióra felajánlott tételek nagyságát több tényező minimalizálta a betakarítás után. A termelői árak először az intervenciók ár szintjére emelkedtek, majd később túlhaladták az erős kereslet és az évközi magas euróárfolyam következtében. A bioetanol üzemek növekvő kukorica iránti kereslete hosszú távon az intervenciók felajánlások csökkenését körvonalazza.

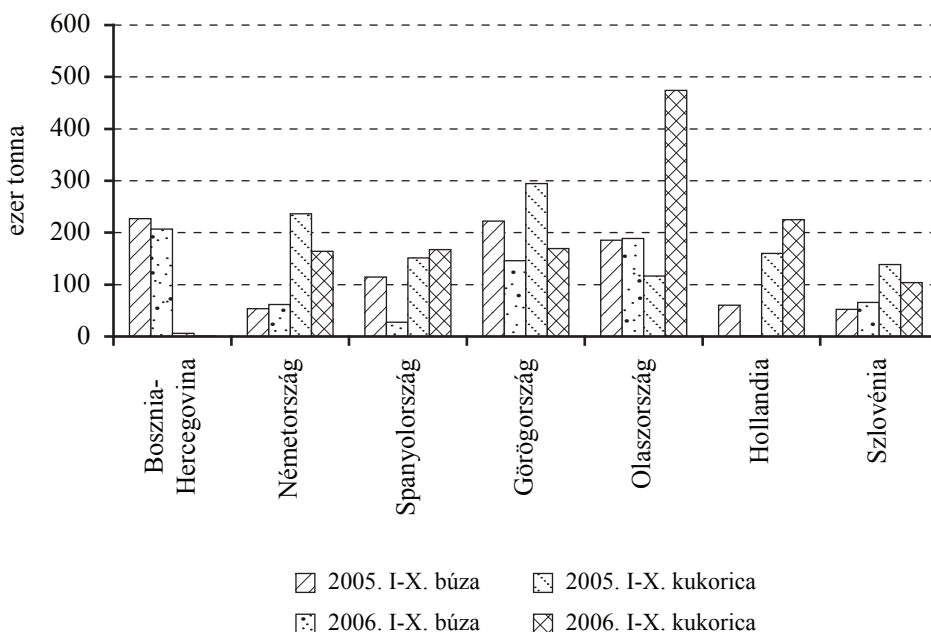
Magyarországon a megfigyelések szerint 8 megyében ajánlottak fel nagy mennyiségű kukoricát (két év átlagában 300-500 ezer tonna megyénként) intervencióra a 2004/2005. és 2005/2006. gazdasági években, amely két nagy területi csoportot jelent. Az egyik rész, az ország észak-keleti fele (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar), a másik a Duna vonalán elhelyezkedő megyék (Tolna, Bács-Kiskun, Baranya, Fejér) és a somogyi területek. A bioüzemanyagot (bioetanol) előállító beruházások az említett megyékre összpontosulnak. A Duna két oldalán elhelyezkedő- és a déli megyék, exportorientáltabb területek, ami a keleti régióhoz képest magasabb árszintet jelenthet ezen a vidéken termelőknek. Figyelembe véve a 2008-tól meginduló gabona bioüzemanyagként történő feldolgozást, akár kukoricahiany is kialakulhat, amely az árakat tovább növelheti a jövőben.

1.2.3. Külpiaci értékesítés

2006. I-X. hó között 1,62 millió tonna búza és 1,4 millió tonna kukorica került exportra, 160-230 ezer tonnával több, mint az előző év ugyanezen időszakában. Búza esetén öt év átlagához (2001-2005) képest kivitelünk 400 ezer tonnával emelkedett, kukorica esetén 180 ezer tonnával. A kivitel erősödését a gyengébb világszertei kínálattal szemben álló kereslet magyarázza.

Szlovéniába és Németországba ugyanebben az időszakban 15-26%-kal növekedett búzakivitelünk, ami a célországok és az Unió gyengébb búzatermelésével függ össze. Hollandiába jelentősen, mintegy 98%-kal esett vissza a kiszállitásunk az előző év ugyanezen időszakához képest. Görög- és Spanyolországba irányuló kivitelünk is csökkent, 35 és 70%-kal (1. ábra). A csökkenés hátterében a fekete-tengeri régiós és a francia búza szállítások erősödése áll.

A búza- és kukoricaexport alakulása

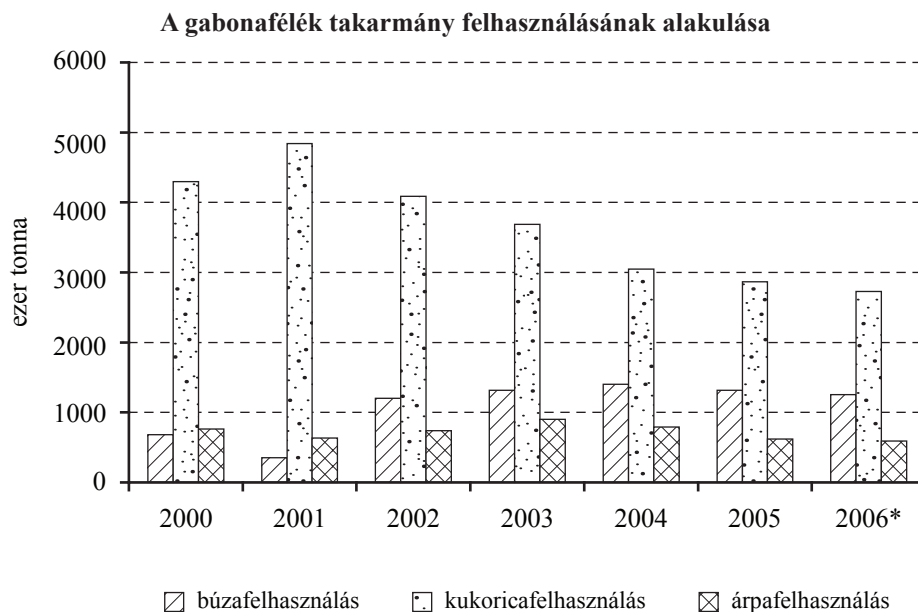

Forrás: KSH

Hollandiába, Olasz- és Spanyolországba kukorica kiszállításaink megtöbbszörözödték (Olaszország esetén négyszeresére) a 2005. I-X. időszakához képest, ami a gyengébb uniós és fekete-tengeri térség kukorica kínálatára, továbbá az USA kukorica felhasználásának 13 millió tonna körüli növekedésére, és ezzel összefüggésben exportjának visszaesésére (-700 ezer tonna) vezethető vissza. A német, a szlovén és a görög kukorica exportunk 30-50%-kal esett vissza 2006 első tíz hónapjában.

1.2.4. Takarmány-felhasználás

A gabonafélék takarmány felhasználásának fokozatos csökkenése az elmúlt években a kínálat-levezetés nehézségeire mutatott rá (2. ábra).

*AKI becslés, takarmány-felhasználás 2006-ra 4,57 millió tonna.

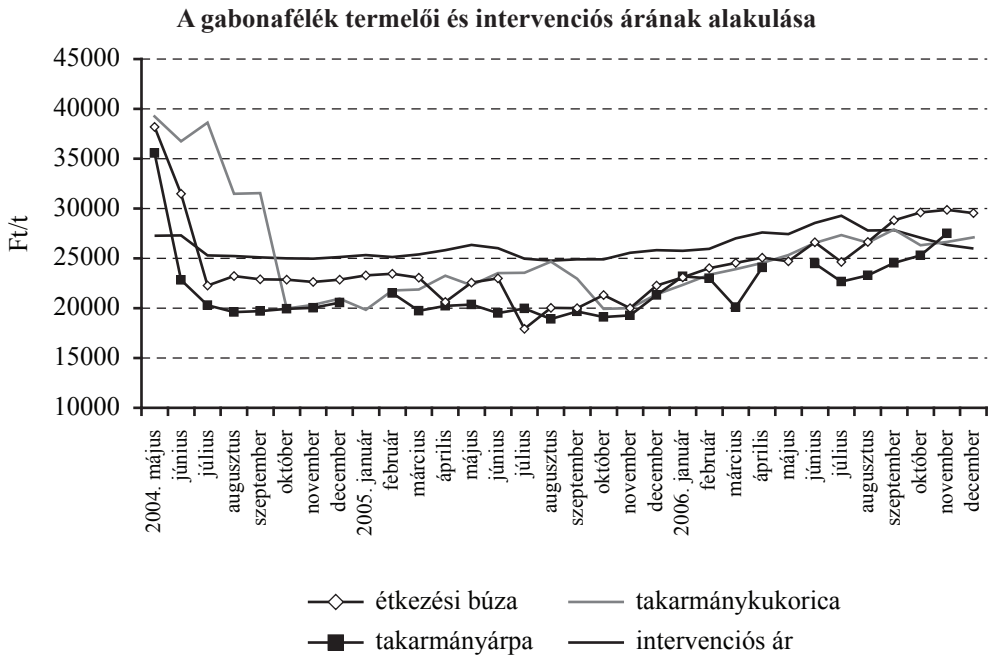
Forrás: KSH

A takarmánybúza- és árpafelhasználás az elmúlt hét évben emelkedett, a takarmánykukoricáé fokozatosan csökkent. Takarmányozásra búzából számításaink szerint 1,2 millió tonna, árpából 590 ezer tonna, kukoricából 2,72 millió tonna került 2006-ban. A takarmánykukorica felhasználása 2006-ban 37%-kal lett kevesebb 2000-hez képest, a búzafelhasználás, a KSH és saját becslés alapján viszont 83%-ot emelkedett. Az árpafelhasználás 23%-kal maradt el a 2000. évi 763 ezer tonnás felhasználástól.

A Toepfer International becslései szerint a gabona takarmányként történő felhasználása az EU-25-ben 2 millió tonnával emelkedhet a 2006/2007. gazdasági évben, az előző évi 151 millió tonnáról 153 millió tonnára, ami az elmúlt öt évet tekintve szinte változatlan.

1.3. A hazai és uniós piaci árak tendenciája

A gabonafélék termelői árai 2005 októberétől töretlenül emelkedtek 2006-ban. Az ár a betakarítás időszakában kissé csökkent, majd fokozatosan növekedve meghaladta az intervenciórszintet. A kezdeti áremelkedést az euró árfolyam erősödésével magasabb intervenciórszint indította be, a későbbiekben pedig az előző évinél gyengébb hazai és világpiacon kínálat, valamint a bioüzemanyag-gyártás miatt drasztikusan emelkedő kereslet fokozta. **Az étkezési búza 2006. évi átlagára mintegy 7 ezer Ft-tal, a takarmánykukoricáé 5400 Ft-tal, a takarmányárpa tonnánkénti ára 3500 Ft-tal haladta meg az előző évi termelői átlagát (1. melléklet).**

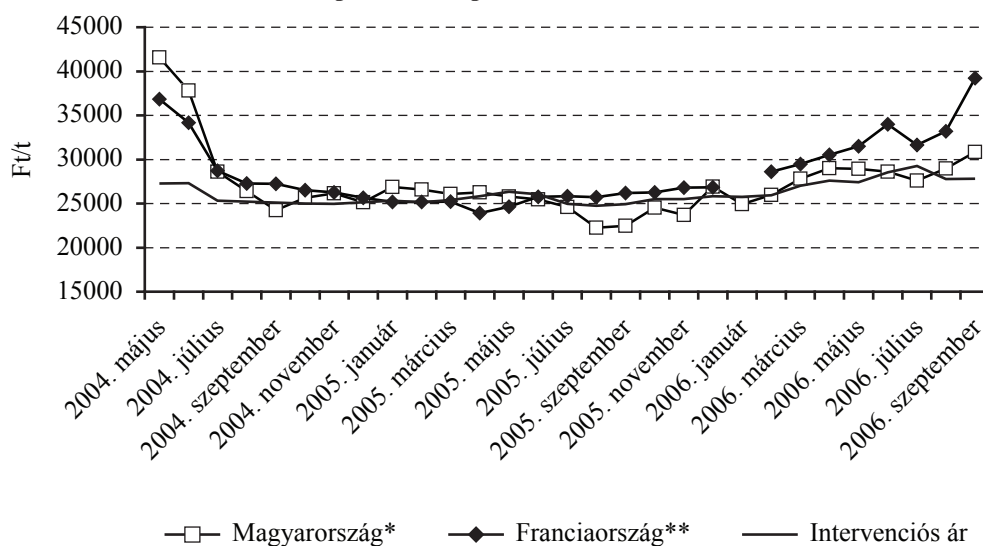
Forrás: AKI, PÁIR

2006 decemberében a gabonafélék termelői árai 1-4 ezer Ft-tal haladták meg az intervenciós árszintet, búza esetén 3500 Ft-ra tehető az eltérés, kukoricánál és árpánál pedig 1000 Ft-ra (3. ábra).

Az EU-15 raktározási és szállítási költségeket is tartalmazó kikötői árai, illetve a magyar határparitásos exportárak a termelői árakhoz hasonlóan a 2005. évi betakarítás után fokozatosan emelkedtek, a búza esetében 2006 februárjától, kukoricánál 2006 májusától érték el az intervenciós ár szintjét (4-5. ábra). **A búza és kukorica francia kikötői fob áraitól a hazai termények határparitásos exportáraként a 2006. évben 3-8 ezer Ft-tal maradtak el.** A különbség az év végére nőtt, ami már a korábban említett gyengébb 2006. évi világpiaci gabonakínálattal és az ennél kedvezőbb hazai kínálattal magyarázható. Kukorica esetén is a gyengébb kínálat, továbbá a bioetanolként történő felhasználás emelkedése volt kereslet- és árnövelő tényező.

4. ábra

A búza kikötői, határparitásos export- és intervenció árának alakulása

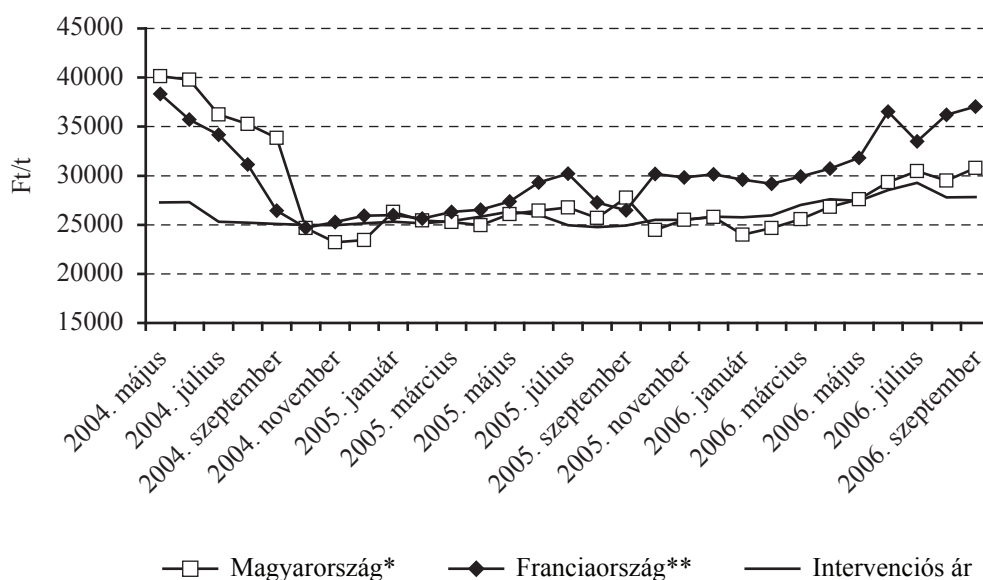
* magyar határparitásos exportár

** főb Rouen

Forrás: HGCA

5. ábra

A takarmánykukorica kikötői, határparitásos export- és intervenció árának alakulása

* magyar határparitásos exportár

** főb Rouen

Forrás: HGCA

1.3.1. A búza és kukorica belföldi (termelői és határparitásos) árszintje

A gabona hazai piaci árának alakulása szempontjából köztudottan döntő, hogy Magyarország a gabona felvevő piacoktól messze esik. A hazai termelői és határparitásos exportárak búza és kukorica esetén alacsonynak tekinthetők.

Mivel szállításaink 80%-a Németországba irányul, figyelmet érdemel, hogy a hazai termelői árak hogyan viszonyulnak a német, illetve a Németországba szintén szállító környező országok termelői áraihoz. A búza hazai termelői ára a német termelői áráktól 6 ezer Ft-tal, a szlováktól 3 ezer Ft-tal, a lengyeltől 10 ezer Ft-tal, a litván és észtországi áráktól pedig 5-8 ezer Ft-tal maradt el az év utolsó hónapjában. A klaszteranalízis alapján végzett vizsgálatokból jól látható, hogy a kelet-közép-európai országok termelői árának mozgása legjobban a német termelői árakhoz igazodik. Ennek okai a következők:

- Németország élelmezési és takarmányozási szempontból egyaránt a kelet-közép-európai régió egyik legnagyobb búzafelvevő piaca, ezért nagymértékben befolyásolja a környező országok búzaárait.
- A csoporton belüli országok Németországba irányuló szállításai a Balti-tengeren és a Duna vonalán bonyolódnak. Az árakat a kínálaton és a minőségen túl a szállítási távolságok, így a szállítási költségek is befolyásolják. Minél közelebb van egy adott ország a német piacához, annál kisebb a különbség a beszállító ország, illetve a német termelői árak között. Ez arra utal, hogy a német termelői árakhoz igazodnak a közép-kelet-európai országok árai.

Az orosz és ukrán árak befolyásolják a kelet-közép-európai árakat, hiszen van közös célpiacuk (Unió, szomszédos országok), azonban a harmadik országokba irányuló szállítások is jelentősek. A fekete-tengeri országok árait elsősorban a nagy világpiacon gabonaexportőrök árai, a dollár-euró árfolyamának változása és a kereslet-kínálat alakítja.

Lengyelország termelői ára a két főcsoport árhalmaza között helyezkedik el. Az ország búzaimportőr, a gyenge kínálat és a belföldi hiány miatt a belpiaci árai mindig magasabbak, mint a búzából 100% feletti önellátottsággal rendelkező országokban. A növekvő mezőgazdasági üzemek száma, a búzaimport további növekedését helyezi kilátásba, ami még kitettebbé teszi a lengyel termelői árakat az exportőr országok áraival szemben.

Összegzésként elmondható, hogy **a búza hazai termelői árának alakulására a belföldi keresleti-kínálati viszonyok és a szomszédos országok termelői árának változása gyakorol hatást. A németországi árak a Duna vonalán, illetve vasúti és közúti hálózaton keresztül jelentősen meghatározzák a cseh, a szlovák, az osztrák, így a magyar termelői árak tendenciáját is. Az egyes országok közötti árkülönbséget a földrajzi elhelyezkedésből adódó szállítási távolságok határozzák meg. Magyarország nem rendelkezik tengeri kikötővel és folyami, valamint szárazföldi úton is a legtávolabbra esik a német piactól, tehát a hazai termelői árak a környező országokéhoz képest a legalacsonyabbak.**

A jövőben a gabonafélék termelői árait – főként kukorica esetén – az USA-ban épülő bioetanol üzemek kereslete felfelé húzza, ami jelentősen megemelheti a kukorica és egyéb gabonafélék uniós és hazai árait.

2. Olajnövények

2.1. Világpiaci tendenciák

A világ **olajos mag** termelése ismét nőtt 2006-ban, 388,4 millió tonnáról 395,5 millió tonnára. A többlet jelentős részét a **szójabab** adta. Az emelkedő termeléssel nem csökkentek az árak 2006-ban, kismértékben változtak annak ellenére, hogy év közben az ármozgások követték a piaci folyamatokban bekövetkező változásokat. Az USA szójakészleteinek lassú fogyása következtében, az év első felében lassan erodálódtak a szójabab-árak a piacon. Dél-Amerikában ismét gyenge termést takarítottak be tavasszal, ennek ellenére a brazil és az argentin, elsősorban az előző évi készletekre alapozott exportoffenzíva kiszorította az egyesült államokbeli árut a piacról, ahol a felhalmozódó készletek jelentős nyomást fejtettek ki a belpiacra.

Áprilistól erősen ingadozóvá váltak a szójabab-árak, de nem távolodtak el jelentősen a 220-230 USD/tonna (46-48 ezer Ft/t) árcentrumtól. Az áringadozás az északi félteke várható termésére vonatkozó különböző becsléseket követte. Augusztustól jelentős áresés indult be a vártnál lényegesen jobb európai, észak-amerikai és ázsiai termések hatására, amit tovább fokozott az ásványolaj árának esése (az év folyamán a világszinten felfutó biodízel-programok tartották magasán az árat), és az amúgy is magas készletek további növekedése. **Az áresés nyomán 200 dollár alá esett a szójabab ára** (utoljára 2005 elején volt ilyen alacsony az ár). **Az év végén viszont** a kereslet vártnál lényegesen nagyobb növekedése miatt legalább olyan sebesen **emelkedtek az árak**, mint amilyen gyorsan az év első felében zuhantak.

A biodízel-programokra alapozott gyors keresletnövekedés aztán apasztani kezdte az USA készleteit, és felszívta az európai és orosz terméstöbbletet is. A 2006 végén Délkelet-Ázsiát és Ausztráliát sújtó aszály csökkentette Ázsiában a **pálmaolaj** termelésének növekedési ütemét, Ausztráliában pedig harmadára csökkentette a **repcetermést**. A világ **repcetermelése** 48,5-ről 46,8 tonnára csökkent, a **napraforgóé** 29,8-ről 30,5 millió tonnára nőtt. Emellett a kisebb jelentőségű olajnövények (**kókusz, gyapotmag, pálmamag** stb.) termelése csökkent.

2007-ben várhatóan maradnak a magas árak, mert az év első felében elegendő készlet áll rendelkezésre, de az olajnövények vetésterülete a gabonák vetésterület-növekedése miatt nem bővíthet kellő mértékben. A termelés növekedése – három év óta először – valószínűleg nem tart majd lépést a keresletével.

2.2. Európai piaci tendenciák

Az Unió legfontosabb olajnövénye, a repce termelése minimálisan, 15,4-ről 15,6 millió tonnára nőtt. Ennek ellenére az európai piacon kisebb törésekkel, de folyamatosan emelkedett az olajos magvak ára 2006-ban. A kanadai és ausztrál rekordtermés hatására csökkenő **repcéár** már januárban emelkedni kezdett, és **év végére 230-ról 270 euró/tonnára nőtt**. Az áremelkedés fő oka itt is a kereslet folyamatos növekedése, amit az EU biodízel-programjának virágzása hozott. Újabb olajmalmok nyitották meg kapuikat 2006 nyarán, így éves szinten 10%-kal nőtt a repcemag feldolgozása. A rossz uniós terméskilátások, a kései tavasz és az egyes régiókat súlytó aszály emelte az árakat, amit csak rövid időre szakított meg a német

kormányzat repceolaj-üzemanyag adóztatásának fokozatos bevezetéséről szóló év közepi döntése. A repceárak azonban hamarosan visszatértek korábbi magas szintjükre, majd lassan csökkentek a vártnál jobb uniós termés hatására. Az év utolsó három hónapjában újból emelkedtek a repcemag árak, összhangban az olajnövények nemzetközi áremelkedésével.

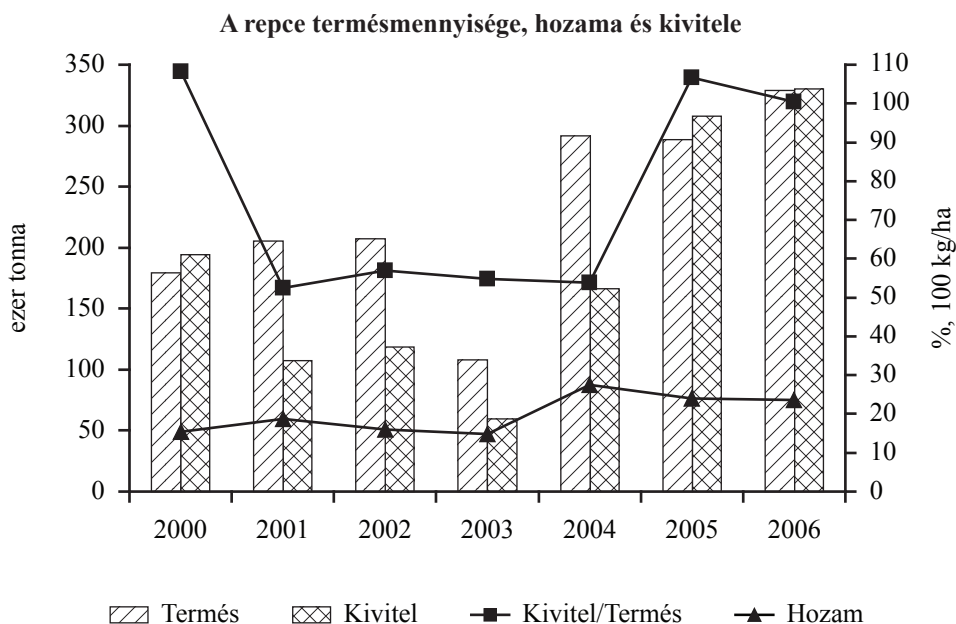
A napraforgópiacon az előző évhez hasonlóan alakult a helyzet: jelentős bizonytalanság és áremelkedés a kelet-európai termés miatt az év közepén, majd áresés az újabb orosz-ukrán rekordtermés hírére. Annyi eltérés azonban volt 2005-höz képest, hogy **az átlagosan 20-30 euró/tonnát emelkedő repceárak emelték a napraforgó árát** is, annak ellenére, hogy napraforgóból 2006-ban ismét bőséges volt a kínálat. A napraforgó árának emelkedésére az EU fokozódó növényolaj-behozatala is hatott, amely a pálmaolaj mellett a napraforgóolajat érintette legjobban, egyre erőteljesebben támaszkodva az orosz-ukrán napraforgóolajra.

2.3. Hazai piaci tendenciák

2.3.1. Kínálat

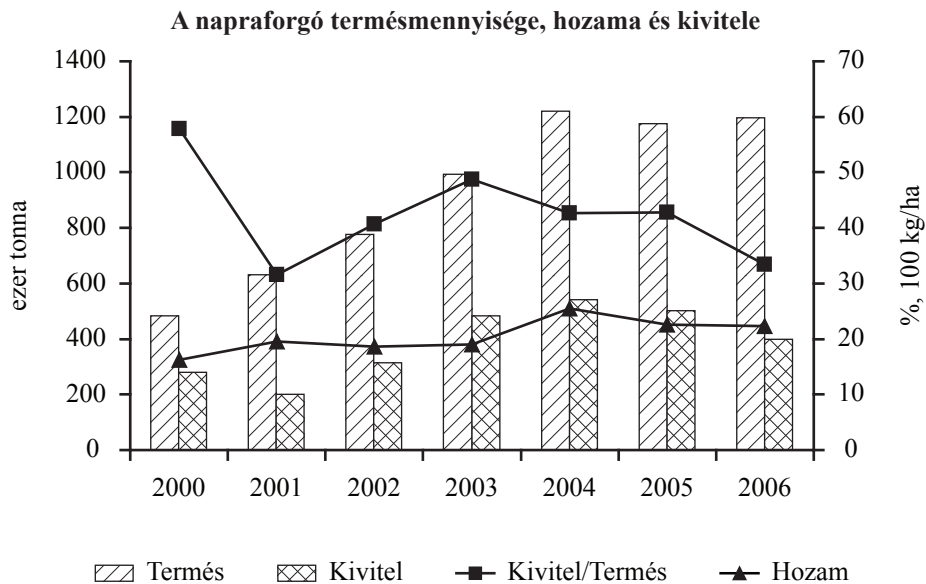
A hazai kínálat a napraforgómag esetében a 2005. évhez hasonlóan alakult, minimális hozamsökkenés mellett kissé nagyobb és a 2005. évinél sokkal jobb minőségű termést sikerült betakarítani (ez is közrejátszott az árak emelkedésében). A repce esetén igen jelentős termésmenyevedés történt, ami a stagnáló hozamok mellett a jóval nagyobb vetésterületnek volt köszönhető. Ekkora termést utoljára 1999-ben takarítottak be hazánkban, és az utóbbi években az egyre jobb termelési kultúrának köszönhetően csökkent a termésmennyiség ingadozása is (6-7. ábra).

6. ábra

Forrás: KSH, FVM, AKI becslés (2006)

7. ábra

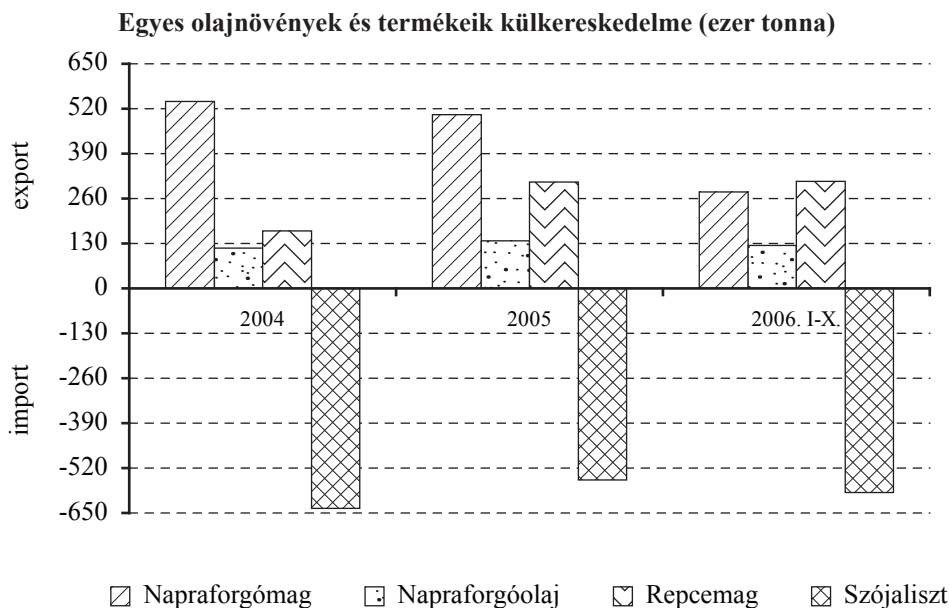
Forrás: KSH, FVM, AKI becslés (2006)

2.3.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A korábbi évekhez hasonlóan nem okozott problémát sem az olajos magvak hazai felvásárlása, sem a belőlük készült termékek értékesítése 2006-ban (3. melléklet). A feldolgozott termékek piacán jelentős változást okozott az Unilever rákospalotai margaringyárának bezárása, hatására növekedett az olaj belföldi és export árualapja, de a margarinból jelentős behozatalra kényszerült az ország.

Olajos magvakból továbbra is nettó exportőr volt az ország 2006-ban, annak ellenére, hogy újra nőtt a szójaliszt behozatala, a termék 2006. évi szokásosnál alacsonyabb ára és a gabonafélék 2006. évi áremelkedése miatt (8. ábra).

8. ábra

Forrás: KSH

A nyertermékek exportján belül a repcemag exportja tovább nőtt, és ismét kivitelle került az országban megtermelt teljes mennyiség. 2005-höz képest az árak is jelentősen nőttek, és továbbra is az osztrák és a német viszonylatban bonyolódik szinte a teljes export, 50-50%-os arányban. A napraforgómag exportja viszont jelentősen csökkent, ami főleg az őszi aszálynak köszönhető alacsony dunai vízállásnak tudható be. **Továbbra is megfigyelhető az a tendencia, hogy a nyugat-európai kereslet a repcét mag formájában vásárolja, és maga dolgozza fel, a napraforgót pedig egyre inkább olaj formájában veszi meg.** A napraforgómag-export minimálisra esett a németek felé, a holland vásárlások is csökkentek, és ismét alacsony lett a kivitel az olaszok irányába a fekete-tengeri országok egyeduralma miatt.

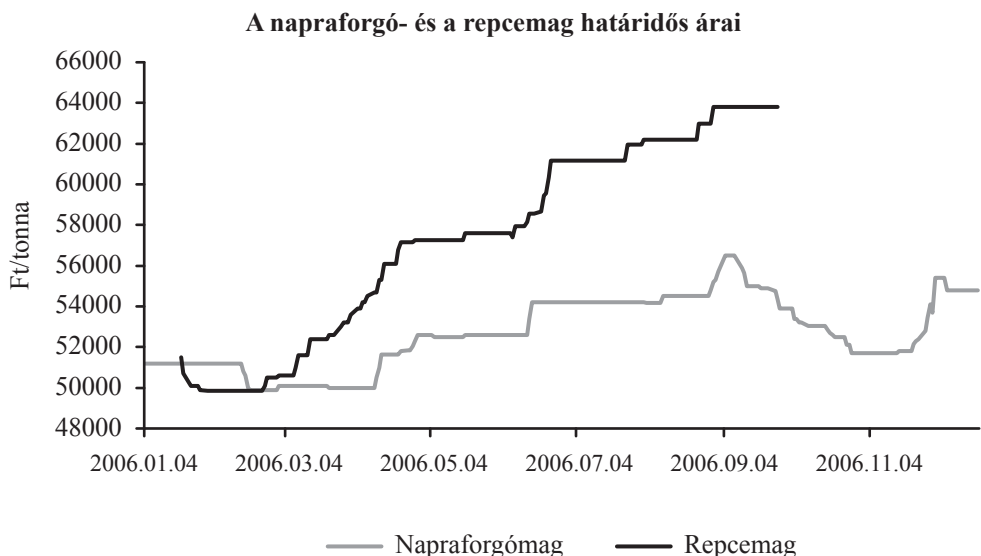
A feldolgozott termékek közül a legfontosabb a **napraforgóolaj**, amelynek exportja ismét nőtt, év végéig a 2005. évi mennyiségnél 15%-kal nagyobb értékesítés valószínűsíthető. Teljes piacváltás figyelhető meg: néhány évvel ezelőtt szinte kizárólag a kelet-európai térség volt meghatározó a hazai kivitelben, 2006-ban viszont a külföldön értékesített mennyiség háromnegyede az EU-ban került eladásra, ezen belül 25% az EU-10-ben, és 50% az EU-15-ben, elsősorban Németországban. Ez a fejlemény egyrészt a nyugat-európai kereslet változásának, másrészt a kelet-európai konkurencia kiépülésének köszönhető.

2.3.3. A piaci árak tendenciája

Magyarországon is kiteljesedett 2006-ban a 2005 végén beinduló árarány-változás a napraforgó és a repcé, a két legfontosabb hazai olajnövényre vonatkozóan. Míg a **korábbi években a napraforgó ára egyértelműen magasabb volt, mint a repcéé, addig 2006-ban már fordított volt az arány** (9. ábra). A repcé ára szinte töretlenül emelkedett az év során, 10 ezer forintos lemaradással követve a párizsi tőzsde árjegyzését. A napraforgó ára is emelkedett, de csakúgy, mint 2005-ben a betakarítás kezdetére kiderült, hogy a korábban gyenge termést váró kelet-európai versenytársaknál ismét rekordtermés lesz. Így az árak jelentősen estek, de az év végére a nagy hazai és európai kereslet ismét a magasba lendítette az árakat. **A folyamatosan mutakozó élénk kereslet mind a repcé, mind a napraforgó árát a 2005. évi szint fölé emelte, a napraforgónál 3-4 ezer, a repcénél 6-7 ezer Ft-tal** (4. melléklet).

A feldolgozott termékek piacán ezzel ellentétes tendenciák zajlottak le. Mind a **napraforgóolaj, mind a napraforgódara feldolgozó értékesítési ára csökkent a hazai piacon** – ha minimális mértékben is –, miközben nőtt napraforgóolaj fogyasztói ára (10. ábra). A napraforgóolaj exportára viszont ugyanannyival nőtt, mint a napraforgómag termelői ára (7%-kal). A termelői és exportárak együttmozgása csak a hazai termelésből exportra kerülő (az összes termelés általában kétharmada) napraforgóolaj mennyiségén tette lehetővé a változatlan bevételt, összességében romlott a feldolgozóipar pozíciója.

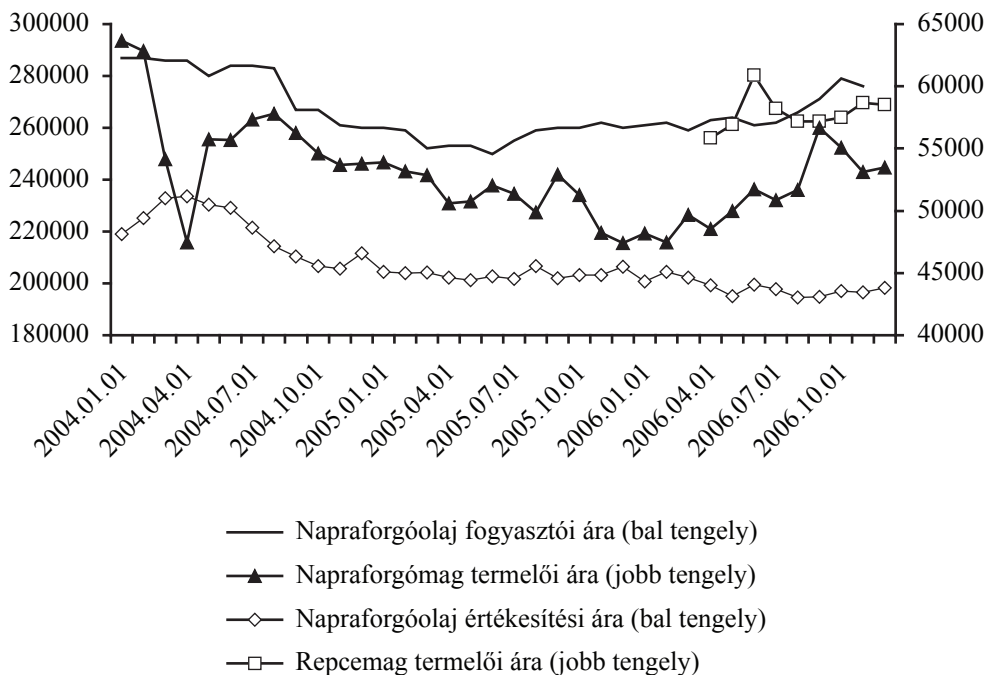
9. ábra

Forrás: BÉT Áruszekció

10. ábra

A napraforgó- és repcemag termelői, a finomított napraforgóolaj értékesítési és fogyasztói árának alakulása (Ft/tonna)

Forrás: KSH, AKI

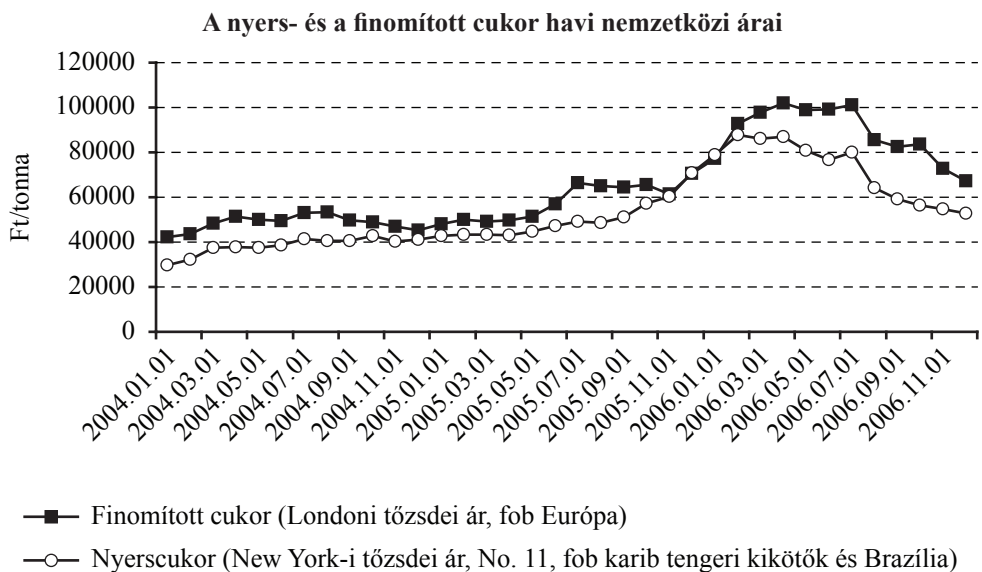
2007-re nehezen becsülhető meg az olajnövények hazai termelése, de annyi bizonyos, hogy a közel hét hónapja tartó aszályos időjárás komoly nehézséget okoz majd úgy a repce fejlődésében, mint a napraforgó vetésében, ha csak nem lesz igen csapadékos a tavasz. Előfordulhat, hogy a repceterület 60%-os növekedése csupán minimális termésmennyiség-növekedést eredményez. A termények értékesítésében, 2007-ben sem lesz fennakadás, sem a repcénél, sem a napraforgóolajnál. Mindkét termék várhatóan igen kedvező áron kerülhet piacra, annak ellenére, hogy Kelet-Európában ebben az évben várhatóan 1,1 millió hektárról 2 millió hektárra nő a repce vetésterülete. A napraforgómag esetében akkor lehet probléma, ha 2007 elején nem sikerül exportálni a hazai malmok által fel nem használt magmennyiséget, de a 2007/08-as gazdasági évben kiépülő hazai biodízel-kapacitások, és a nem túl biztató időjárás mellett akár szükség is lehet erre a készletre 2007-ben. Hosszú távon egyértelmű keresleti piacra lehet számítani, mivel 2010-től évente közel 200 ezer tonna biodízelt kevernek be a hazai üzemanyagokba, melynek előállításához a hazai repce teljes mennyiségére, valamint a napraforgó egy részére is szüksége lesz a bioüzemanyag-gyártóknak.

3. Cukor

3.1. Világpiaci tendenciák

2006-ban 140 millió tonnáról 151 millió tonnára nőtt a világ cukortermelése. Bár a fogyasztás is nőtt, mégis 4 millió tonnával, 64 millió tonnára emelkedtek a világ cukorkészletei. Mivel a terméstöbblet csak az év második felében alakult ki, az év elején rendkívüli áremelkedés következett be, és szokatlanul magas év közepi árak alakultak ki. Az **év második fele viszont árzuhanást hozott** (11. ábra). A 2006. évi áremelkedést kiváltó tényezők nagyjából megegyeztek az előző évben megfigyelhetőkkel. A gyorsan növekvő etanolfogyasztás elvonta a cukorgyártás alapanyagát, ezért az a félelem alakult ki a piacon, hogy a magas olajárak mellett a cukorárak sem fognak már csökkenni. A fogyasztók előrehozták vásárlásaikat, miközben késett a brazil cukortermés betakarítása. A helyzetet súlyosbította, hogy az EU cukorpiaci reformja miatt biztosan számítani lehetett az uniós cukorexport csökkenésére. A gyors árnövekedést fűtötte a pénzügyi alapok megjelenése az árutőzsdéken.

11. ábra

Forrás: USDA ERS

Az év második felében meginduló áresés fő oka a vártnál sokkal kedvezőbb dél-amerikai és ázsiai termés piaci megjelenése volt. Az ár csökkenése akkor gyorsult fel, amikor a pénzügyi befektetők is kivonták tőkéjüket a tőzsdékről, a felhasználók pedig nem jelentek meg a vételi oldalon, az év elején felhalmozott készletek miatt. Az ásványolaj szeptemberben meginduló áresése is tovább rontott a helyzeten.

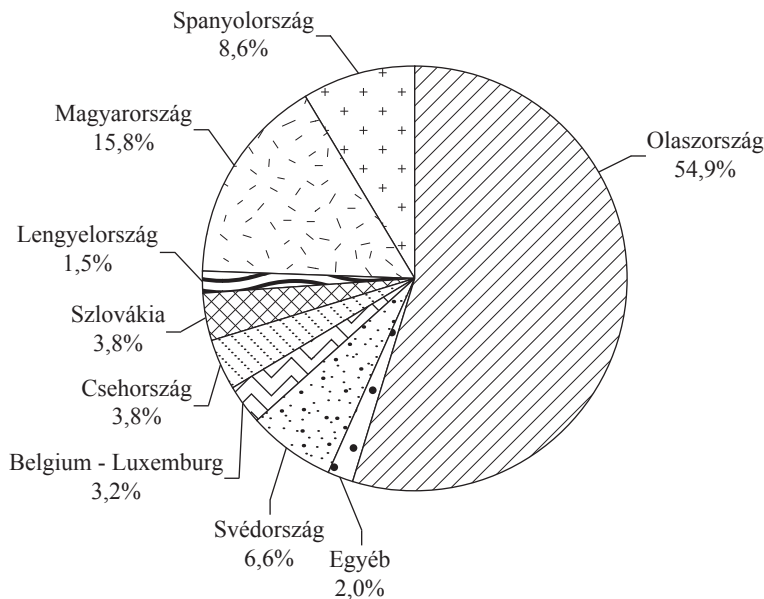
A 2007-es évben további áresésre lehet számítani, mivel a dinamikusan növekvő brazil és indiai cukortermelés hatására a kínálat akár 8 millió tonnával is meghaladhatja a fogyasztást, és megismétlődhet a 2002-2004-es nagy áresés során kialakult helyzet, amely a fogyasztás közel 50%-át elérő készletek felhalmozódását idézte elő.

3.2. Európai piaci tendenciák

A 2005 végén Brüsszelben elfogadott cukorpiaci rendtartás alapvetően határozta meg a 2006-os évet. Mivel a 2004-es év után a 2005-ös év is rekordtermést hozott, és bizonytalanul látszott a külpiaci értékesítés is, folytatódtak az intervenciós felajánlások 2006 első harmadában. Az EU éves cukorfogyasztásának egytizede, **1,8 millió tonnányi felajánlás gyűlt össze, zömmel azokban az országokban, ahol a legkevésbé volt versenyképes az ágazat** (Mediterráneum, Észak-Európa, Kelet-Közép-Európa). Annak érdekében, hogy 2006 nyarán ne intervenciós tehertétellel induljon az új rendtartás, az EU Bizottság egységes 14%-os kvótacsökkentést rendelt el. Az uniós cukortermelés így 21,1 millió tonnáról 16,8 millió tonnára esett vissza. Ez önmagában megoldotta volna a túlkínálatos helyzetet viszont a reform beindulásával megindult a kvóták visszaadása, ami nem volt bekalkulálva a kvótacsökkentésbe (12. ábra). Ezáltal **2006 második felében az addig nyomott uniós cukorárak ismét jelentősen emelkedtek, a vártnál gyengébb termés (21%-kal termett kevesebb cukorrépa, mint 2005-ben) pedig tovább erősítette ezt a folyamatot.**

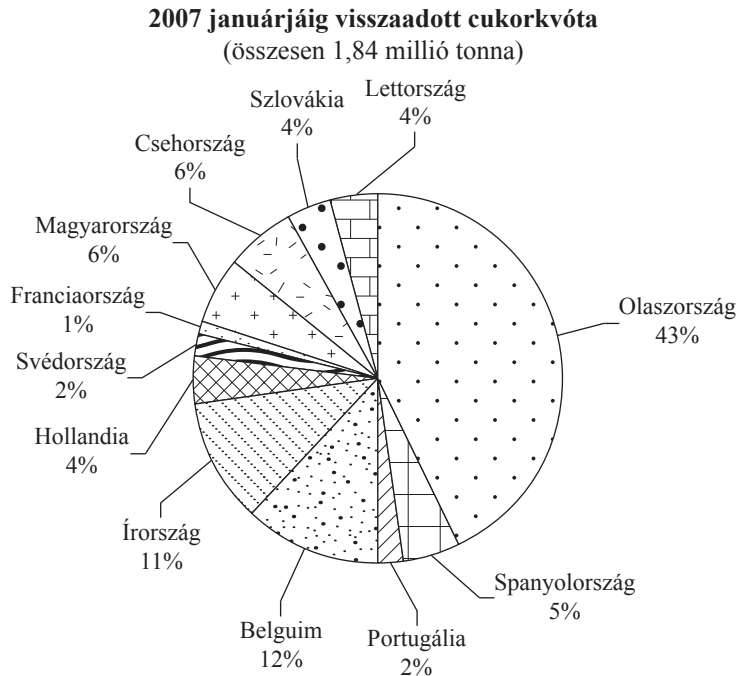
12. ábra

Cukorintervenciós készletek megoszlása 2007 januárjában
(összesen 856 ezer tonna)

Forrás: EU Bizottság, CIE

Az uniós cukorreform a vártnak megfelelő irányokban fejtette ki hatását 2006-ban, vagyis a déli, északi és keleti régiókban történt a legjelentősebb kvóta-visszaadás, ugyanott, ahol a legtöbb intervenciós készlet maradt meg (13. ábra).

Forrás: EU Bizottság, CIE

A visszaadott kvóta nagysága azonban nem a várakozásoknak megfelelően alakult, a várt 6,4 millió tonna helyett eddig csupán 1,8 millió tonnát adtak vissza a gyártók. Így bár 2007-ben várhatóan kiegyensúlyozott piacra és stabil árakra lehet számítani, de a most következő év kvótacsökkentéssel nem gátolt cukorrépatermése ismét elindíthatja a készletek növekedését, és újra túlkínálatos piacot és csökkenő árakat eredményezhet. Ezt megakadályozandó várhatóan ismét egy 2 millió tonnás cukorkvóta-csökkentést rendel el az EU Bizottság. Biztos azonban, hogy **az uniós cukorpiac gyökeresen átalakul**: eddig minden állam zömmel a maga által megtermelt cukrot fogyasztotta el, és nem volt jellemző a kereskedelem. Mostantól azonban **akár a fogyasztás több mint felét más országból fogják vásárolni a kvótát visszaadó államok, a cukor Unión belüli forgalma pedig jelentősen megnő.**

3.3. Hazai piaci tendenciák

3.3.1. Kínálat

A 2006-os betakarítás az uniós kvótacsökkentés miatt 20%-kal kisebb területen indult meg. A késő tavaszi vetés rányomta bélyegét a termésre, 28%-kal kevesebb répát takarítottak be, mint 2005-ben, 3,5 millió tonna után 2,5 millió tonna cukorrépat.

Ez nagyságrendileg 350 ezer tonnás cukortermelést tesz lehetővé (a 2006-os cukorkvóta 363966 tonna), ami a 2005-ről áthozott cukorkvótával (42353 t) együtt sem haladja meg jelentősen az uniós kvótát.

3.3.2. Intervenció, bel- és külpiaci értékesítés

A hazai piac leképezte az uniós piaci változásokat. Figyelembe véve az uniós túlkínálatot, valamint a 2004 után ismét rekordtermést hozó 2005 végi szezont, a gyártók jelentős mennyiségű cukrot vontak ki a piacról. 2006 elején 121 ezer tonna cukrot ajánlottak fel intervencióra, csökkentve a hazai túlkínálatot.

Az emelkedő cukorárak hatására a gyárak elkezdték visszavásárolni a készleteiket, így az év eleji 232 ezer tonnás készletből év végére 140 ezer tonna cukor maradt az intervenció raktárakban.

Az uniós cukorpiaci helyzethez hasonlóan magas árakkal és kiegyensúlyozott piaci helyzettel számolhatunk 2007-ben a magyar piacon is, amit csak a nem EU-s, elsősorban a balkáni import tud megváltoztatni. A hazai piaci egyensúly sebezhetőségét azonban jól mutatja, hogy még mindig milyen jelentős cukorkészletek vannak az intervenció raktárakban.

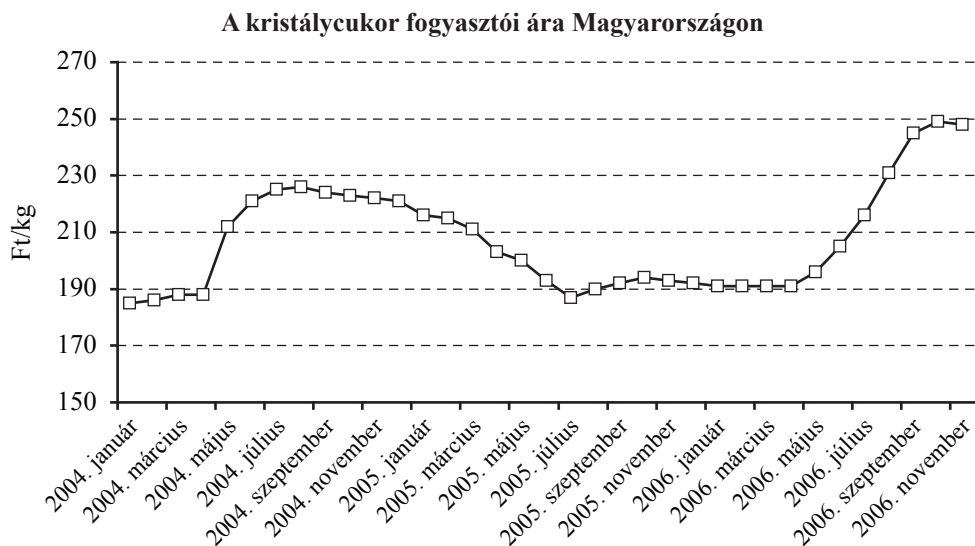
Az új uniós rendtartásban szereplő kvótaleadásnak megfelelően az Eastern Sugar az év végén elhatározta, hogy bezárja a kabai cukorgyárat, mintegy 108 ezer tonnányi cukorkvótát adva vissza az EU-nak. Ezáltal kétszereplősre szűkül a hazai piac, és 401,7 ezer tonnáról 293,6 ezerre csökken a magyar kvóta. Ez azt jelenti, hogy **a jellemzően 330 ezer tonnás hazai fehér-cukor-fogyasztást csak importból lehet teljesen kielégíteni.**

A **cukorkivitel** 2006-ban, akárcsak 2005-ben, a hazai fogyasztást meghaladó többletet (200 ezer t) vezette le. Az exportkedvet tovább fűtötte az a lehetőség, hogy 2006 volt az utolsó év, amikor a WTO engedélyezte a termelési kvótán felüli cukor korlátozás nélküli kivitelét, ugyanakkor az év első felében igen magasra szöktek a nemzetközi árak, jó piacot jelentve a hazai exportnak. Ennek nyomán **2006 első 10 hónapjában 198 ezer tonna cukrot exportáltak** (2005-ben egész évben volt 185 ezer t az export). Ebből 90 ezer tonna jutott az EU határain kívülre, és 110 ezer tonna az EU-ba, zömmel Szlovákiába (64 ezer t) és Ausztriába (26 ezer t). A **behozatal** is dinamizálódott, 2006 első 10 hónapjában elérte az 56 ezer tonnát (2005-ben 49 ezer t volt egész évben). Itt elsősorban Ausztria és Horvátország behozatala volt jelentős, utóbbi a balkáni kvótakedvezmény keretében.

Várhatóan minimálisra csökken a nem EU-s országokba irányuló hazai kivitel 2007-ben, melynek egyik oka a jelentősen lecsökkent uniós exportkeret, a másik, hogy 2007-ben nem lesz szükség túl nagy kivitelre a kisebb termés miatt. Várható viszont az import élénkülése az unióközi kereskedelem felfutásával. Ezzel a **hazai exportkényszer is nő, hiszen a 2006. évi termés önmagában is több a hazai fogyasztásnál, de az import további magyar cukrot szorít ki a piacról.** Valószínűleg 2007 lesz az utolsó olyan év, amikor a hazai fehér-cukor külkereskedelmi szaldója pozitív lesz, mivel 2007 végén már a hazai fogyasztásnál kisebb mennyiségű cukor kerül megtermelésre.

3.3.3. A piaci árak tendenciája

Az uniós piaci tendenciák (a kvóta-visszaadások és a vártnál gyengébb répatermés) hatására 2006 májusától jelentősen emelkedtek az addig nyomott cukorárak, amely tendencia jól megfigyelhető a cukor hazai fogyasztói árában is (14. ábra).

Forrás: KSH

Jelentősen nőtt a kvótarépa aránya 2005-höz képest, ami a cukorrépa-termesztőknek adott 64%-os jövedelempótló támogatás mellett jelentősen mérsékelte az uniós kvóta-cukorrépa árcsökkenéséből adódó hátrányokat. Míg 2005-ben a kvótát meghaladó répa alacsony ára miatt az átlagos termelői ár 15%-kal volt alacsonyabb a kvótarépa áránál, addig 2006-ban várhatóan nem fog jelentősen eltérni attól. Tovább javítja a helyzetet a magasabb 2006. évi cukorfok is, amelyet premizálnak a gyártók. Mivel pedig az euróban megadott értéket a 2006-ban tapasztalt gyenge forintárfolyammal szorozzák fel, tovább mérséklődik az uniós árcsökkenés hatása. Ezáltal a hazai gazdák az uniós minimálárak 30%-os csökkenésével szemben várhatóan csak 14%-os áresést tapasztalnak majd.

4. Sertéshús

4.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ sertéshúspiacán 2006-ban is folytatódtak a korábbi években megfigyelhető tendenciák (növekvő termelés és fogyasztás). A sertéshús iránt fokozódott a kereslet, mivel a madárinfluenza járvány miatt csökkent a baromfihús-fogyasztás, ugyanakkor a marhahús-fogyasztást is korlátozták a magas árak. A dél-amerikai száj- és körömfájás járvány pedig nemcsak a sertéshús világkereskedelmet rendezte át, hanem az árakra is jelentős hatást gyakorolt.

Az USDA előzetes adatai szerint 2006-ban a világ sertéshús-termelése csaknem elérte a 100 millió tonnát, 2%-kal nőtt az előző évhez viszonyítva. A világtermelés felét adó Kínában 6%-kal bővült a termelés 2005-höz mérten, az EU-25, illetve az USA termelése pedig 1,6%-kal nőtt, ugyanakkor Braziliában elsősorban még a 2005-ben megjelent száj- és körömfájás járvány hatásaként 2%-os csökkenés volt. Világszinten a sertéshús-fogyasztás hasonló ütemben nőtt, mint a termelés. Kínában és Braziliában növekedett legjobban a fogyasztás, ugyanakkor az USA-ban kissé csökkent.

Az elmúlt néhány évben egyre több sertéshús került be a világkereskedelembé, 2006-ban viszont ez a folyamat megtorpant. Az előzetes adatok szerint a legnagyobb importőr, Japán behozatala a készletek magas szintje miatt csaknem 7%-kal esett vissza 2006-ban. Japán 2006-ban megnyitotta piacát az USA-ból származó marhahús előtt, ami tovább mérsékelte a sertéshús-importort.

A világ sertéspiacát erőteljesen befolyásolta, hogy a braziliai száj- és körömfájás járvány miatt Oroszország betiltotta a szállításokat Braziliából. Brazília sertéshús-kivitele 30%-kal csökkent 2006-ban, ugyanakkor az EU jól profitált Brazília piacvesztéséből az orosz piacon. Az EU összes élősertés- és sertéshús-exportjának egyharmada került Oroszországba 2006. január-szeptember között. Megjegyezzük, hogy 2005-ben még csak az EU-export 25%-át szállították Oroszországba. A világ sertéshús-exportjában az EU 2006-ban is megőrizte vezető szerepét, kivitele 3%-kal bővült az előző évhez képest.

Az USDA szakértői 2007-ben a világtermelés és fogyasztás 4% körüli növekedését prognosztizálják, ugyanakkor az EU termelése nem változik lényegesen. A világ sertéshús-exportja a 2006-ban történt csökkenés után, 2007-ben csaknem 3%-kal emelkedik. Az USA sertéshús-exportja történelmi csúcstól érhet el 2007-ben, főleg az orosz piacra irányuló kivitel bővülése várható. Brazília jelentős piacot veszített Oroszországban a szállítások betiltása miatt, 2007-ben mégis növelheti kivitelét 2006-hoz képest, elsősorban a nem hagyományos piacokra (Szingapúr, Ukrajna) történő szállításoknak köszönhetően.

4.2. Hazai piaci tendenciák

4.2.1. Kínálat

A világgpiachoz és az EU-hoz hasonlóan Magyarországon is megmaradt 2006-ban a sertéspiactól keresleti jellege, amely a kínálat további csökkenése következtében erősödött. A KSH adatai szerint az ország sertésállománya 2006. augusztus elsején csaknem 4,1 millió darab volt, az előző évtől 3%-kal maradt el, ugyanakkor a szezonális hatásoknak megfelelően 2006. április elsejéhez viszonyítva 6%-kal emelkedett. Az anyakocák állománya 7 ezerrel bővült április óta, de még így is 10 ezerrel volt kevesebb az egy évvel korábinál.

A hazai vágóhidak a termeléshez szükséges alapanyag kb. 20%-át külföldről vásárolták. A KSH adatai szerint 2006. január-október között az élősértés-behozatal csaknem 20%-kal nőtt az előző évhez mérten. A sertések legnagyobb része 2005-ben Hollandiából származott, 2006-ban ugyanakkor a Lengyelországból történő szállítások tették ki az összes behozatal 60%-át.

4.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai alapján 2006. január-október között **5,5%-kal nőtt a vágósertések felvásárlása**. Az AKI Statisztikai Osztály vágási statisztikai adatai szerint 2006 első tíz hónapjában **5%-kal emelkedtek a sertésvágások**.

A KSH adatai szerint Magyarország az év első tíz hónapjában csaknem 4%-kal növelte a sertéshús-kivitelét az előző év hasonló időszakához képest, a sertéshús-import viszont 12%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Figyelemre méltó, hogy **az élő sertés növekvő importja mellett a sertéshúsok növekvő kivitele jellemzi a hazai sertéspiactól**.

A vágóhidak a húskészítmény-gyártáshoz részben alacsonyabb árfekvésű importból származó nyersanyagot használnak fel, ugyanakkor az exportra kerülő, magasabb feldolgozottsági fokú sertéshúsok magyar alapanyagból készülnek. A sertéshús export-import egyenlege a mennyiséget tekintve 2004 első tíz hónapjában pozitív volt, 2005 hasonló időszakában negatívvá vált, viszont 2006-ban ismét pozitív lett.

4.3. A piaci árak tendenciája

Oroszország brazil termékekkel szembeni tilalma nemcsak a sertéshús-kereskedelemlre, hanem a sertésárakra is jelentős hatást gyakorolt a világgpiacon, **a világszerte erősödő kereslet ugyanis jelentősen növelte az árakat. Az EU-ban is a belső kereslet fokozódása, valamint a kedvező exportlehetőségek az év nagy részében magasan tartották az árakat. A vágósertés „E” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára** az előző években nem tapasztalt rekord magasságot ért el augusztusban, majd szeptembertől csökkent. Az év végi árcsökkenés a kínálat felfutása miatt nagyobb mértékű volt, mint amit a szezonális hatások alapján várni lehetett. Az EU-ban a vágósertés „E” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 2006-ban 384 Ft/kg hasított hideg súly volt, 11%-kal haladta meg az egy évvel korábit.

A magyarországi sertésárak néhány hetes késéssel egész évben **kövezték az EU átlagárának tendenciáját** (15. ábra). Az árak alakulását a szezonális hatások mellett meghatározta még a piac keresleti jellege, **éves szinten 7%-os árnövekedés volt** 2005-höz

viszonyítva. Az élősertés-import növekedése miatt a magyarországi sertésárak alakulását jelentősen befolyásolta a külföldi eredetű alapanyag árváltozása. A hazai és külföldről származó alapanyag értékét és felvásárláson belüli részarányát is befolyásolta a forint árfolyamának erősödése vagy gyengülése. **A magyar vágóhidak 2006-ban a hazainál általában 2-3%-kal alacsonyabb áron vásároltak külföldi piacokról, elsősorban Lengyelországból sertéseket.**

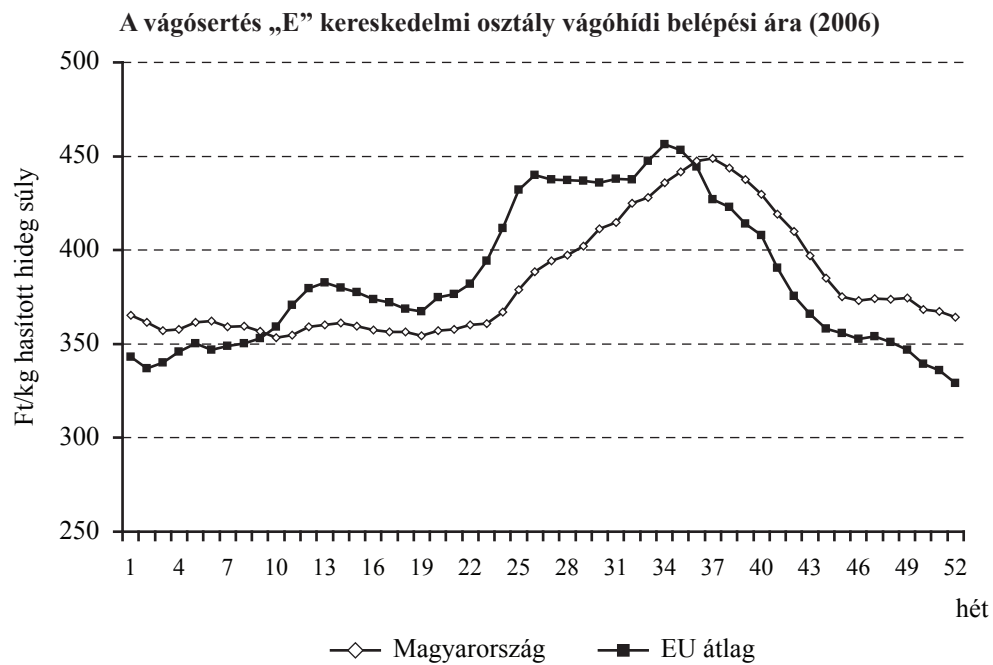
A vágósertés termelői ára 2006-ban mind a csatlakozás előtti, mind pedig az azt követő időszak átlagárához viszonyítva magasabb volt (5. melléklet). A hazai árak felzárkózása az EU-s árakhoz már lényegében a csatlakozás előtt megtörtént, 2004 közepétől az áremelkedés elsősorban a sertésbűs keresleti jellegéből adódott. A sertésbűs félben termék feldolgozó értékesítési ára 2006-ban lényegesen nagyobb mértékben emelkedett a csatlakozás előtti évek átlagához mérten (6. melléklet), mint a vágósertések ára. Ez egyrészt a sertésbűs iránti változatlanul erős keresletnek köszönhető, másrészt viszont annak, hogy a feldolgozók a folyamatosan emelkedő alapanyag költségeket jól el tudták ismertetni az értékesítési árakban.

Jelentős változást idézhet elő a világpiacon, ha Oroszország a közeljövőben feloldja a brazil termékekre bevezetett szállítási tilalmat. Ez lényegesen rontaná az EU exportlehetőségeit, ami az árak csökkenését eredményezné az uniós piacon.

Az EU-ban a sertésbűs jövedelmezőségét kedvezőtlenül befolyásolják az emelkedő takarmányköltségek és energiaárak, 2007-ben a termelési költségek várhatóan 10 centtel emelkednek kilogrammonként. Az EU átlagában a referenciának tekintett „E” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 2007 első felében 1%-kal lehet alacsonyabb, mint egy évvel korábban. Dániában, Hollandiában, Franciaországban és Németországban a termelői árak 5% körüli csökkenése várható, így ezekben a tagállamokban romlik a sertésbűs jövedelmezősége. Olaszországban, Spanyolországban, Nagy-Britanniában viszont stabil vagy kissé emelkedő árakra számítanak 2007 első felében.

Ha a magyarországi sertésárak továbbra is követik az EU átlagárának változását, akkor 2007 elején várhatóan kissé elmaradnak az előző évitől. Az állatszámítás adatai alapján a hazai sertésállomány jelentős bővülése nem várható a közeljövőben. **Az alacsony kínálat miatt a vágóhidak továbbra is arra kényszerülnek, hogy külföldről vásárolják az alapanyag egy részét, ezért a magyarországi árakat a közeljövőben is jelentősen befolyásolja az import alapanyag árváltozása.**

15. ábra

Forrás: EU Bizottság, AKI, PÁIR

5. Marhahús

5.1. Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA becslése szerint a világ marhahús-termelése 2%-kal nőtt 2006-ban. A világ legnagyobb termelőjének számító USA-ban 5%-os bővülés volt. Kínában több mint 5%-kal, Brazíliában pedig 3%-kal emelkedett a termelés. Az EU-ban a termelés növekedése 1% körül volt 2006-ban. A világ marhahús-fogyasztása ugyanakkor kisebb mértékben növekedett, mint a termelés.

A világ marhahús-exportja 2005-ben meghaladta a 7 millió tonnát, 2006-ban pedig az előzetes adatok szerint nem érte el ezt a szintet. A világ legnagyobb exportőrének számító Brazília marhahús-exportja nőtt 2006-ban. Megjegyezzük, hogy az USDA szakértői korábban (2006 márciusi becslés) még a brazil marhahús-kivitel csökkenését várták a száj- és körömfájás járvány, továbbá az orosz piacon mutatkozó értékesítési problémák miatt.

Az USDA becslése szerint a világ marhahús-importja 8%-kal csökkent 2006-ban. A legnagyobb importőr, Japán beszállításai 1%-kal mérséklődtek, mivel a magas árak csökkentették a marhahús iránti keresletet. Az EU 2006-ban is nettó importőr maradt marhahusból, ugyanakkor az exportban és az importban is csökkenés volt.

Az USDA szakértői 2007-re a termelés, a fogyasztás, valamint a kereskedelem (export és import is) növekedését prognosztizálják a világ marhapiacán.

5.2. Hazai piaci tendenciák

5.2.1. Kínálat

Magyarországon a marhapiac keresleti jellege 2006-ban is megmaradt, ugyanakkor a KSH adatai szerint megállt a szarvasmarha-állomány csökkenése, 2006. augusztus elsején 705 ezer szarvasmarhát számláltak az országban. Az állomány 2006. április elsejéhez viszonyítva 5 ezerrel bővült, ugyanakkor egy év alatt 3 ezerrel csökkent. A tehénállomány nem változott április és augusztus között. A tehénállományon belül folytatódott a szerkezeti átalakulás, 2006. augusztus elsején a tejhasznú állomány 8%-kal csökkent, a húshasznú állomány pedig 25%-kal bővült az előző évhez viszonyítva. Figyelemre méltó még az egy és két év közötti hím- és nőivarú szarvasmarha-állomány növekedése.

Az élő marha bruttó termelése (vágások száma plusz az élő marha export-import egyenlege) 197 ezer darab körül alakult 2006-ban, kissé emelkedett az előző évhez viszonyítva.

5.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a **vágómarha felvásárlás** (borjú nélkül) 2006. január-október között **3%-kal volt magasabb**, mint egy évvel korábban, a **marhavágások** pedig **4%-kal növekedtek** ugyanebben az időszakban. A bikavágások 17%-kal emelkedtek, ugyanakkor az összes vágás több mint felét kitevő tehének vágása 3%-kal csökkent.

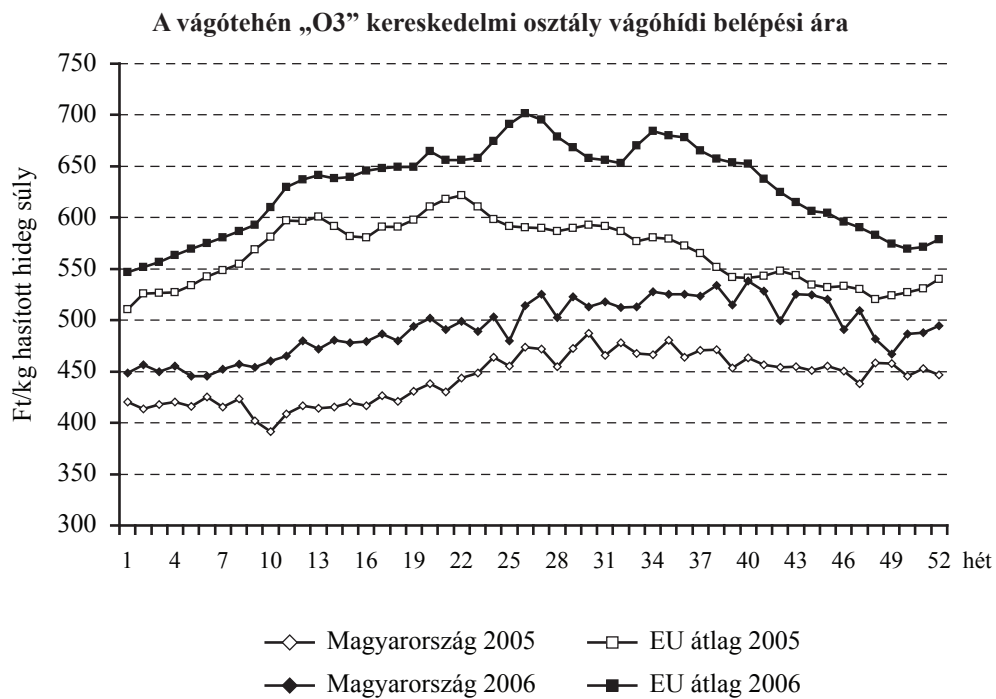
A KSH külkereskedelmi statisztikai adatai az élőmarha-kivitel folyamatosan bővülését jelzik az elmúlt három évben. Az élő szarvasmarha kiszállítások 2006. január-október között 35%-kal haladták meg az egy évvel korábit. Az élő marha külföldön történő értékesítéséből származó bevételek a kedvező árak miatt erőteljesebben, 48%-kal emelkedtek. Az élőállat-kivitel növekedésével egyidőben a marhahúsok kiszállítása 9%-kal esett vissza az előző évhez viszonyítva, ugyanakkor a külföldi értékesítésből származó bevételek csak 4%-kal csökkentek, a kedvezőbb exportárak miatt. A marhahús export-import egyenlege az előző két évben pozitív volt, ugyanakkor 2006. január-október között a kivitel csökkenése miatt negatívvá vált.

A hazai marhavágások, valamint az élőmarha-kivitel aránya 2004-ben még 80-20% volt, az elmúlt két évben viszont a kivitel jelentős növekedése miatt a vágás részaránya 70%-ra csökkent. Az élőmarha-kivitel arányának növekedése elsősorban abból adódott, hogy a kereskedők (exportőrök) a vágóhidakhoz képest kedvezőbb árat kínáltak a termelőknek (a KSH adatai szerint 2005-ben 20%-kal többet). Az árak között 2006 első felében is hasonló különbség volt. A vágóhidak csupán 260 Ft/kg élősúly körüli áron vásárolták az alapanyagot, ugyanakkor a kereskedők 300 Ft/kg-nál magasabb árat kínáltak az élő szarvasmarháért. A kínálat csökkenése miatt a vágóhidak erőteljes versenyt folytattak a jó minőségű alapanyag megszerzéséért az élőmarha-exportőrökkel. A vágóhidak arra kényszerültek, hogy a folyamatos alapanyag ellátás biztosítása érdekében rövid határidős vagy azonnali kifizetéseket alkalmazzanak. Az elmúlt években több vágóhid ment tönkre, a termelők bizalmatlanná váltak, ezért azonnal vagy rövid határidővel kívánják megkapni az eladott állatok árát.

5.3. A piaci árak tendenciája

Az EU marhapiacán 2006-ban a szezonális hatásoknak megfelelően alakultak az árak. A vágótehén „O3” minőségi kategória vágóhídi belépési ára folyamatosan emelkedett és szeptember végén 9%-kal volt magasabb az év eleji árnál. A tehénárak év végén csökkentek, mivel megkezdődött az állatok selejtezése, illetve több tagállamban a tejkvóta túllépése miatt nőtt a vágások száma. Magyarországon a vágómarha termelői ára 4%-kal emelkedett 2006-ban az előző évhez mérten (7. melléklet). A hazai vágások több mint 50%-át kitevő **tehenek termelői ára** („O3” kereskedelmi osztály) **2006-ban 10%-kal volt magasabb**, mint egy évvel korábban. A hazai tehénárak a folyamatos növekedés ellenére továbbra is lényegesen alacsonyabbak voltak az uniós árnál (16. ábra).

Az EU-ban a marhapiac szabályozása szempontjából referenciának tekintett fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára az előzetes adatok szerint 18%-kal emelkedett 2006-ban és 854 Ft/kg hasított hideg súly körül alakult (Magyarországon ez a kategória kevésbé volt jellemző). Az EU Bizottság előrejelzése szerint 2007-ben enyhe, 0,4% körüli áremelkedés várható. Magyarországon a fiatal bikák legnagyobb része az „O” kereskedelmi osztályba tartozik, melynek ára 6%-kal volt magasabb 2006-ban, mint egy évvel korábban.

Forrás: EU Bizottság, AKI, PÁIR

6. Juhhús

6.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ juhpiacát növekvő kínálat és általában csökkenő árak jellemezték 2006-ban. Az előzetes adatok szerint az exportot tekintve meghatározó Ausztrália és Új-Zéland termelése nőtt, az árak pedig csökkentek. Ausztráliát rendkívüli szárazság sújtotta, a takarmányhiány miatt a termelők igyekeztek megszabadulni állataiktól, ami a vágások emelkedését eredményezte.

Az EU juhpiacán ugyanakkor csökkent a termelés. Az EU Bizottság előrejelzése szerint a támogatások átalakítása az állomány 2%-os csökkenését eredményezte 2006-ban. Görögországban (a magyar kivitel szempontjából az egyik jelentős piac) csökkent legerőteljesebben, több mint 5%-kal a juhállomány, de Írországban is 3,5%-os mérséklődés volt. Portugáliában szinten maradt az állomány, viszont Olaszországban és Hollandiában növekedett. Az EU-ban az állomány csökkenése a juh-és kecskehús bruttó termelésének (vágások száma plusz az élő juh és kecske export-import egyenlege) 1%-os mérséklődését okozta 2006-ban. A termelés csak Portugáliában és Olaszországban növekedett. Magyarországon a juhhús bruttó termelése több mint 4%-kal csökkent, a fogyasztás rendkívül alacsony szintje pedig nem változott. Az EU juhpiacán a kedvezőtlen tendenciák 2007-ben is folytatódnak, az EU-25 bruttó termelése várhatóan 4%-kal csökken.

6.2. Hazai piaci tendenciák

6.2.1. Kínálat

Magyarországon csökkent a juhállomány 2006-ban, az előző években megfigyelhető növekedés után. A KSH adatai szerint 2006. augusztus elsején 1,3 millió volt az ország juhállománya, 6%-kal maradt el az egy évvel korábbtól, áprilishoz képest pedig csaknem 5%-kal mérséklődött. Az anyajuhok létszáma kissé meghaladta az 1 milliót, az előző évinél 7%-kal volt kevesebb, ugyanakkor április és augusztus között 3%-kal emelkedett.

6.2.2. Bel- és külpiaci értékesítés

Az állománycsökkenés hatására 2006. január-október között **a juh felvásárlás 3%-kal esett vissza** az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A bárányfelvásárlás egyre inkább eltolódik az expressz pecsenyebárány irányába, melynek részaránya az összes felvásárláson belül csaknem 70% volt 2006 első tíz hónapjában. Az expressz pecsenyebárány felvásárlása 11%-kal bővült 2006. január-október között, ugyanakkor a tejesbárány forgalom jelentősen csökkent. Az AKI vágási statisztikája szerint a bárányvágás 20%-kal csökkent január és október között.

A vágás csökkenése mellett **az élőbárány-kivitel 12%-kal bővült** 2006. január-október között az egy évvel korábbihoz mérten, a KSH adatai szerint. A kivitel értéke euróban kifejezve csak 8%-kal nőtt, mivel az élő bárány külpiaci értékesítési ára euróban számítva 3%-kal csökkent. Az élő bárány külkereskedelmét jellemző egypiacosság továbbra is megmaradt, az összes kivitel 64%-a Olaszországba került. Az olaszországi szállítások 4%-kal emelkedtek az év első tíz hónapjában, ugyanakkor a görög piacra is 12%-kal több élő bárány került.

A bárányciklus értékesítésében az exportpiacokon mutatkozó szezonális kereslet miatt három időszak (húsvét, augusztus közepe és karácsony) meghatározó. A magyarországi tenyésztési szokásoknak megfelelően a bárányciklus kínálata a húsvéti időszakban a legnagyobb. Ezt az időszakot azonban Európában is túlkínálat jellemzi, ami alacsonyabb árakat eredményez. A bárányciklus értékesítéséből származó bevétel növelése miatt kívánatos lenne, ha a kiszállítások egyenletesebben alakulnának az év folyamán. (Az év második felében az EU piacon mérsékeltőbb a kínálat és kedvezőbbek az árak.) Az értékesítést jellemző egypiacosság növeli az ágazat kiszolgáltatottságát, ezért a közeljövőben kívánatos lenne az olaszországi piac mellett a más országokba történő szállítások növelése (pl. Németország, Ausztria és Franciaország).

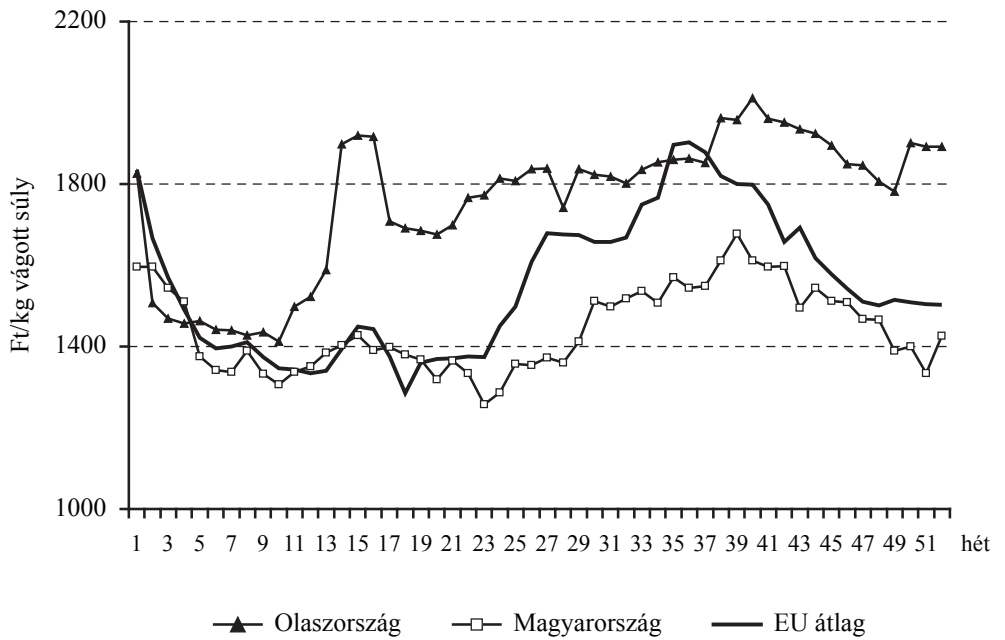
6.3. A piaci árak tendenciája

A termelés növekedése az árak csökkenését eredményezte Ausztráliában és Új-Zélandon. Az árakra nyomást gyakorolt a marhahústermelés bővülése miatt kialakuló alacsonyabb marhaár is. Az árak mérséklődésében meghatározó szerepe volt annak is, hogy a juhhús a lényegesen alacsonyabb árfekvésű más húsfélésekkel kell versenyeznie (a juhhús ára 4-5 euró/kg).

Az EU juhpiacán 2006-ban a csökkenő termelés hatására a nehéz bárányciklus termelői ára 12%-kal, a könnyű bárányciklus ára pedig 3,5%-kal nőtt (17. ábra). A hazai élőbárányciklus kivitel szempontjából meghatározó olasz piacon a könnyű bárányciklus termelői ára csaknem 12%-kal emelkedett 2006-ban. A Magyarországról az olasz piacra szállított bárányciklus export értékesítési ára ugyanakkor alacsonyabb volt, mint az olaszországi termelői ár. Magyarországon 2006-ban **a könnyű bárányciklus termelői ára forintban kifejezve 4%-kal volt magasabb** az egy évvel korábnál.

Az EU-25 csökkenő termelése miatt 2007-ben további áremelkedés várható a közösségi juhpiacon. Jelenleg még nem lehet tudni, hogy Románia és Bulgária EU-hoz történő csatlakozása milyen hatást gyakorol a piacra. Mindkét ország jelentős juhállománnyal rendelkezik (Románia 7 millió, Bulgária 1,6 millió), ezért várható hogy az EU-25 csökkenő termelése kiegyenlítődik az EU bővítésével.

A könnyű bárány ára (2006)

Forrás: EU Bizottság, AKI, PÁIR

7. Baromfihús és tojás

7.1. Világpiaci tendenciák

Az USDA előzetes adatai alapján a világ csirkehús-termelése 1,7%-kal nőtt 2006-ban. A legnagyobb mértékben Oroszország termelése bővült (20%-kal 1,08 millió tonnára). A 10 legnagyobb termelő közül csak kettőnél tapasztalható némi visszaesés: Braziliában 0,7%-kal, az EU-ban 4%-kal csökkent az előállított csirkehús mennyisége.

Az USDA előrejelzése szerint 2007-ben a világ csirkehús-termelése várhatóan 1,8%-kal nő. Indiában és Oroszországban a termelés bővülése a 10%-ot is meghaladhatja. Thaiföld termelése előreláthatóan közel 5%-kal növekszik, s megközelíti a madárinfluenza előtti szintet.

Ázsiában, Kelet-Európában a kereslet még nem állt vissza a madárinfluenza előtti szintre. Ugyanakkor az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy **a járvány csak rövid időre állította meg a fogyasztás bővülését. A csirkehús más húsfélékhez képest vonzóbb ára a járványok ellenére is a fogyasztás gyors visszaállását hozta.** Az USDA előrejelzése szerint jelentős, akár 5%-ot is meghaladó fogyasztás-növekedés elsősorban az ázsiai és dél-amerikai országokban várható.

7.2. Hazai piaci tendenciák

7.2.1. Kínálat

A KSH 2006. augusztus 1-jei adatai alapján csökkent a baromfifélék létszáma 2005 augusztusához képest: a tyúkfélék állománya 7,8%-kal, ezen belül a tojóállomány gyakorlatilag nem változott (+0,08%). A pulykaállomány viszont 3,6%-kal nőtt ugyanebben az időszakban. A víziszárnyasok létszámának alakulása a 2006 nyári madárinfluenza miatti nagyszámú kivágások, valamint a kényszerű túltartások következtében jelenleg nem állapítható meg pontosan.

7.2.2. Belföldi értékesítés

Hazánkban a **vágócsirke** felvásárolt mennyisége 3%-kal, a **liba** 20%-kal, a **kacsáé** 30%-kal csökkent 2006-ban az előző évhez képest, ugyanakkor a **pulyka**-felvásárlás közel 7%-kal nőtt ugyanebben az időszakban. A csökkenések oka a nyári állategészségügyi problémákra vezethető vissza, amely azonban a vágópulyka-előállítását csak kis mértékben érintette.

Belföldön kevesebb friss és fagyasztott egész csirkét értékesítettek, nőtt viszont a darabolt csirke- és pulykahúsok belföldi forgalma (2. melléklet).

7.2.3. Külpiaci értékesítés

A utóbbi években a nemzetközi piacokon való értékesítésünk visszaesett. A **baromfihús** összesített **exportja** az év első tíz hónapjában elmaradt a 2004. és 2005. év azonos időszakában értékesített mennyiségektől (-26,4%; illetve -21,4%). A kivitel ilyen nagy mértékű visszaesését a korábbi évekhez képest a nyári állategészségügyi probléma okozta.

Baromfihús exportunk célországai között az EU tagállamai, valamint a volt Szovjetunió utódállamai mellett távol-keleti országok is megtalálhatók. Az EU-ba irányuló szállítások az összes mennyiség 60-70%-át teszik ki, részarányuk ugyanakkor fokozatosan csökken.

A régi uniós tagállamok közül Németország, Ausztria, Olaszország, Franciaország és Nagy-Britannia, illetve az új tagállamok közül Szlovákia, Cseh Köztársaság és Szlovénia a legjelentősebb partnerek. Az osztrák és német piac az összes EU-ba irányuló szállítás valamivel több mint felét adja. Általában elmondható, hogy a célországok többségében a magyar baromfihús piacot veszített. Az első tíz hónap adatai alapján egyedül Ausztria, Nagy-Britannia, Szlovénia és Szlovákia felé tapasztalható kismértékű növekedés a kivitelben 2004 és 2005 azonos időszakához viszonyítva.

A magyar baromfihús kivitelének mintegy háromnegyedét a fagyasztott termékek teszik ki. A darabolt termékek, valamint a kacs- és libamáj együttesen kb. 80%-a a kivitelnek.

A **friss darabolt tyúkfélék** kivitele a vizsgált időszakban csökkent: 2004-ről 2005-re 10%-kal, 2005-ről 2006-ra további 15%-kal. A **fagyasztott termékcsoportból** a kiszállított mennyiség 2005-ben 8%-kal, 2006-ban további 29%-kal esett vissza.

A **friss és a fagyasztott pulykadarabok** exportjában 2004-ben tapasztalható fellendülés. Ugyanakkor a külpiazi értékesítési lehetőségek romlottak 2005-ben, így a **friss termékből** 33%-kal, a **fagyasztottból** 12%-kal csökkent a kivitel az év első tíz hónapjában. A friss termékek exportja 2006-ban újra növekedett (+11%), a fagyasztottaké azonban további 13%-kal lett kevesebb a vizsgált időszakban.

A nyári állategészségügyi probléma erőteljesen kihatott a **víziszárnyasok** exportjának alakulására. A jelentős mértékű állomány-kivágások következtében megfogyatkozott alapanyag, valamint a korlátozott értékesítési lehetőségek miatt 2006 első tíz hónapjában valamennyi víziszárnyas termék kivitele csökkent (21-37%-kal) az előző év azonos időszakához képest.

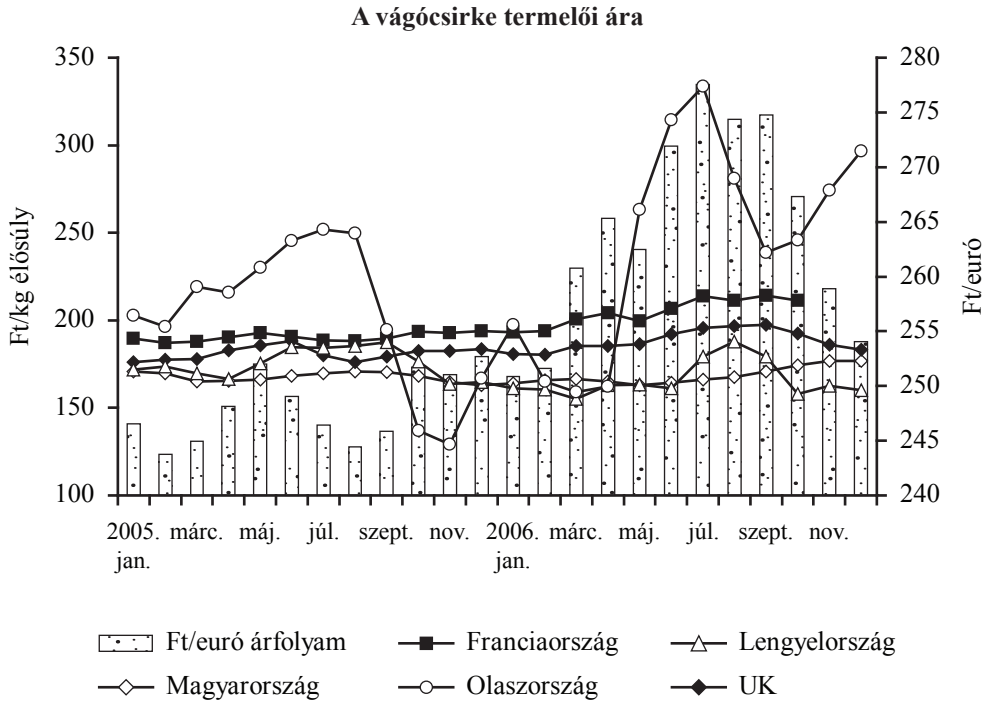
Baromfihús importunk túlnyomó része (98%-a) az EU tagállamaiból származik, ezen belül az Ausztriából, Hollandiából, Nagy-Britanniából érkező szállítmányoknál növekedés figyelhető meg.

7.3. A piaci árak tendenciája

7.3.1. Vágócsirke árak

A 2006 nyári madárinfluenza járvány hatására több európai uniós tagállamban is vágócsirke hiány alakult ki, amely többek között Olaszországban és Lengyelországban a termelői ár növekedését okozta (18. ábra). A francia és brit vágócsirke árat nem befolyásolta a kereslethez képest alacsony kínálat, az áringadozást elsősorban a forint árfolyam-ingadozása okozta. A valóságban mindössze 1-2 eurócent, illetve penny értékű az ingadozás a francia és brit termelői ár esetében, 2006-ban.

A magyar vágócsirke 2006. évi átlagára mind a csatlakozás előtti, mind a csatlakozás utáni időszak átlagárához képest alacsonyabb, 2,5%-kal, illetve 1,7%-kal (8. melléklet).

Forrás: DEFRA (London), ISMEA (Róma), Ministère de l'Agriculture et de la Pêche (Párizs), ZMP (Berlin), AKI, MNB

7.3.2. Csirkehús árak

Az EU tagállamai közül Olaszországban és Franciaországban a nyár folyamán az előző egy-két évben nem tapasztalt szintre nőtt az egész csirke feldolgozói értékesítési ára (19-20. ábra). Nyár végétől az árak a korábbi, alacsonyabb árszint közelébe csökkentek.

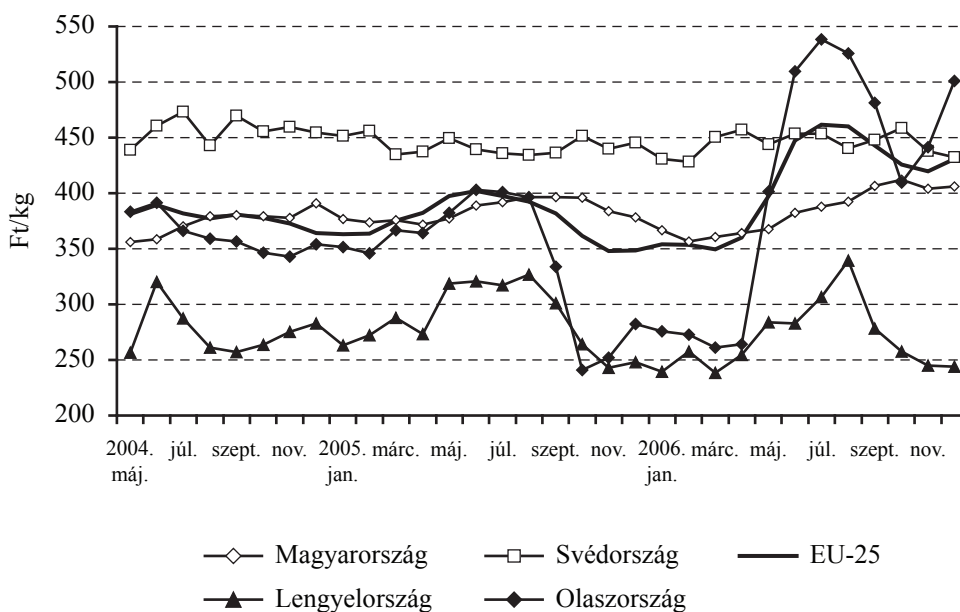
Lengyelországban is hasonló folyamatok játszódtak le, de itt az áremelkedés mértéke nem volt akkora, mint a két előbb említett országban. A magasabb kereslet hatására számos lengyel termelő növelte vágócsirke-termelését. Nyár végétől azonban, amikor a grillszezon véget ért, csökkent a kereslet a csirkehúsok iránt, így rövid időn belül túlkínálat alakult ki az országban. Emellett Lengyelország a madárinfluenza miatt a keleti hagyományos célpiacai egy részéről is kiszorult, így az exportból kimaradó termékek egy része szintén belpiaci értékesítésre került. A harmadik országokba szánt termékek egy további, jelentős részét az EU-n belül értékesítették a kereskedők, ami a lengyel fizetőeszközhöz képest erős euró miatt nem volt jövedelmező. Az említett tényezők a vágócsirke és a csirkehúsok árának gyors ütemű csökkenését eredményezték, a tavasszal megegyező árszintre.

Az EU tagállamai közül Svédországban egyáltalán nem érezte hatását a madárinfluenza. Az elmúlt évtizedben a svéd baromfihús-fogyasztás megduplázódott. Az egy főre jutó fogyasztás 2005-ben 12,2 kilogrammot ért el, melynek 40%-át importból fedezték, 2006 első nyolc hónapjában további 8%-kal bővült a fogyasztás az előző év azonos időszakához képest.

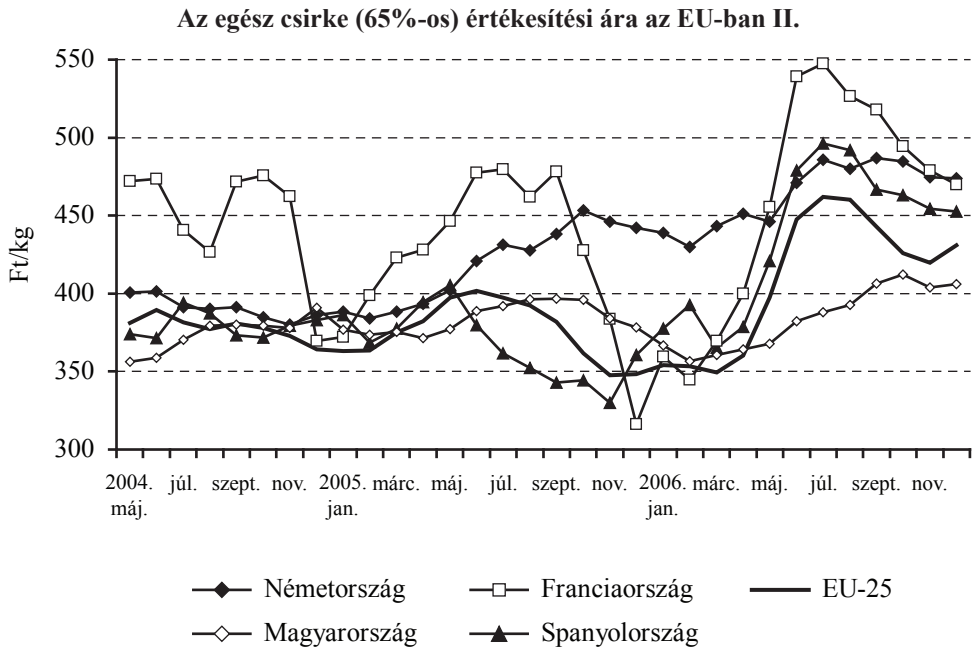
A vágócsirke és az egész csirke árak 2006. évi tendenciája a csatlakozás előtti (2003. január-2004. április), illetve a csatlakozás utáni évek (2004. május-2006. december) átlagához viszonyítva eltért egymástól (8-9. melléklet). A 2006. évi vágócsirke árak mindkét időszakhoz képest csökkentek (97 és 98%), ugyanakkor a csirkehús feldolgozói értékesítési ára nőtt (110 és 101%). Figyelemre méltó, hogy a vágócsirke hazai termelői ára a legalacsonyabb a tagállami árak közül (18. ábra), a 65%-os egész csirke hazai feldolgozói árának szintje viszont általában követi az uniós átlagárét (19-20. ábra).

19. ábra

Az egész csirke (65%-os) értékesítési ára az EU-ban I.

Forrás: EU Bizottság, AKI

Forrás: EU Bizottság, AKI

7.4. Az étkezési tojás piaci tendenciái

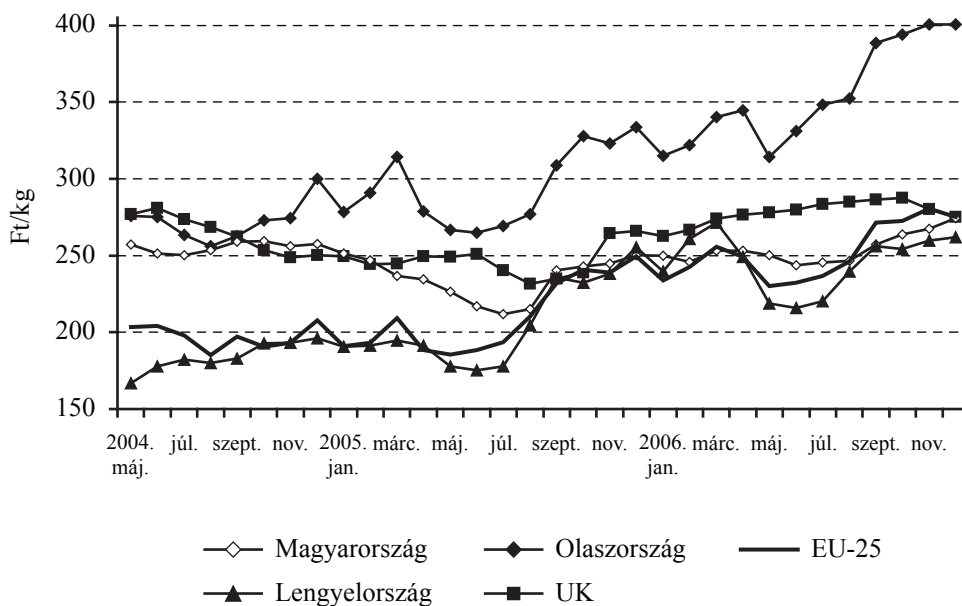
A hazai tojóállomány a KSH adatai szerint gyakorlatilag nem változott, a **tojástermelés** pedig 3%-kal meghaladta 2006-ban az előző évi eredményeket. A hazai étkezési tojás-piacot továbbra is az önellátás jellemzi, ugyanakkor azonban jelentős mennyiségű import is érkezik hazánkba.

A nyári állategészségügyi probléma a tojásszektorra nem érintette, az árak a szezon-alitásnak megfelelő módon alakultak az EU minden tagállamában. Éves szinten egy lassú áremelkedés figyelhető meg a legtöbb uniós országban (21-22. ábra).

A kismértékben visszafogott telepítések miatt 2007-ben várhatóan 1,5%-kal csökken az uniós étkezési tojástermelés. Ugyanakkor a legtöbb tagállamban a fogyasztói kereslet erős. Ez a belföldi árak növekedése mellett a héjastojás-import bővülését is eredményezheti.

21. ábra

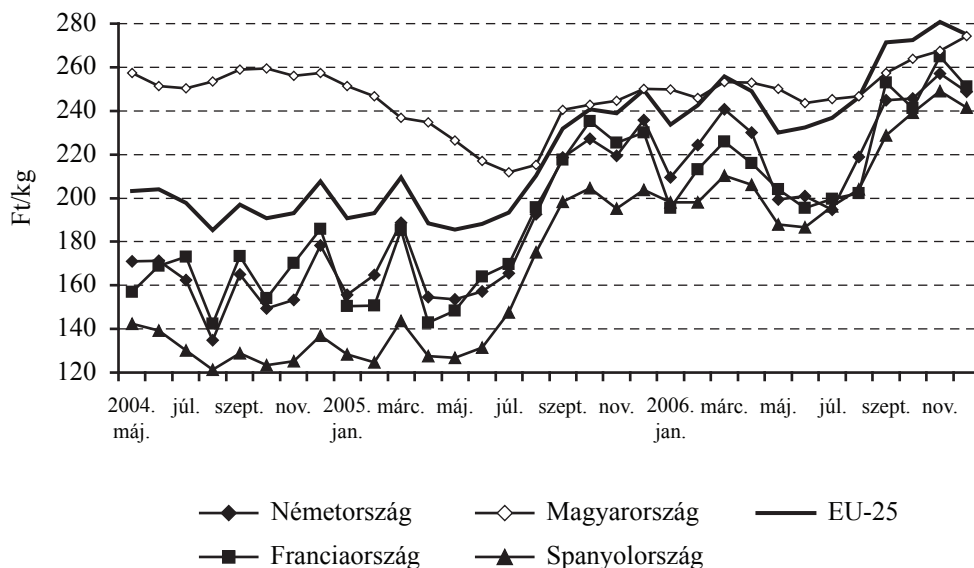
Az étkezési tojás ára az EU-ban I.

Forrás: EU Bizottság, AKI

22. ábra

Az étkezési tojás ára az EU-ban II.

Forrás: EU Bizottság, AKI

8. Tej és tejtermékek

8.1. Világ- és európai piaci tendenciák

A világ tejtermelése az utóbbi években fokozatosan emelkedett, 2006-ban 508 millió tonnát tett ki a FAPRI adatai szerint, 2007-ben ez az érték mintegy 10 millió tonnával tovább növekedhet, és 2015-re elérheti az 590 millió tonnát. A világ tejtermelésének legnagyobb hányadát az EU (24%) és az USA (13%) adta, emellett nagy tejtermelő országnak számít India (15%), Oroszország (5%), Pakisztán (5%) és Brazília (4%) is. Kína 4%-kal részesedik, a legnagyobb növekedés a következő évtizedben itt, és főleg Indiában várható, miközben az EU részesedése csökken. Kínai kutatók úgy vélik, hogy 2020-ra Kína a világ harmadik legnagyobb tejtermelőjévé válhat. Kína tejtermelése 2007-ben előreláthatólag 16%-kal 38,1 millió tonnára növekszik. Ausztrália és Új-Zéland részesedése a világ tejtermeléséből mindössze 2-2%, a tejtermékek világkereskedelmét azonban így is ez a két ország dominálja.

Ausztráliában júliustól szeptemberig több tejet vásároltak fel, ennek ellenére a kilátások a 2006/07-es gazdasági évre nem jók az országban uralkodó szárazság miatt. Az USA-ban a termelés bővülésének lassulása, illetve esetleges visszaesése rajzolódik ki. A világpiacon továbbra is kedvező marad a helyzet, még akkor is, ha a magas árak miatt a kereslet csökken.

Az EU tejtermelése 2006-ban az előző évhez képest 0,5%-kal csökkent, annak ellenére, hogy a kvótákat 0,5%-kal megemelték. A különböző tagállamokban más és más, Európa déli részén például a forróság és a szárazság, Franciaországban pedig a magas marhahús árak miatti kivágások okoztak visszaesést.

Az uniós árak szintje és változásai erős és egyre erősödő hatást gyakorolnak a hazai piacra, a közvetlen kereskedelmi kapcsolatok révén. Az európai tejtermék-árak gyakorlatilag a hazai árak mellett, az üzletek polcain jelennek meg, így az alkalmazkodás folyamatos.

8.2. Hazai piaci tendenciák

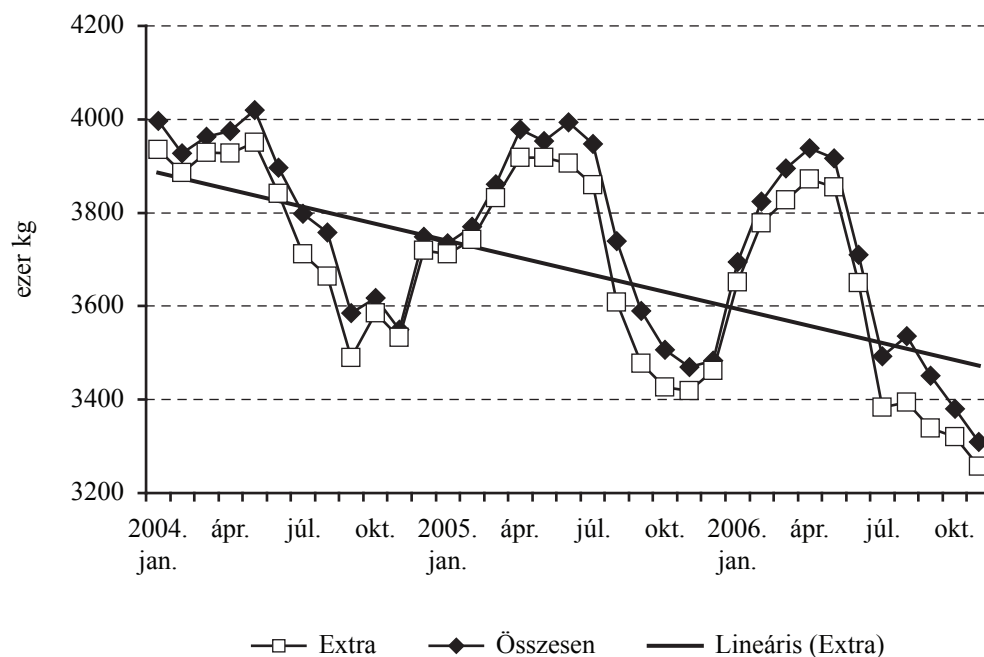
8.2.1. A nyerstej és tejtermékek belpiaci forgalma

A nyerstej felvásárlást 2006-ban a csökkenő mennyiség, az emelkedő kivétel, az alacsony, de a korábbi évekhez képest kevésbé ingadozó árak, és az alacsonyra süllyedő zsírtartalom jellemezték leginkább.

A hosszú távú trend szerint fokozatos csökkenés figyelhető meg a tejfelvásárlásban. **2006. I-XI. hónapjában 3,5%-kal (kb. 43 millió kg-mal) kevesebb nyerstejet vásároltak fel a feldolgozók, mint az előző év hasonló időszakában, tehát a csökkenés üteme 2005-höz képest gyorsult (23. ábra).**

23. ábra

A nyers tehéntej átlagos napi felvásárolt mennyisége

Forrás: AKI, PÁIR reprezentatív felmérés

24. ábra

A nyerstej zsírtartalmának alakulása

Forrás: AKI, PÁIR

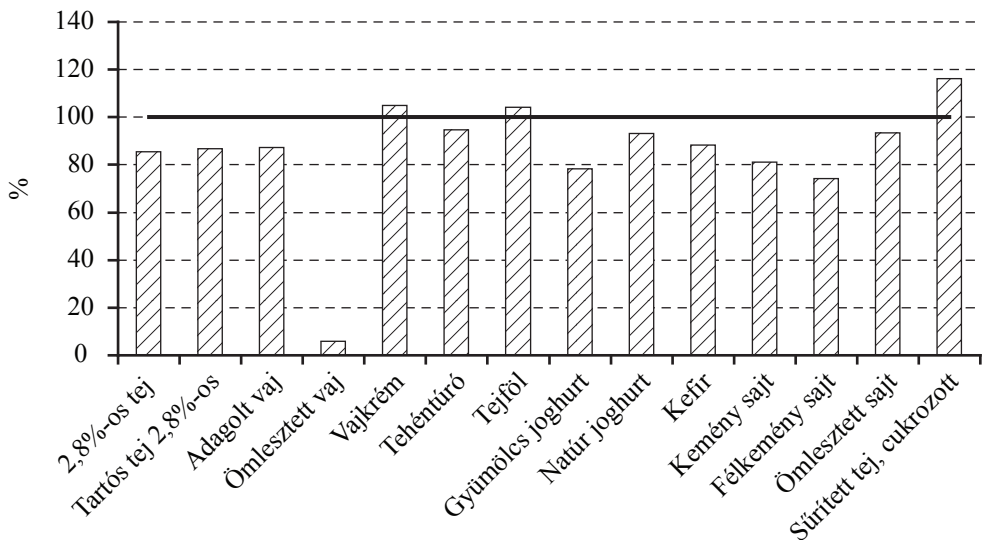
A legtöbb cég törekszik arra, hogy növelje felvásárlását és termelését, mivel ezzel csökkentheti az egységre eső előállítási költséget, növelheti versenyképességét. A nyersanyagért való küzdelem azonban nem olyan éles, mint az EU-csatlakozást követő időszakban, amikor a feldolgozók egymásra ígérve igyekeztek elhódítani egymás termelőit. A piac azóta megnyugodott, az árak kevésbé ingadoznak, a szerződéses árak meghatározásakor a kölcsönösen elfogadott országos piaci árakból indulnak ki.

A feldolgozók többsége, főleg a magyar tulajdonú cégek, egyáltalán nem vásárolnak külpiacról nyerstejet. Néhánynál viszont időnként, kis mennyiségben előfordul, főleg olyan cégeknél, amelyek nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeznek, és beszerzéseikben támaszkodhatnak a testvérvállalatokra. **Az alapanyag-behozatal nagyobb része nem nyerstej, hanem félkész termék, tejszín, vaj,** illetve néhány termék előállításához szükséges egyéb adalékanyag. Alapvetően kis mennyiségű nyersanyag érkezik az országba, a behozatalt nem elsősorban az olcsóbb ár, hanem az alacsony zsírtartalomból eredő hiány pótlása motiválja, főleg a nyári időszakban.

A korábbi években megszokotthoz képest jóval alacsonyabb beltartalom 2006-ban tovább erősítette a lassan kialakuló alapanyaghiányt. A fehérjetartalom 3,06%-ra, a zsírtartalom pedig 3,43%-ra esett a nyári időszakban, amilyen alacsony értékekre évek óta nem volt példa. Úgy tűnik, hogy a nyerstej zsírtartalma az utóbbi években lassú csökkenésnek indult, pedig a 25 EU-tagállam közül jelenleg is csak Máltán lehet a hazainál alacsonyabb zsírtartalmú tejjel találkozni. Ez a jövőben súlyosabb zsírhiányt okozhat, elég csak a 2,8%-os zsírtartalmú folyadéktej esetében hamarosan lejáró derogációra gondolni (24. ábra).

25. ábra

A tejtermékek belföldi értékesítésének változása
2005. I.-XI. = 100%

Forrás: AKI, PÁIR reprezentatív adatgyűjtés

Az alapanyag-ellátási nehézségek miatt a hazai gyártású tejtermékek belföldi értékesítése az év első tizenegy hónapjában jelentősen csökkent. Az ömlesztett vaj értékesítése minimálisra (néhány tonnára) csökkent, és gyakorlatilag megszűnt a sovány és tel-

jes tejpor értékesítése is. Az előző év hasonló időszakához képest csak a tejföl, a vajkrém, és a marginális jelentőségű sűrített tej belföldi értékesítése növekedett néhány százalékkal. 2006-ban egyöntetűen, kb. 15%-kal csökkent a friss és tartós tej forgalma is. Az átlagosan 10%-os volumenszökkenést jelentősen meghaladta a félkemény sajtok értékesítésének 25%-os (az első félévben még 50%-os) visszaesése. Ez azért érdekes, mert a sajtok fogyasztása hazánkban (és az EU-ban is) folyamatosan bővül, a hiányzó mennyiséget tehát importtermékekkel pótolták (25. ábra).

8.2.2. A nyerstej és tejtermékek külpiaci forgalma

Növekedett az Olaszországba irányuló nyerstej-kivitel, a 2005. január-szeptember közötti 57 millió kg után, 2006 azonos időszakában már 67 millió kg hagyta el az országot. Ez még nem jelentene különleges növekedést, számításba kell azonban venni, hogy a 2005. évi csekély mennyiséggel szemben 2006 első kilenc hónapjában 48 millió kg fölözött tej, és több mint 600 tonna tejszín is olaszországi feldolgozóba került. Év végéig tehát akár 200 millió kg nyerstejnek megfelelő alapanyag kivitele valósulhat meg.

A **tejtermék-export** a csatlakozás után visszaesett, azonban a harmadik országokba irányuló korábban is nyereséges és az új támogatásokkal versenyképes kivitel változatlan maradt. Egyes termékek esetében a belföldi árál általában csak alacsonyabb áron képesek exportálni a vállalatok. A veszteséges exportot azért tartják fenn, hogy levezzék a termelés és a belső fogyasztás egyenletlenségei révén keletkező időszakos felesleget, és megtartsák a viszonylag gazdaságosan ellátható közeli piacokat.

A tejtermékek kivitele 2006. január-október között erősen növekedett az előző év hasonló időszakához képest (10. melléklet). Forintban megduplázódott a „Tej és tejszín nem sűrítve, édesítő hozzáadása nélkül” kategória kivitele, tízszeresére nőtt a tejföl, joghurt, kefir kivitele, és 55%-kal nőtt a tejsavó kivitele is. A sajt és túró kategóriába tartozó termékekből viszont 12%-kal kevesebb exportbevétel keletkezett. **A behozatal** ezzel szemben jóval stabilabb, a forintban számított érték **minden termék kategóriában növekedést mutat**. Csak keveset nőtt a sűrítés, édesítés nélküli tej és tejszín, és a tejföl, joghurt, kefir behozatala. A vaj és vajkrém, sajt és túró behozatalára viszont mintegy 40%-kal többet fordítottak a kereskedők.

Néhány külföldi tulajdonú cég a nemzetközi együttműködés keretében a gyártás optimalizálása céljából visz ki tejtermékeket a társcegeknek, cserébe más terméket hoz be. Az import termékek forgalmazása így is nagyon kis hányadot képvisel a feldolgozók árbevételében, **a behozatalt döntően a kereskedelem bonyolítja**.

A tejtermék-behozatal bővülése egyrészt a fogyasztás növekményét **fedezi, másrészt a belföldi értékesítés csökkenésével keletkező űrt tölti ki**. Ez a két tényező együttesen már határozott behozatal-növekedést jelez.

Figyelemre méltó, hogy miközben kivitelünk mennyiségben számítva megduplázódott, és behozatalunk csak 18%-kal nőtt, addig forintban számítva 40-30%-os a növekedés. Ez azt jelenti, hogy **a cserearányok romlása folytatódott, az importárak gyorsabban nőttek, mint a kiviteli árak, és a magasabb hozzáadott értékű termékek aránya a behozatalban nőtt, a kivitelben pedig csökkent** (10. melléklet). A külkereskedelmünk értékeléséhez figyelembe kell venni továbbá, hogy a forint árfolyama átlagosan 7%-kal volt gyengébb a vizsgált időszakban, mint az előző évben, ami a külkereskedelmi egyenlegre pozitív hatást gyakorolt.

8.3. A piaci árak tendenciája

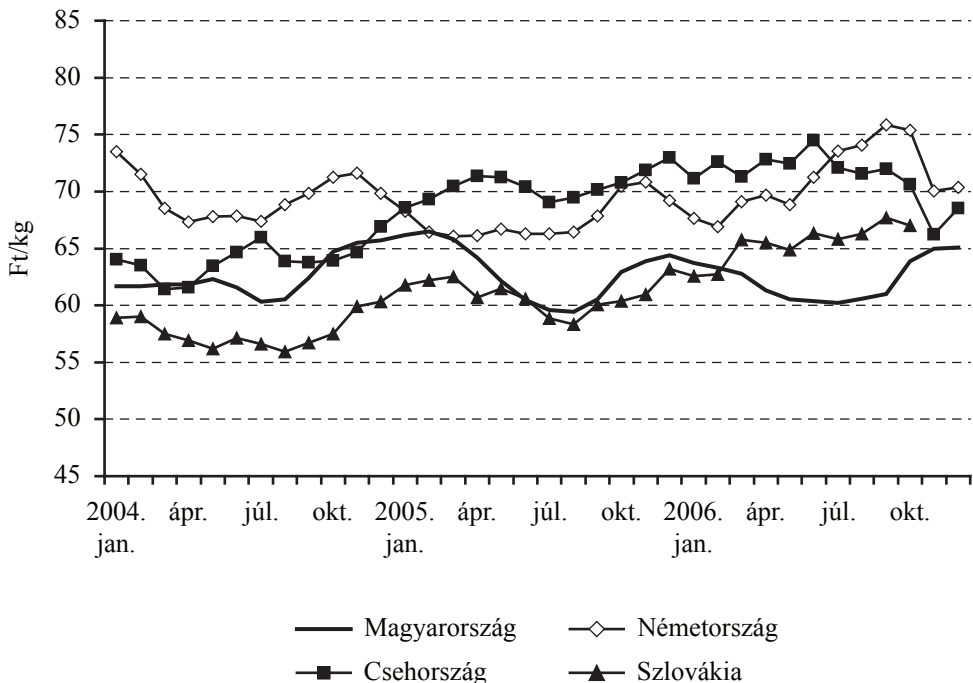
8.3.1. A nyerstej termelői árának tendenciája

A nyers tehéntej termelői ára 2006 első hét hónapjában fokozatosan csökkent, és rendre az előző évinél alacsonyabb értékeket vett fel. Az eleinte gyors ütemű csökkenés a nyári hónapokra lelassult, a szezonalitásnak megfelelően az általában augusztusra jellemző éven belüli minimális értékhez közeledve. A nyerstej termelői átlagára így a januári 63,7-ről júliusra 60,2 Ft/kg-ra csökkent. Augusztustól azonban gyorsan emelkedtek az árak, megközelítve a 65 Ft/kg-os szintet. Az év során összességében **kiegyensúlyozottabban viselkedett a nyerstej ára, mint 2005-ben**, amikor 10%-nál is nagyobb volt az éven belüli áringadozás. 2006-ban csak alig 1%-kal volt alacsonyabb a nyerstej átlagára, mint a 2004-2006. évek átlagában, az EU-csatlakozás előtti időszakokkal összevetve – 2000-2003. évek átlaga – azonban 10%-os elmaradás mutatkozik (11. melléklet).

A nyári hónapok ármérséklődése nagyrészt a beltartalom csökkenésére és a nagyobb mennyiségű tejre vezethető vissza. Az árcsökkenéshez a fentiekben túl hozzájárult az is, hogy az extra kategóriába tartozó tej aránya az év során végig alatta maradt az elmúlt két év adatainak. Az egyes feldolgozók által kifizetett legkisebb és legnagyobb ár közötti különbség az elmúlt években 10-20% között mozgott, és csökkenő trendet mutat. Ez a differencia a piac rugalmatlanságát, tökéletlenségét mutatja, a differencia szűkülése viszont azt jelzi, hogy a feldolgozók és a termelők is egyre inkább az országos átlagárakat tekintik kiindulópontnak az ártárgyalásokon, és egyre kevésbé törekszenek az attól való eltérésre.

26. ábra

A nyerstej termelői ára néhány európai országban

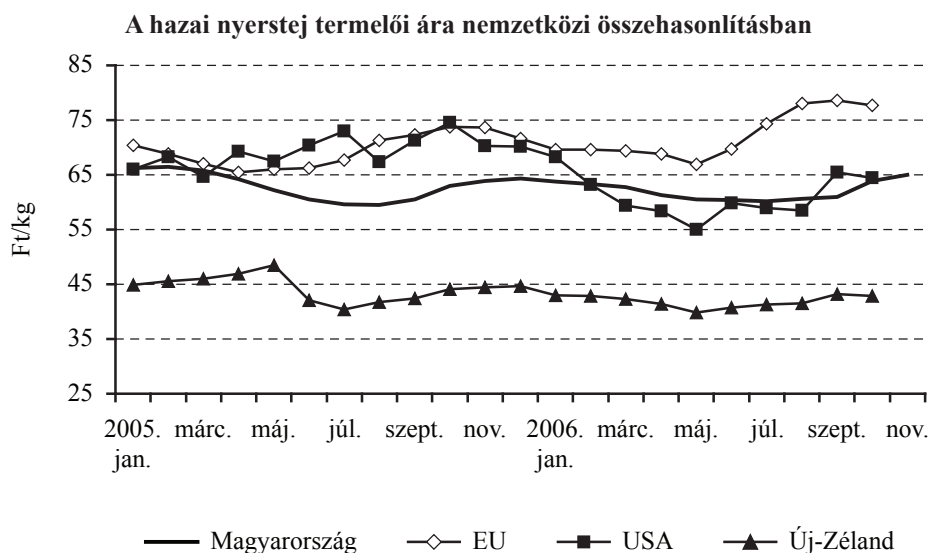
Forrás: ZMP

A magyar termelői árak csökkenése nem volt egyedülálló jelenség Európában, a holland LTO fontosabb tejfeldolgozó vállalatokra épülő felmérése szerint januártól júniusig folyamatos csökkenés következett be az EU-ban. Az LTO által számított 29,08 euró/100 kg-os (ami mintegy 77,7 Ft) októberi EU átlagár (4,2%-os zsír-, és 3,35%-os fehérjetartalommal számolva) jóval magasabb, mint az USA 24,09 euró/100 kg-os átlagára, nem is beszélve a tejtermékek világkereskedelmét alapvetően meghatározó Új-Zéland 16,04 eurós átlagáráról (27. ábra). A magyar ár a nyári hónapokban az EU-n belül eddig a legalacsonyabbak közé tartozó szlovákiai és lengyel ártól is elmaradt (26. ábra). Összehasonlításképpen a magyar termelői átlagár – a gyenge forint miatt – júliusban csak 21,69 cent/kg volt.

8.3.2. A tejtermékek értékesítési árának tendenciája

A fontosabb tejtermékek feldolgozóinak értékesítési árai viszonylag kis ingadozást mutattak 2006-ban. Nem jelent meg tehát az alapanyag-árak lejtmenete a feldolgozó értékesítési árakban. Az év elején még többnyire az előző évnek megfelelően alakultak a tejtermék értékesítési árak, májustól azonban elmaradt a korábban jellemző nyári ármérseklődés, sőt enyhe, 4-5%-os áremelkedés következett be.

27. ábra

Forrás: LTO Nederland

Az EU-csatlakozás utáni (2004-2006. évek átlaga) időszakhoz képest 0,5-2,5% közötti mértékben emelkedtek a tejtermékek feldolgozóinak értékesítési árai 2006-ban (12. melléklet). Érdekesebb következtetések vonhatók le a 2000-2003 közötti évek átlagával való összehasonlításból. A vaj 8%-ot drágult, a zacskós kiszerelésű tej és a tejföl megőrizte árát, miközben 5%-kal lett olcsóbb a Trappista sajt, a tartós tej pedig 10%-ot is veszített árából. A fenti tendenciák mindenekelőtt a megváltozott nyerstej árképzéssel, valamint az import felfutásával magyarázhatók.

Szeptember elejétől a tejtermékek fogyasztói árai is jelentősen emelkedtek a fenti folyamatok, illetve az ÁFA emelés következtében. Ismerve a tejtermékek keresletének ár rugalmasságát, feltételezhető, hogy a későbbi időszakban a fogyasztás mérséklődésével kell számolni.

9. Zöldség-gyümölcs

A hazai zöldség- és gyümölcstermelés 2006. évi **kínálatának** becslésére az ártenenciákon kívül, a vetésterületet, valamint az egyes zöldség- és gyümölcsfajok termelésére vonatkozó évközi előrejelzéseit vettük figyelembe, ugyanakkor a bel- és külpiaci értékesítés információi alapján a kereslet változását becsültük meg. Az ágazat összes kibocsátásának előrejelzése mellett, az ágazat az összes termelésében, vagy külkereskedelmi forgalmában jelentős arányú zöldség- és gyümölcsfaj kínálatát külön-külön is bemutatjuk. (Megjegyezzük, hogy a zöldség- és gyümölcstermékek termelésének és árának alakulása között szoros összefüggés van, amit azonban a kereslet és kínálat alakulását meghatározó többi tényezőben – kivétel, behozatal, fogyasztás, ipari felhasználás stb.– bekövetkező változás még jelentősen módosíthat. 2006-ban, elsősorban az egyes gyümölcsfajok esetében, a termelés alakulása alapján nem várt árváltozásokat figyelhattunk meg.)

9.1. A zöldségfajok piaci és ártenenciái

9.1.1. Európai piaci tendenciák

Az EU zöldségtermelését 2006-ban is sújtotta a kedvezőtlen időjárás. Az előzetes becslések szerint a 2004-es év kiemelkedő termelésétől (63,6 millió t) a 2006. évi zöldségtermelés jelentősen elmaradt, a 2005-ös átlag alatti évét viszont valamivel meghaladta. Egyes tárolt termékek termelésében azonban jelentős visszaesést figyelhetünk meg.

A tárolt termékek közül a **sárgarépa** európai vetésterülete 2006-ban nem nőtt az előző évhez hasonlóan, 2006-ban a 2003. évinek már csupán a fele volt.

A jó minőségű, nagyméretű **vöröshagymából** is szűkös az európai kínálat, 2006 utolsó hónapjaiban erős árnövekedés kezdődött. A közepes és kisméretű termékből viszont bőséges a kínálat, így ebben a kategóriában inkább árcsökkenésre lehet számítani. Magyarország legjelentősebb beszállítója, Hollandia az első becslések alapján 2006-ban 16%-kal kevesebbet termelt – összesen 823 ezer tonnát – mint egy évvel korábban. A kedvezőtlen időjárás Lengyelországban is csökkentette a hagyma terméshozamát.

A **fejes káposzta** termésmennyisége az EU-25 országaiban – a sárgarépával és a vöröshagymával ellentétben –, 2006-ban összességében nagyobb volt, mint egy évvel korábban.

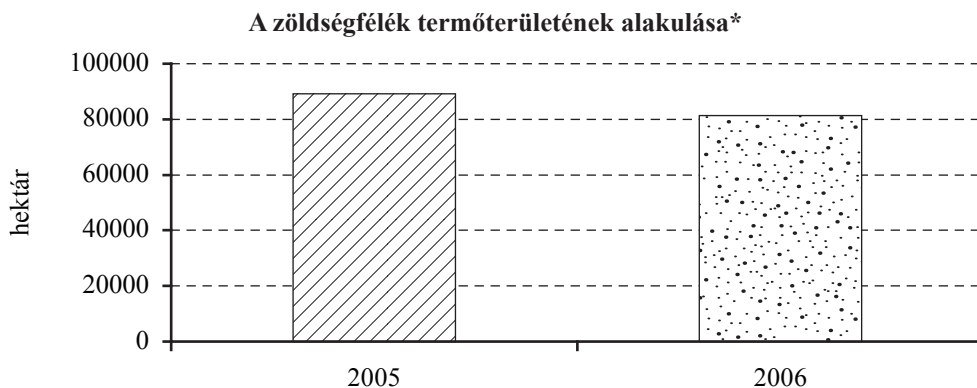
A **paradicsom-termelés** kilátásai is kedvezően alakultak 2006-ban. Spanyolországban 879 ezer tonna paradicsomot takarítottak be, ami 13%-kal több az egy évvel korabbinál. Ennek köszönhetően szeptembertől novemberig 29%-kal nőtt a spanyol termék kivitele az előző évhez képest. Hollandiában a paradicsom termőterülete 3%-kal nőtt 2006-ban, az előző évhez képest.

A **kígyóuborka** uniós termelése összességében stagnáló. Az EU kígyóuborka termelésének 60%-át adó Spanyolország és Hollandia termelése nem változott jelentősen 2006-ban. Enyhe növekedés tapasztalható Lengyelországban – a harmadik legnagyobb termelőnél –, azonban egyelőre a saját piacuk ellátására termelnek.

9.1.2. A hazai kínálat és a termelői árak alakulása

A zöldségfélék 2005. évi összes termelésen belüli mennyiségi aránnyal súlyozott termelői árindexe 2006-ban mintegy 22%-kal emelkedett az előző évhez képest (13. melléklet), amely visszavezethető nagyrészt a szántóföldi zöldségek vetésterületének 9%-os csökkenésére. Az ár és a terület változása alapján, és feltételezve, hogy a kereslet és kínálat alakulását meghatározó egyéb tényezőkben lényeges elmozdulás 2006-ban nem következett be, becslésünk szerint a 2006. évi zöldségtermelés (kínálat) 1600 ezer tonnára tehető, tehát lényegesen nem változik az előző év termeléséhez képest (28. ábra, 14. melléklet).

28. ábra

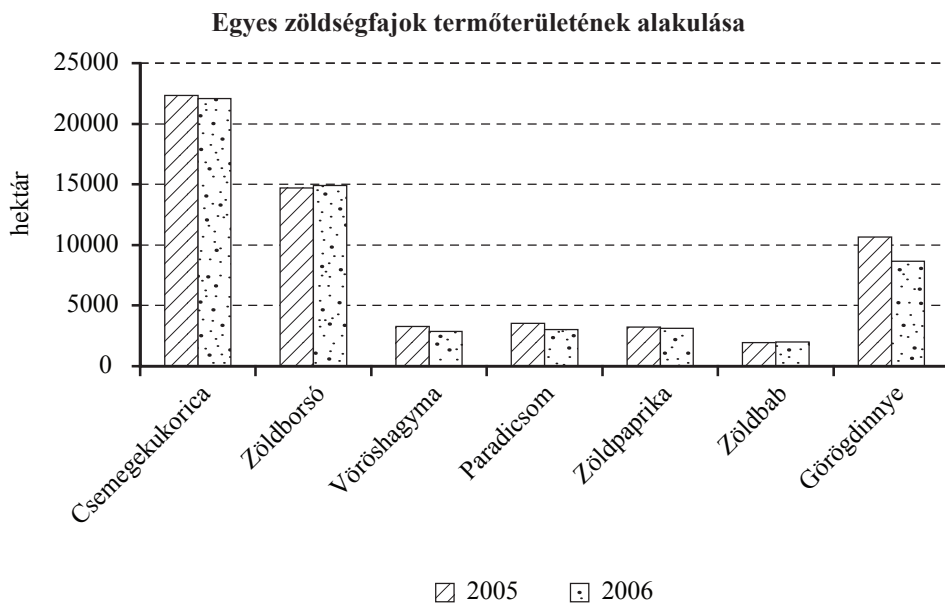

* A november 20-ig elvégzett mezőgazdasági munkák alapján
 Forrás: AKI Statisztikai Osztály

A szántóföldi vetésterület a **paradicsom** és **görögdinnye** esetében erőteljesen, a **vöröshagymánál** enyhén csökkent (29. ábra). A csemegekukorica vetésterületének 2004 óta tartó csökkenése megállt, a **zöldpaprikáé** stagnáló, a **zöldborsóé** 10%-kal nőtt 2005-höz viszonyítva.

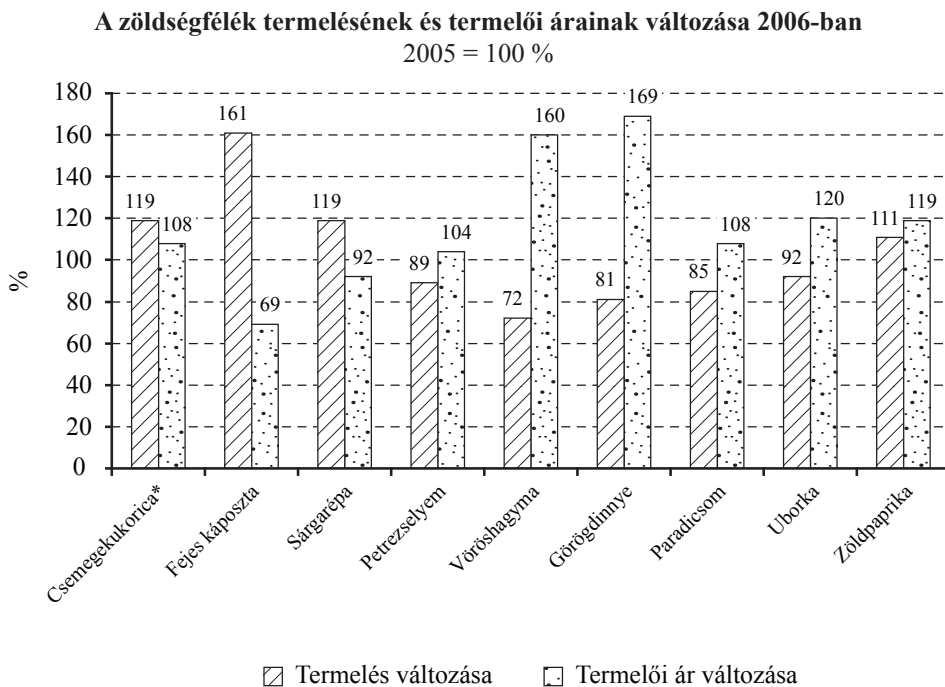
A zöldségféléken belül a **vöröshagyma**, a **zöldpaprika** és a **görögdinnye** esetében nőtt erőteljesen a nagybani piaci termelői ár 2005-höz hasonlítva (30. ábra). A fentiek alapján az áremelkedés csak a görögdinnye esetében vezethető vissza a termelési kedv csökkenésével összefüggő vetésterület visszaszorulására. A görögdinnye esetében a 20%-os mennyiségcsökkenés – 214 ezer tonnáról 174 ezer tonnára – 69%-os áremelkedéssel járt. Az elmúlt évi betakarítású vöröshagyma termelői ára 60%-kal emelkedett, ami a 30%-os termés-csökkenésének következménye. A **zöldpaprika** 11%-os termelésnövekedését, közel 20%-os áremelkedés követte. A **petrezselyem** termelése 11%-kal csökkent, melynek hatására termelői ára 4%-kal lett magasabb. A mennyiség közel 8%-os visszaesését becsljük az **uborka** termelésben, amelyet 20%-os árnövekedés kísért. Az EU tendenciájához hasonlóan a **fejes káposzta** termelése 60%-kal nőtt, a kínálati piac hatására 31%-kal csökkent a termelői ár. A **sárgarépa** termelésének 20%-os növekedése, illetve a **paradicsoménak** 15%-os csökkenése ellentétes az Unió termelésének alakulásával. A sárgarépa esetében a termelői ár 8%-kal csökkent, a paradicsom esetében 8%-kal nőtt.

29. ábra

* Az év közben végzett mezőgazdasági munkák alapján
 Forrás: AKI Statisztikai Osztály

30. ábra

* Felvásárlási ár változása

Forrás: AKI PÁIR; AKI Statisztikai Osztály: Tájékoztató az őszi mezőgazdasági munkákról; valamint KSH adatok alapján saját számítás

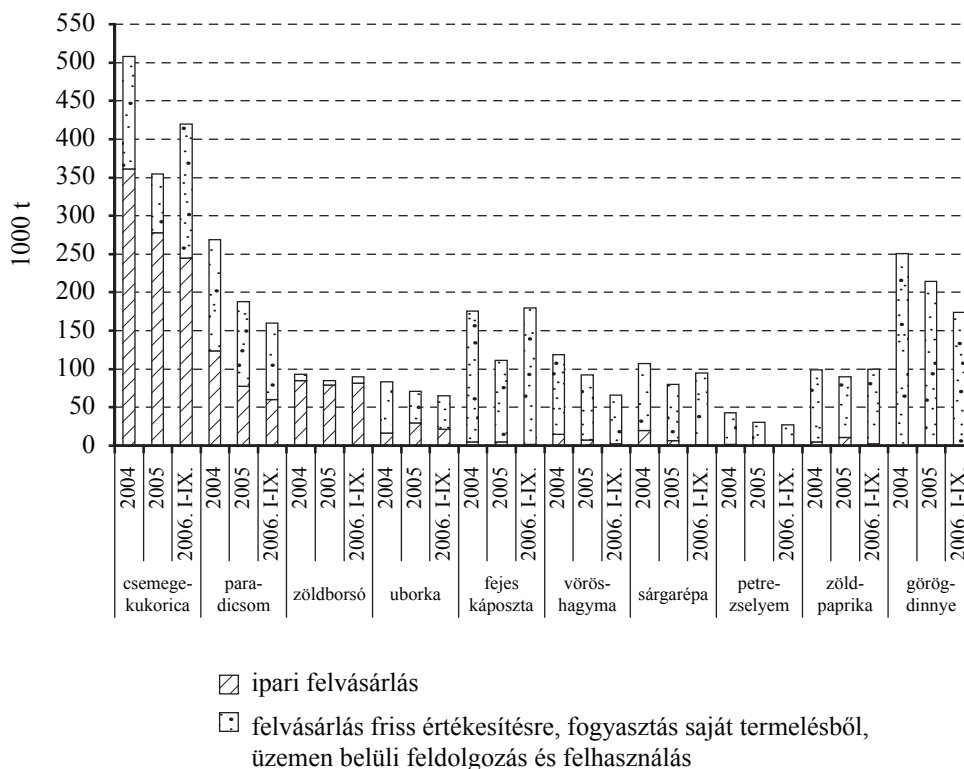
9.1.3. Bel- és külpiaci értékesítés

A hazai zöldségfélék értékesített mennyisége növekvő tendenciájú, a 2004-2005-ös években a megtermelt mennyiség mintegy 83%-át értékesítették, míg 2000-ben csupán a 72%-át. Szakmai előrejelzések alapján a belföldi zöldségfogyasztásban nem valószínűsíthető jelentős növekedés, így – az egy főre eső fogyasztást, valamint a külkereskedelmi mérleg alakulását az előző évvel nagyjából azonosnak tekintve –, **az értékesítés aránya a becsült termelés százalékában valószínűleg az előző évekhez hasonló lesz 2006-ban is.**

A felvásárlás a teljes termelés 43-48%-a volt 2004-ben és 2005-ben (14. melléklet), **2006-ban pedig a felvásárlás összes termelésen belüli arányát 49% körülre várjuk.** A felvásárlás arányának növekedését arra alapozzuk, hogy a KSH adatai alapján 2006. I-IX. hónapban, a becsült éves termelés 38%-a már felvásárlásra került, ugyanakkor a tárolt termékek (vöröshagyma, fejes káposzta, sárgarépa, petrezselyem) felvásárlása jobbra csak szeptember után válik jelentőssé. A teljes termelésből ipari feldolgozásra kerülő termés aránya is növekedett 2005-ben, az előző évhez képest (32%-ról 34%-ra). **2006 első kilenc hónapjában ez az arány 28%, amely becslésünk szerint év végére 35%-ra nőhet.** Az ipari célra történő felvásárlás arányának növekedése a feldolgozásra kerülő termékek belföldi kínálatának növekedéséből következik (31. ábra). (Az elmúlt években a csemegekukorica, a zöldborsó és a zöldbab több mint kétharmada került felvásárlásra, ipari feldolgozás céljából a teljes termelésből.)

31. ábra

A zöldségfélék termelői mérlege

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A friss zöldség külkereskedelmi egyenlege (dinnyével) pozitív, azonban volumenében csökkenő (15. melléklet). (Meggjegyezzük, hogy a dinnye a KSH termelési statisztikájában a zöldségfajok, míg a külkereskedelmi statisztikában a gyümölcsök között szerepel.) A friss áru kivitelének aránya a teljes zöldségtermelésben, a 2004. évi 13,6%-ról 18%-ra növekedett 2005-ben, abszolút értékben azonban visszaesést mutatott (276 ezer tonnáról 267 ezer tonnára). A kivitelben legnagyobb arányt képviselő görögdinnye külföldön értékesített mennyisége 2006-ban már csak 50 ezer tonna, a 2003. évinek mintegy negyede. **Az összes zöldségféléből 2006. évre – a szokásosnál alacsonyabb európai kínálat következtében –, a 2004-2005. évekhez hasonló, 270 ezer tonna körüli kiszállítást tartunk valószínűnek.** A kivitel erőteljesebb növekedését lényegében a görögdinnye kiszállítások jelentős visszaesése akadályozta meg a 2006. évben.

A 2005. évi alacsony belföldi kínálatot a 2004. évihez képest magasabb behozatal növelte. A frisszöldség-behozatal aránya a teljes belföldi zöldségtermelésben 12%-ra nőtt 2005-ben az előző évi 9%-ról, abszolút mennyiségben azonban nem változott. **A 2006. évi behozatalt – az I-IX. hónap adatai alapján, valamint figyelembe véve a tárolt termékek kedvező hazai és a szokásosnál alacsonyabb európai kínálatát –, a 2004-2005. évekhez hasonlóra, közel 180 ezer tonnára becsüljük.**

9.2. A gyümölcsfélék piaci és ártendenciái

9.2.1. Európai piaci tendenciák

Az előrejelzések alapján az **EU gyümölcstermelése enyhén visszaesett 2006-ban, 2005-höz hasonlóan.**

Az EU **almatermelése** a becslések alapján 6%-kal maradt el az elmúlt négy év átlagától 2006-ban. A három legjelentősebb termelő – Lengyelország, Olaszország és Franciaország – betakarított mennyisége az átlagnál nagyobb mértékben, 5-10%-kal esett vissza. Az EU 2005. évi kedvezőtlen termésmennyisége következtében 2006-ban az uniós piacon növekedtek az almaárak. Figyelemre méltó, hogy az EU főbb alma-importőreinek (Chile, Új-Zéland, Dél-Afrika, Brazília) beszállításai is csökkentek, azonban Brazília kivételével a többi említett importőr termelési kilátásai 2007-re már előnyösebbek.

Az EU-25-ök 2006. évi **körtetermése** összességében hasonlóan alakult, mint az előző évben. Az átlagtól azonban jelentős eltérés tapasztalható az egyes tagállamokban. Az északi országokban kedvezőbb a termés az előzetes adatok szerint, a déliekben viszont visszaesett. A világviszonylatban is első három legnagyobb termelő közé tartozó Olaszország termelését, az előző évhez hasonló, 879 ezer tonnára becsülték. Az új tagállamokban viszont alacsonyabb lett a termés. Az EU-15-ök vezető körtefajtájának – a teljes termelés egyharmadát adó „Conference” – termelése 8%-kal magasabb lett 2006-ban, 2005-höz hasonlóan. A 13%-os részarányú „Vilmos” körte termelését az előző évvel egyezőnek, a 12%-os részarányú „Abate Fetel” fajtáét viszont 11%-kal magasabbra becsülték. A harmadik országok 2006. évi terméskilátásai összességében hasonlóak a 2005. évihez.

Az EU **őszibarack** és **nektarin** piacának 2002-2005 közötti túltermelési válságára a termelők ültetvény-felszámolással, illetve a telepítések mérséklésével reagáltak. Az intézkedések ellenére 2006-ban is jelentős mennyiséget, összességében közel 3,98 millió tonna őszibarackot és nektarint takarítottak be az előzetes adatok szerint. Spanyolország – az Unió

legnagyobb termelője – az előző évit 10 %-kal meghaladó termést takarított be 2006-ban. Az olasz termés viszont 4%-kal (1,66 millió t-ra), a görög 5%-kal csökkent a korábbi évhez képest.

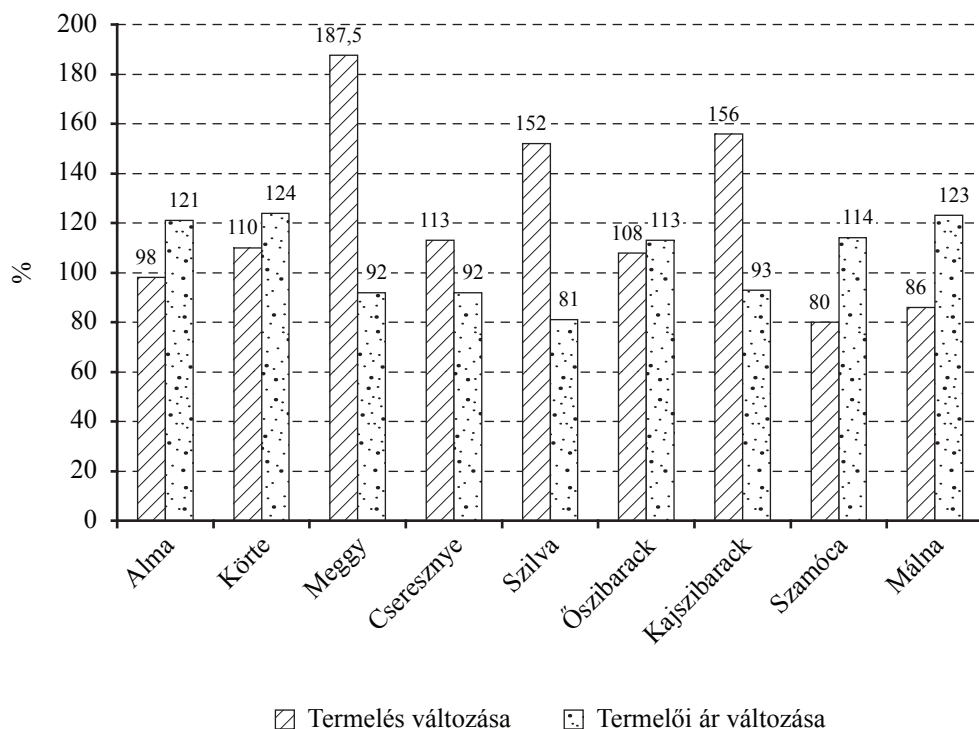
Egyes országok becslései alapján az EU-25-ök 2006. évi **szilvatermése** nem érte el az előző évi termelés szintjét. A három legnagyobb termelő – francia, spanyol, olasz – termelése visszaesett, illetve stagnált. A szilva frissen való értékesítésére törekvő Franciaország termelése kevéssel elmaradt az előző évitől. A spanyol 2005. évi rekordtermésnél a 2006. évi alacsonyabb lett. Lengyelországban a becslések szerint 93 ezer tonna körül alakult a termés, ami valamivel meghaladta a 2005. évit.

9.2.2. A hazai kínálat és a termelői árak alakulása

Az egyes gyümölcsfajok esetében a termelés és áralakulás közötti fordított irányú összefüggést 2006-ban, a kereslet és kínálat alakulását meghatározó többi tényezőben bekövetkező változás jelentősen módosította. **A hazai gyümölcsstermelés**, ellentétben az európai tendenciával, **10%-kal emelkedett 2006-ban (806 ezer tonna) az előzetes adatok alapján** (17. melléklet). A 2005. évi összes termelésen belüli mennyiségi aránnyal súlyozott termelői árindex (116,1%) alapján (16. melléklet) a hazai termelés csökkenését vártuk, azonban 2006-ban a belföldi gyümölcspiacra ható tényezők a kínálati oldal változása mellett jelentősen módosították a belföldi termelésű gyümölcsfélék iránti kereslet alakulását is. (A kereslet alakulására utaló, egész évre vonatkozó belföldi és külpiazi értékesítési adatok a 2006. évre még nem állnak rendelkezésre, azonban a lényeges tendenciák már felmérhetők.) Az európai piacon egyes gyümölcsfajokból kialakult hiány csökkentette a hazai behozatalt. Ha a belföldi keresletet változatlanok tekintjük is, **az európai piacon kialakult hiány miatt a kivitellel szembeni várakozások megnőttek, amelyek végül is a belföldi termelői árak emelkedését eredményezték.** Ugyanakkor a belföldi árak emelkedését nem csak az egyseges piacon fokozódó keresleti hatás növelte, hanem az ott kialakult magasabb árak közvetlenül is befolyásolták a magyar árak szintjét.

Az **alma** termésmennyisége 2%-kal csökkent, míg termelői ára 21%-kal növekedett 2006-ban, az előző évhez képest (32. ábra). Az **alma 2006. évi termelői árának növekedését befolyásoló valamennyi tényező (2006. évi összes behozatal és kivitel, illetve ipari felhasználás mennyisége) egyelőre még nem ismert**, viszont a hazai árak alakulását nagymértékben befolyásolták az uniós piaci folyamatok, amelyekben a 2006. évben változás állt be. Az uniós piac alacsony 2005. és 2006. évi termelése mellett csökkentek az EU-ba történő tengerentúli beszállítások is, amelyek az Unió 2006. évi kínálatának mérséklődését és az árak emelkedését okozták. Az áremelkedés a hazai piacon is éreztette hatását. Az alma mellett másik fontos, tárolásra is kerülő termékünk a **körte**, amelynek termelése – 24%-os áremelkedés mellett –, 10%-kal növekedett. A **cseresznye** és **meggy** termelésének növekedését jelzi a 8%-os termelői árcsökkenés az előző évhez képest. A cseresznye termelése 13%-kal, 9 ezer tonnára, míg a meggyé közel kétszeresére, 90 ezer tonnára nőtt. A **szilva** kínálatának másfélszeres növekedése (55 ezer tonna) 19%-os árcsökkenést eredményezett. A **kajsziparack** 7%-os árcsökkenése hátterében a kínálat 56%-os emelkedése húzódik. Ezzel ellentétben az **őszibarack** 8%-os termelésbővülését nem az ár visszaesése, hanem 13%-os emelkedése kísérte. A **bogyósok** közül a szamóca és a málna belföldi kínálatának 20%-kal, illetve 14%-kal történő visszaesését a szamóca esetében a termelői ár 14%-os, a málna esetében 23%-os emelkedése követte. (A felsorolt termékek termelésének és termelőinek árának százalékos változása az előző év bázisán került bemutatására.)

A gyümölcsfélék termelésének és termelői árainak változása 2006-ban
2005 = 100 %

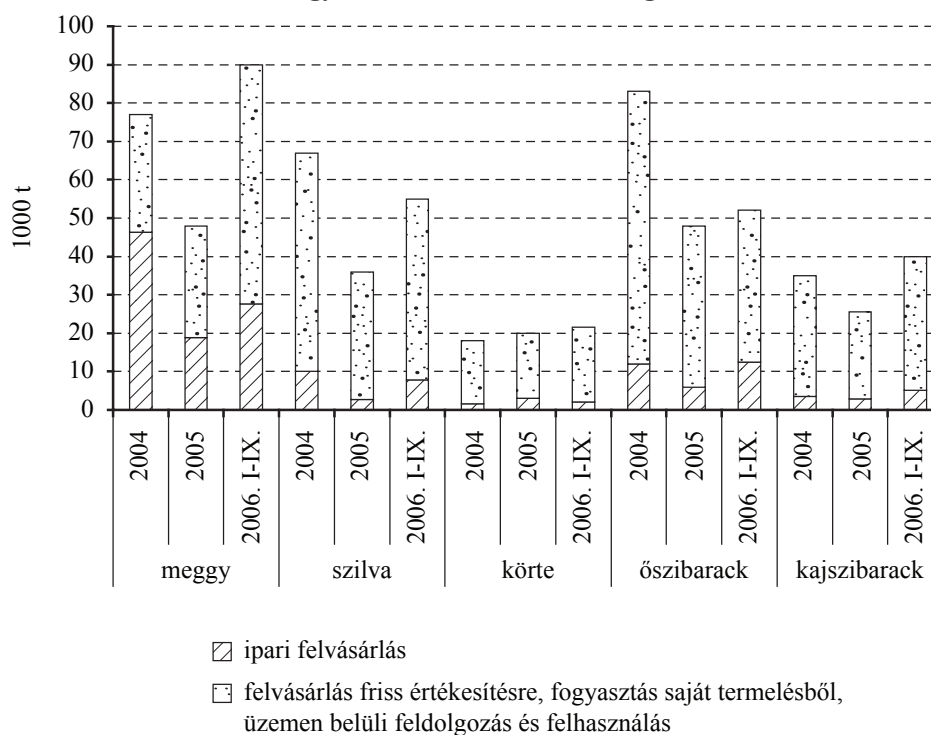
Forrás: AKI PÁIR; AKI Statisztikai Osztály: Tájékoztató az őszi mezőgazdasági munkákról; valamint KSH adatok alapján saját számítás

9.2.3. Bel- és külpiaci értékesítés

A gyümölcsfélék teljes belföldi termelésének 81%-át értékesítették a 2002-2004. években, 2005-ben azonban a belföldi termelés csökkenése és ezzel párhuzamosan a saját felhasználás mennyiségének stagnálása következtében az értékesítés aránya a termelésben 78%-ra csökkent. Az **értékesítésre kerülő mennyiség kevéssel 80% feletti részarányát valószínűsítjük 2006-ban, a termelés 10%-os növekedése alapján**, feltételezve az egy főre eső fogyasztás stagnálását, és a kivitel javulását is.

A felvásárolt mennyiség a teljes termelés 34%-a volt 2004-ben és 26%-a 2005-ben (17. melléklet). A **felvásárlás arányát 30%-ra várjuk 2006-ban, a teljes termelés növekedésének következményeként**. Az összes felvásárlásból **feldolgozásra kerülő gyümölcsfélék teljes termeléshez viszonyított arányát** pedig – a hazai termelés növekedése, valamint az EU vezető termelőinek kínálatcsökkenése alapján – **25-28%-ra becsüljük 2006-ban**. A teljes termelésből az alma, a meggy, valamint a málna közel egyharmada kerül felvásárlásra ipari feldolgozás céljából (33. ábra). A **közvetlenül piacon értékesített mennyiség jelentős növekedését figyelhetjük meg** a csatlakozás évétől, mert a termelők ezen az értékesítési csatornán keresztül magasabb jövedelemhez, és azonnali bevételhez juthatnak.

A gyümölcsfélék termelői mérlege

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

Magyarország gyümölcstermelésének (dinnye nélkül) külkereskedelmi egyenlege negatív, az exporttal csökkentett belföldi termelés, valamint még 136-160 ezer tonna gyümölcs behozatala elégítette ki a hazai keresletet, 2003-2005 között.

A kivitel aránya a teljes termelésből (dinnye nélkül) 9-12%-ot tett ki 2003-2005. évek között. 2006. I-IX. hónapban a teljes hazai termelés 9,7%-a került külpiacra (18. melléklet). A friss **alma** kiszállítása folyamatosan növekedett 2003 óta, 2005-ben háromszorosa, 2006. I-IX. hónapban pedig már több mint kétszerese volt a 2003. évinek. A **csonthejas** gyümölcsök külpiacokon történő értékesítése 2006. I-IX. hónapban kétszerese a 2005 egész évben kivitt mennyiségnek. A 2006. évi termelés, valamint a kiviteli lehetőségek javulása következtében, **2006-ban közel 100 ezer tonnára becsüljük a gyümölcsfélék külpiacra értékesített mennyiségét.**

A gyümölcsfélék behozatala 2003 óta enyhén növekvő (2003-ban 233 ezer tonna, 2005-ben 247 ezer tonna). 2006 I-IX. hónapok adatai, valamint az egységes gyümölcs piac főbb jellemzői alapján a **2006. évi teljes beszállított mennyiséget megközelítőleg** valamivel alacsonyabbra, **210 ezer tonna körülire várjuk**. A behozatal termékszerkezetében jelentős változást tapasztalhatunk. A jelenlegi tendenciák alapján a déligyümölcsök beszállított mennyisége csökkenő, a hazánkban is jól megtermelhető gyümölcsök aránya viszont növekvő. (Megjegyezzük, hogy ez a változás csak a belföldi termelés főszezonján kívüli hónapokra érvényes.)

A kiszállítások várható növekedése és a behozatal visszaesése mellett a gyümölcsstermelés külkereskedelmi mérlege azonban továbbra is negatív.

A feldolgozott zöldség- és gyümölcsstermékek külkereskedelmi egyenlege pozitív, azonban enyhén csökkenő (325 ezer 2003-ban, 279 ezer 2005-ben) (19. melléklet). Az egyenleg stagnálását valószínűsítjük 2006-ban.

10. Szőlő és bor

10.1. Piaci tendenciák

10.1.1. Kínálat

A 2006. évi szőlőtermés 460 ezer tonna, a bortermelés 3,2 millió hektoliter körül alakult, ami az elmúlt évhez képest 10%-os csökkenést jelent. Az alacsony szőlőtermés több okra vezethető vissza. A szőlővirágzás idején tapasztalt hideg, csapadékos időjárás miatt sok helyen nem kezdődött meg a bogyóképződés, majd a nyári csapadékos időjárás és az alacsony napos órák száma szintén negatívan befolyásolta a szőlőtermelés volumenét. A borszőlőtermelés csökkenéséhez hozzájárulhatott az a tény is, hogy 2006-ban uniós támogatással közel 4000 hektáron vágtak ki szőlőültetvényeket, aminek következtében az ültetvényterület megközelítőleg 4-5%-kal esett vissza. A kedvező, napsütéses kora őszi időjárás hatására az alacsony termésmennyiség jó, több helyütt kiváló minőséggel párosult. Az **alacsony mennyiség és a kedvező minőség a borszőlők felvásárlási árát 2005-höz képest 20-30%-kal (egyres borvidékeken 50%-kal) növelte.**

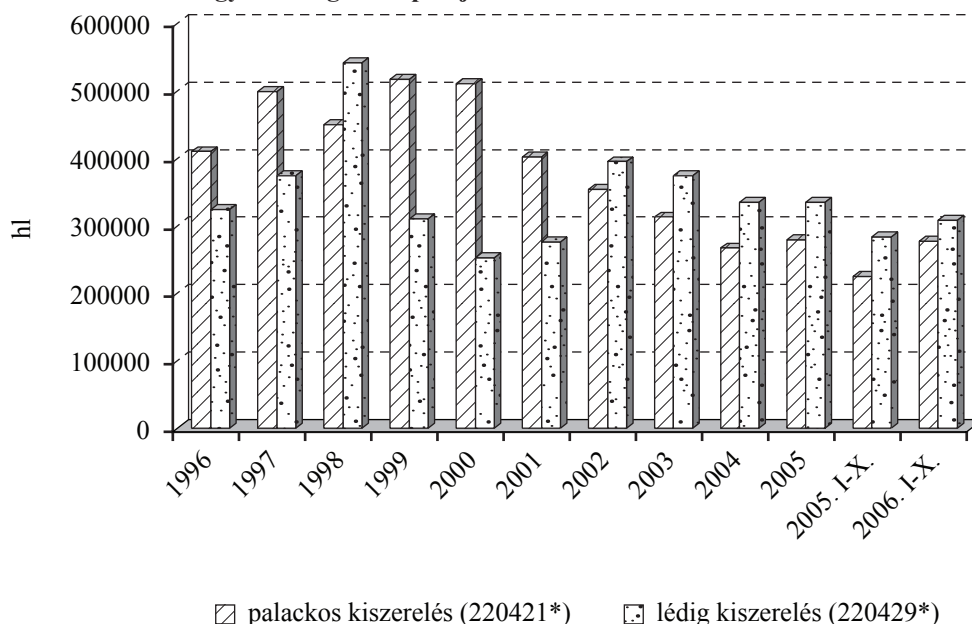
10.1.2. Bel- és külpiaci értékesítés

Az **asztali és tájborok**² belföldi értékesítése 2006-ban 4,2%-kal csökkent az előző évhez képest (20. melléklet). Az összes asztali és tájbor értékesítésén belül a **fehér asztali borok értékesítése erőteljesen visszaesett (-17,1%), míg a vörös és rozé asztali borok és a tájborok eladása növekedett.** A tájborok aránya az összes értékesítésen belül 42,6%-ról 46,2%-ra növekedett 2006-ban. A vizsgált évben a **fehér asztali és tájborok belföldi értékesítése mérséklődött (-9,5%), a vörös- és rozé boroké viszont növekedett (+7,1%)** az előző évhez képest. A 2006-os borév adatai megerősítik a nemzetközi és hazai fogyasztói vizsgálatok megállapításait (GfK), amely szerint a fogyasztók egyre nagyobb arányban preferálják a jobb minőségű termékeket, valamint az egészségre gyakorolt kedvező hatásai miatt a vörösborokat.

Magyarország borexportjában – mind a palackos, mind a lédig kiszerezés vonatkozásában – **a korábbi években tapasztalt csökkenés 2005-ben magállt, 2006 első 10 hónapjában pedig a kivitel növekedése figyelhető meg** (34. ábra).

² A PÁIR csak az asztali és tájborokra vonatkozó mennyiségi és árinformációkat gyűjti.

Magyarország borexportja kiszerelés szerinti bontásban

* Vámtarifakód
Forrás: KSH

A hazai borexport volumene 2006. I-X. hónapban megélenkült, a kivitel 14,9%-kal volt nagyobb, mint az előző év azonos időszakában. A borexport értéke euróban számolva ennél kisebb mértékben, 5,7%-kal nőtt. A palackos kiszerelésű borok exportja 23%-kal (értékben 9,4%-kal), a lédigé 8,5%-kal (értékben 0,5%-kal) volt magasabb 2006 októberéig 2005 azonos időszakához képest.

A export szerkezetében 2006-ban több változás figyelhető meg. A **palackos borok exportja** Csehország irányában 2005 azonos időszakához képest két és félszeresére, 2004-hez képest pedig a hatszorosára bővült. A **fehérborok** esetében figyelhető meg a legnagyobb növekedés: a palackozott fehér asztali és minőségi borok Csehországba értékesített mennyisége több mint a háromszorosára emelkedett egy év alatt. Számottevő növekedés figyelhető meg Oroszország (+44,7%) és Szlovákia (+86,8%) vonatkozásában is. Míg Oroszország irányába a vörös asztali borok kivitele bővült jelentősen (+157%), addig Szlovákiába – Csehországhoz hasonlóan – a minőségi fehérborok értékesítése növekedett (+448%). Ugyanebben az időszakban Lengyelország irányába a palackos borok exportja stagnált, míg Németországba (-9,9%) és Nagy-Britanniába (-4,4%) kis mértékben csökkent. **Mindhárom ország esetében elmondható, hogy az export termékszerkezete az elmúlt években az asztali boroktól a minőségi borok irányába mozdult el.**

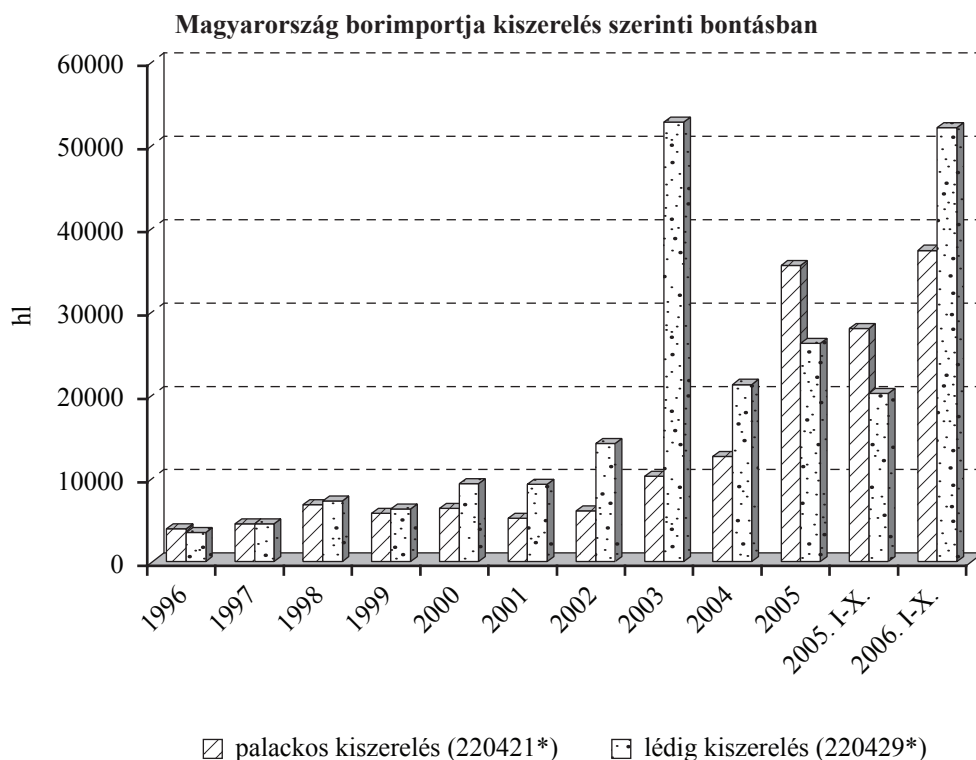
A **lédig borok kivitele** Szlovákia (+232%) és Oroszország (+677%) esetében jelentősen nőtt. Előbbi országba a minőségi fehér, utóbbiba a fehér és a vörös asztali borok exportja emelkedett a legjobban. A két legjelentősebb exportpiacon, Németországban és Csehországban, szintén növekedés (+26,3, illetve +6,7%) figyelhető meg, elsősorban a fehér asztali és minőségi borok szegmensében.

A hazai borexport növekedése az egész borágazat számára pozitív hatással bírhat. Az elmúlt tíz évben a bortermékek exportja a felére esett vissza, ami a piac kínálati jellegét erősítette. Az export növekedése mellett **a célországok szerkezetében is pozitív változások figyelhetők meg.** Egyre inkább bővül azon országok irányába a borkivitelünk (Csehország, Szlovákia), ahová országunk a földrajzi helyzetéből adódóan, alacsonyabb szállítási költség mellett tud borterméket exportálni. Fontos megemlíteni azt is, hogy a korábban legjelentősebb exportpartnerünk, Oroszország újra az öt legjelentősebb exportpiac közé került. Az export termékszerkezetén belül a minőségi borok növekedése szintén azt mutatja, hogy az egyre fokozódó nemzetközi verseny ellenére is vannak olyan piacok, ahol értékesíthetőek a magyar borok. A magyar borkivitel növekedésének jelentőségét tovább emeli az a tény, hogy még mindig nem alakult meg a Magyar Bormarketing Kht., melynek elsődleges feladata a hazai borok népszerűsítése lenne. A Kht. késedelmes indulása miatt 2006-ban az Agrármarketing Centrum hatáskörébe került vissza a magyar borok bel- és külpiacon népszerűsítése, azonban az erre fordítható összeg a korábbi évekenél jóval alacsonyabb volt.

A 2003. évi magas import után – az elemzői várakozások ellenére – 2004-ben és 2005-ben visszaesett a külföldi borok behozatala. Az előrejelzések azonban beigazolódni látszanak 2006-ra: **Magyarország borimportja az elmúlt egy év alatt csaknem megkétszereződött** (35. ábra). **A palackos kiszerelésű borok behozatala 2006. I-X. hónapja között 33,7%-kal, a lédig kiszerelésű boroké pedig 157,5%-kal volt magasabb, mint 2005 azonos időszakában.** A legjelentősebb exportőr országok vonatkozásában – az exportpiacokhoz hasonlóan – átrendeződés figyelhető meg 2006. I-X. hónapban.

A palackos borok importjának 85-90%-át három országból, sorrendben a Spanyolországból, Olaszországból és Németországból származó behozatal tette ki. Spanyolország a megfigyelt időszakban 194%-kal növelte a palackos borok exportját hazánkba. A növekedés legjobban a vörös asztali (+142%) és a vörös minőségi (+378%) borokat érintette, a fehérborok behozatali aránya csekélynek mondható (2%-nál kisebb). Az Olaszországból származó borimport mennyisége 16,6%-kal volt magasabb 2006 első 10 hónapjában, mint egy évvel korábban. A növekedés csak az asztali vörösborok szegmensében figyelhető meg (+35,3%), a többi esetben az import visszaesett. A magyar borbehozatal Németországból a megfigyelt időszakban 25,7%-kal esett vissza, ami a minőségi borok visszaszorulásának (-71,7%) eredménye. A minőségi borok behozatalának csökkenése azonban nem a német borokat, hanem a Németországban palackozott tengerentúli borokat érintette.

35. ábra

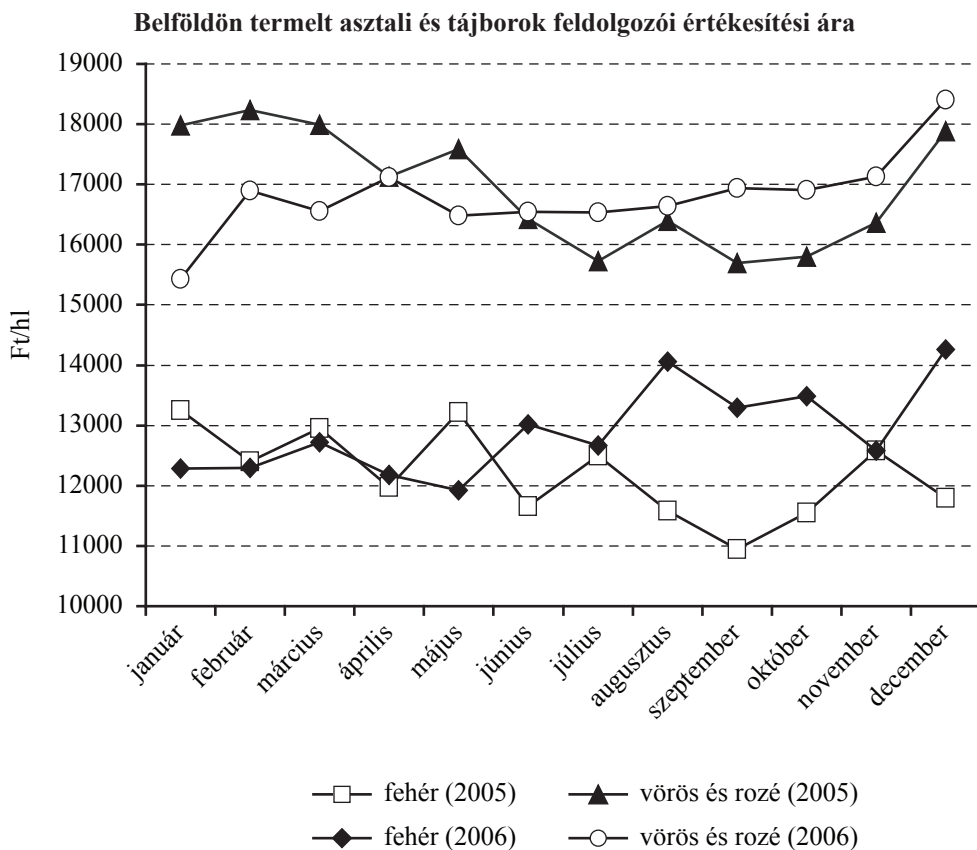
* Vámtarifakód

Forrás: KSH

A **lédig borok** importja 2006. I-X. hónapban – a korábbi évhez hasonlóan – csupán Olaszországból volt jelentős, a szállítási távolság miatt. Az olasz borok behozatala az adott időszakban csaknem a két és félszeresére emelkedett, melynek több mint 90%-át asztali, illetve alacsony átlagárú minőségi vörösborok alkották.

10.2. A piaci árak tendenciája

A **fehér asztali és tájborok átlagára** 2006. I-VIII. hónapban csaknem folyamatosan emelkedett. A szüret kezdetekor, 2006 augusztusában az ár 21,3%-kal volt magasabb, mint 2005 azonos időszakában (36. ábra). A szezonális hatások miatt 2006 szeptemberétől az árak novemberig 10,5%-kal estek vissza. **Az év egészében a fehér asztali és tájborok ára 2,37%-kal volt magasabb, mint 2005-ben.** A fehér borszőlő árának 20-30, esetenként 50%-os emelkedését a borászatok a bor értékesítési árában a szüret utáni szezonálisan magasabb kínálattal összefüggésben nem tudták érvényesíteni. **Tavasszal azonban a kínálat csökkenésével a fehér asztali bor árának növekedésére lehet számítani.**

A fenti átlagárak nem tartalmazzák a csomagolóanyagok árát, a szállítás költségét, az ÁFÁ-t és a jövedéki adót
 Forrás: AKI, PÁIR

A **vörös és rozé asztali és tájborok** értékesítési átlagára 2006 júniusától folyamatos emelkedésbe kezdett. **Össességében azonban 2006-ban a vörös és rozé asztali és tájborok ára 1,3%-kal maradt el a 2005-ös értéktől.** Az alacsony átlagárú vörös asztali és minőségi borok nagyobb behozatala hozzájárulhatott az átlagár kis mértékű csökkenéséhez. **A vörös szőlőfajták 2006. évben mért 20-30%-os áremelkedése ellenére a vörös és rozé asztali és tájborok értékesítési árában – az erőteljes import miatt – 2007 tavaszán csak mérsékelt emelkedésre lehet számítani.**

Összefoglalás

A tagállamiság harmadik évében a hazai piaci folyamatokat alapvetően az egységes piacon kialakult tendenciák határozzák meg. Magyarország, méreténél fogva többnyire nem meghatározója a folyamatoknak, hanem azokhoz igazodik. A mezőgazdasági alapanyagok és élelmiszer-termékek árai követik az uniós árat.

2006-ban, a már előző évben is jellemző piaci hatások érvényesültek, amelyek között a növénytermesztés és állattenyésztés bruttó kibocsátáson belüli arányának eltolódása, a hazai alapanyag kínálatának (néhány kivételtől eltekintve) fokozatos csökkenése, a mezőgazdasági termékek régi tagállamokból növekvő importja, illetve néhány termékpályán (tej, élő marha) az alapanyagok fokozódó exportja volt a jellemző. Ezek a tendenciák alapvetően továbbra is érvényesek, sőt a Magyarországra történő mezőgazdasági alapanyag-beszállítás (élő sertés, zöldség-gyümölcs) a velünk együtt csatlakozó Lengyelországból is felerősödött.

A két fő ágazat (növénytermesztés és állattenyésztés) bruttó kibocsátáson belüli arányában lényeges változás nem következett be. A KSH előzetes adatai szerint a növénytermesztés összes kínálata mérséklődött, ezen belül a gabonafélék termelése csaknem 10%-kal csökkent az előző évhez képest. Stagnálóak, illetve csökkenőek az állatlétszámok is. A csökkenő, stagnáló kínálatot mindkét főágazatban a termelői árak növekedése kísérte. A KSH I-X. havi adatai alapján a növényi és kertészeti termékek termelői árindexe 117,4%, az élő állatok és állati termékeké 104,1%. A hazai árnövekedés részben a hazai termékpiacok kínálati jellegének megszűnésére vezethető vissza, ugyanakkor különösen a növényi kultúráknál (olajos mag, friss zöldség és gyümölcs) az uniós piac kínálatának mérséklődésével és az említett mezőgazdasági termékek uniós árának növekedésével függ össze. Az áremelkedések az előzetes becslések szerint főágazati szinten jövedelem-növekedéssel is jártak.

A csökkenő hazai alapanyag-termelés mellett az élelmiszerek előállítása 2006 első tizenegy hónapjában lényegében változatlan színvonalú volt az egy évvel korábbihoz képest (100,8%), visszaesett a belföldi (98,7%) és nőtt a külpiaci értékesítés volumenindexe (104,1%).

A mezőgazdasági és élelmiszeripari csökkenő, stagnáló termelést euróban a behozatal és a kivitel³ növekedése kísérte. A mezőgazdaságban a kivitel, az élelmiszeriparban pedig a behozatal nőtt jobban. A mezőgazdasági termékek külkereskedelmi egyenlege volumenben és euróban mérve egyaránt javult, élelmiszerek esetében volumenében alig változott, viszont euróban jelentősen romlott. Az élelmiszerek kivitelében nőtt az alacsonyabb feldolgozottságú és alacsonyabb árú élelmiszerek aránya, a behozatalban pedig a drágább, magasabb hozzáadott értékűeké emelkedett.

Az alábbiakban, a tanulmányban szereplő termékpályák kínálati-keresleti főbb jellemzőit és az árak alakulását foglaljuk össze:

A világ, ezen belül az EU és a kelet-európai régió **gabonapiacán** a kínálat mérséklődése és a gabonafélék iránti kereslet növekedése jelentős áremelkedést okozott.

Magyarországon is csaknem 10%-kal mérséklődött a gabonatermelés 2006-ban. A felhasználási oldalon kevés gabonát ajánlottak fel intervencióra, a kivitel viszont nőtt (160-230 ezer t-val). A búza és kukorica hazai termelői árai a termények betakarítása után

³ A külpiaci forgalomban szereplő termékek felosztása a mezőgazdaság és élelmiszeripar között a termékek feldolgozottsága alapján történt

meghaladták az intervenció ár szintjét. A búza 2006. évi termelői ára csaknem 7, a kukoricáé pedig mintegy 6 ezer Ft-tal volt magasabb az előző évi termelői árnál.

A világ **olajos mag** termelése mintegy 1,5%-kal emelkedett, a többlet jelentős részét a növekvő **szójabab**-termelés adta. Az EU-ban a **repcé** termelése lényegében nem változott. A világ **napraforgó** termelése minimálisan nőtt.

A hazai napraforgó-termelés az előzetes adatok szerint nem változott, a repcéé viszont jelentősen nőtt (valamivel meghaladta a 300 ezer tonnát). Az **olajos magvak felvásárlása** és a belőle készült termékek értékesítése, a kínálatot meghaladó kereslet következtében, a korábbi évekhez hasonlóan zavartalan volt. A hazai **olajos magvak** kivitelében nőtt a repcemag aránya, a napraforgómaggal szemben, ami összefügg azzal is, hogy a nyugat-európai kereslet a napraforgómag helyett egyre inkább a napraforgóolaj felé fordul. Napraforgóolaj kivitelünkben teljes piacváltás figyelhető meg. A korábbi években a kivitel szinte kizárólag a kelet-európai térségbe irányult, 2006-ban a külpiacra szánt mag háromnegyedét az EU-ban értékesítették. Az árak alakulása szintén a termények iránti erős bel- és külpiaaci keresletet támasztja alá. Mind a repce, mind pedig a napraforgó uniós és hazai termelői ára meghaladta az előző évi árszintet.

A világ **cukor**termelése mintegy 8%-kal (151 millió t-ra) nőtt. Az Unióban a kvóták visszaadásával és a vártnál gyengébb répatermés hatására a cukortermelés több mint 20%-kal (16,8 millió t-ra) csökkent.

Magyarországon az előző évhez képest 28%-kal alacsonyabb répatermés 350 ezer tonnás cukortermelést tett lehetővé, ami az előző évről áthozott kvótával együtt sem haladta meg az ez évi kvótát. A kvótán belül termelt répa növekvő aránya következtében a répa 2006. évi termelői átlagára a vártnál kisebb mértékben csökkent az egy évvel korábbi árhoz képest.

Az USDA előzetes adatai szerint a világ **sertéshús**-termelése 2%-kal, az EU-25-é és az USA-é 1,6%-kal nőtt.

A vágósertés hazai kínálatának változását (belföldi és import együtt) 2006 első tíz hónapjában a sertésvágások 5%-os emelkedése jól mutatja. Stagnáló sertésállomány mellett az élő sertések növekvő importja tette lehetővé a sertésvágások emelkedését és a sertéshúsok növekvő kivitelét (2006 első tíz hónapjában +10%). A világszerte erősödő kereslet jelentősen növelte az „E” kereskedelmi kategóriájú vágósertés termelői árát: az EU-ban átlagosan 11%-kal, Magyarországon 7,4%-kal.

Az USDA előzetes adatai szerint a világ **marhahús**-termelése 2%-kal, az EU-é mintegy 1%-kal nőtt 2006-ban.

Magyarországon a stagnáló szarvasmarha állományon belül nőttek a bikavágások, az összes vágás több mint felét kitevő tehénvágás mérséklődött. A hasznosítási irány változásával az élőmarha-kivitel továbbra is nő. Az EU-ban a marhapiac szabályozása szempontjából referenciának tekintett fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 18%-kal emelkedett. Magyarországon a fiatal bikák legnagyobb része az „O” kereskedelmi osztályba tartozott, amelynek ára 6%-kal nőtt.

A világ **juh**piacát növekvő, az EU-ét alacsonyabb termelés jellemezte.

Magyarországon is csökkent a juhállomány, valamint az élő állatok, ezen belül a bárányok felvásárlása. A **bárány**- és **juhvágások** mérséklődtek, viszont az élőbárány-kivitel 12%-kal bővült. Az EU-ban a nehéz bárány termelői ára 12%-kal, a közös piacra irányuló kivitelünkben jelentős könnyű bárányé viszont csak 3,5%-kal emelkedett. A könnyű bárány hazai termelői ára 4%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

A **csirkehús**-termelése a világon 1,7%-kal nőtt, az EU-ban 4%-kal csökkent.

Magyarországon is esett a tyúkfélék állománya és kevesebb **vágócsirkét vásároltak fel**. Jelentősen csökkent a friss és fagyasztott egész csirkék bel- és külpiazi értékesítése, a darabolt csirkehúsok belföldi forgalma viszont nőtt 2006 első 10 hónapjában. A **vágócsirke**árak a tagállamiság előtti, valamint az utáni évek átlagához képest csökkentek, ugyanakkor a csirkehúsok feldolgozói értékesítési árai ugyanebben az összehasonlításban nőttek.

A világ **tej**termelése az utóbbi években fokozatosan emelkedett, 2006-ban 508 millió tonnát ért el. Előzetes adatok szerint az EU-ban szinte változatlan a termelés (0,5%-kal csökkent).

Magyarországon az EU-éhoz hasonló a termelés tendenciája. A felhasználási oldalon nőtt a nyerstej-kivitel, év végéig 200 millió kg nyerstejnek megfelelő alapanyag kivitele valósulhat meg. A belföldi felvásárlás 3,5%-kal csökkent. A tejtermékek belföldi termelése, valamint bel- és külpiazi értékesítése jelentősen visszaesett, ugyanakkor a behozatal jelentős növekedése figyelhető meg a legtöbb tejtermék esetében. A **nyerstej** hazai termelői árában, 2006-ban a csatlakozás előtti (2000-2003) évek átlagához képest jelentős (10%-os) a lemaradás, a **tejtermékek** feldolgozói értékesítési árai ugyanebben az időszakban egy-két kivételtől eltekintve szintén jelentősen estek. A **nyerstej** termelői ára a csatlakozás utáni (2004-2006) évek átlagához képest is kismértékben esett, a **tejtermékek** feldolgozó értékesítési árai ugyanakkor 0,5-2,5% közötti mértékben emelkedtek.

Az EU 2006. évi **zöldség**termelése az átlagosnál alacsonyabb 2005. évit meghaladta.

A 2006. évi **hazai zöldségtermelés** 1600 ezer tonnára becsülhető, lényegesen nem változik az előző évhez képest. A szokásosnál alacsonyabb uniós kínálat következtében 2006-ban, az előző évinél valamivel több, mintegy 270 ezer tonna zöldség kivitele valószínű. A behozatal az előző évhez hasonló, 180 ezer tonna körül várható. A zöldségfélék 2006. évi (2005. évi termelési arányokkal súlyozott) termelői árindexe 22%-kal emelkedett az előző évhez képest.

A **gyümölcs**termelés az EU-ban enyhén visszaesett 2006-ban, amelyen belül az **alma**termelésben figyelemre méltó a csökkenés (-6%).

A **hazai gyümölcs**termelés, várhatóan 10%-kal emelkedik 2006-ban az előző évhez képest (806 ezer t-ra). A gyümölcsfélék **kivitele** mintegy 100 ezer tonnára tehető, a termelés növekedése, valamint a kiviteli lehetőségek javulása alapján. A **behozatal**, az előző évhez képest valamivel alacsonyabb, 210 ezer tonna lehet. A kivitel várható növekedése és a behozatal csekély csökkenése ellenére a gyümölcsfélék külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív. A gyümölcsfélék 2006. évi (2005. évi termelési arányokkal súlyozott) termelői árindexe a gyümölcsfélék esetében mintegy 16%-kal nőtt az előző évhez képest.

A 2006. évi **szőlő**termés 460 ezer tonna, a **bor**termelés 3,2 millió hektoliter körül alakult. A borszőlők felvásárlási ára az alacsony termés és a kedvező minőség hatására jelentősen növekedett. A **fehér asztali** borok belföldi értékesítése csökkent, ugyanakkor a **vörös és rozé** boroké pedig nőtt. A borexportban, a korábbi években tapasztalt csökkenés 2005-ben megállt, 2006 első tíz hónapjában pedig már nőtt a kivitel. Magyarország borimportja egy év alatt csaknem megkétszereződött. A növekedés legjobban a vörös asztali és a vörös minőségi borokat érintette, a fehérborok behozatala csekélynek mondható. A vörös szőlőfajták 20-30%-os áremelkedése ellenére a vörös és rozé asztali és tájborok értékesítési árában – az alacsony árú import miatt – csak mérésékelt áremelkedésre lehet számítani 2007 tavaszán.

Források és rövidítések jegyzéke

AKI	Agrárgazdasági Kutató Intézet
BÉT	Budapesti Értéktőzsde
CIE	Cukoripari Egyesülés
DEFRA	Department of Environment Food and Rural Affairs (Környezetvédelmi, Élelmiszer- és Vidékfejlesztési Minisztérium) http://statistics.defra.gov.uk
EU	European Union (Európai Unió)
FAPRI	Food and Agricultural Policy Research Institute (Élelmiszer- és Agrárpolitikai Kutatóintézet)
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
HGCA	The Home Grown Cereals Authority (Hazai Termesztésű Gabonafélék Hivatala) www.hgca.com
ISMEA	Isituto di Servizi per il Mercato Agricolo Alimentare (Piacutatási és Piacátjékoztatási Intézet) www.ismea.it
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LTO Nederland	Land-en Tuinbouworganisatie Nederland (Holland Mezőgazdasági és Kertészeti Szervezet) www.lto.nl
MNB	Magyar Nemzeti Bank
PÁIR	Piaci Árinformációs Rendszer
USDA ERS	United States Department of Agriculture Economic Research Service (Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma Közgazdasági Kutató Szolgálat) www.ers.usda.gov
WTO	World Trade Organization (Világkereskedelmi Szervezet)
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle für Erzeugnisse der Land-, Forst- und Ernährungswirtschaft GmbH, (Mezőgazdasági, Erdészeti és Élelmiszer-gazdasági termékek Központi Piac és Árfigyelő Szolgálat)
	Ministère de l'Agriculture et de la Pêche (Mezőgazdasági és Halászati Minisztérium)

MELLÉKLETEK

A gabonafélék és malomipari termékek

Termék	Mértékegység	2001-2005. évek átlaga	2005	2006	2006/2001-2005. évek átlaga %	2006/2005 %
Étkezési búza	Termelői ár Ft/ tonna	24 221	20 515	27 008	111,51	131,65
Takarmánybúza	Termelői ár Ft/tonna	20 186	16 910	24 472	121,23	144,72
Takarmány-kukorica	Termelői ár Ft/tonna	22 852	20 823	26 241	114,83	126,02
Takarmányápa	Termelői ár Ft/tonna	23 000	19 793	23 365	101,59	118,05
Finomliszt BL 55	Feldolgozó értékesítési ár Ft/kg	48,97	42,53	47,12	96,23	110,79
Rétesliszt BFF 55	Feldolgozó értékesítési ár Ft/kg	59,90	50,60	54,77	91,44	108,24
Fehér kenyérliszt BL 80	Feldolgozó értékesítési ár Ft/kg	44,22	38,87	43,39	98,11	111,63
Tésztaipari liszt	Feldolgozó értékesítési ár Ft/kg	51,35	44,67	49,43	96,27	110,66
Étkezési búzadara AD	Feldolgozó értékesítési ár Ft/kg	65,37	59,05	60,28	92,22	102,08

Forrás: AKI, PAIR

2. melléklet

Fontosabb termékek belföldi értékesítése az élelmiszeriparban

Termék	2005	2006	2006/2005 %
Sertéshús félben (tonna)	20 410,63	21 733,19	106,48
Friss és fagyasztott csirke egészben (tonna)	8 873,36	7 612,58	85,79
Friss darabolt csirkehús (tonna)	16 135,71	17 554,19	108,79
Friss darabolt pulykahús (tonna)	11 825,50	16 287,38	137,73
Búzaliszt (tonna)	180 377,00	137 330,00	76,14
Folyadéktej (ezer liter)	287 881,25	258 597,68	89,83
Vaj (tonna)	2 338,79	2 006,66	85,80
Tejföl (tonna)	68 173,82	68 805,36	100,93
Trappista sajt (tonna)	22 985,48	16 929,92	73,65
Finomított étolaj (tonna)	96 389,80	121 059,71	125,59
Napraforgódara (tonna)	171 908,82	198 541,39	115,49

Forrás: AKI, PÁIR reprezentatív adatai alapján

3. melléklet

A napraforgómag, a finomított napraforgóolaj és -dara értékesített mennyisége

tonna

Termék	2004	2005	2006	2006/2005 %
Kereskedelmi napraforgómag	823,34	425 824,04	500 860,51	117,62
Olajmalmi napraforgómag	508 079,11	587 075,31	606 593,55	103,32
Ipari napraforgómag	508 902,45	1 012 899,35	1 107 454,06	109,34
Ömlesztett finomított napraforgóolaj	1 685,98	4 440,38	3 765,29	84,80
Palackozott finomított napraforgóolaj	73 050,41	91 949,42	117 294,42	127,56
Napraforgódara	148 692,74	171 910,26	198 541,39	115,49

Forrás: AKI, PÁIR

4. melléklet

**A napraforgó- és repcemag termelői ára, a finomított
napraforgóolaj és -dara feldolgozói értékesítési ára**

Ft/tonna

Termék	2004	2005	2006	2006/2005 %
Kereskedelmi napraforgómag	44 452,79	45 681,11	48 515,06	106,20
Olajmalmi napraforgómag	54 828,61	54 272,21	59 036,54	108,78
Ipari napraforgómag	54 811,82	50 660,50	54 278,07	107,14
Repcemag	-	-	57 692,70	-
Ömlesztett finomított napraforgóolaj	140 039,60	132 605,84	145 342,58	109,60
Palackozott finomított napraforgóolaj	218 799,69	203 649,25	197 933,97	97,19
Napraforgódara	29 159,57	23 164,77	21 688,95	93,63

Forrás: AKI, PÁIR

5. melléklet

A vágósertés termelői ára

Ft/kg hasított meleg súly

Minőségi osztály	2000-2003. évek átlaga	2004-2006. évek átlaga	2006	2006/2000-2003. évek átlaga %	2006/2004-2006. évek átlaga %
S	319,31	340,60	361,24	113,13	106,06
E	337,01	341,33	362,02	107,42	106,06
U	329,76	331,31	351,47	106,58	106,08
R	305,70	315,18	338,64	110,78	107,44
O	284,05	286,78	313,69	110,43	109,38
P	273,27	272,86	298,99	109,41	109,58
Nem minősített	310,51	298,89	307,54	99,04	102,89
M1	300,49	292,17	304,25	101,25	104,13
Vágósertés összesen	323,12	332,55	352,87	109,21	106,11

Forrás: AKI, PÁIR

6. melléklet

A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára

Termék	Ft/kg				
	2000-2003. évek átlaga	2004-2006. évek átlaga	2006	2006/2000-2003. évek átlaga %	2006/2004-2006. évek átlaga %
Csontos marhahús frissen, félben	514,94	670,10	724,08	140,61	108,06
Csontos marhahús frissen, negyedben, eleje	483,14	572,77	608,79	126,01	106,29
Csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja	551,53	645,84	792,67	143,72	122,73
Csontos sertéshús, lehűzött, félben	543,07	575,73	610,55	112,43	106,05
Szalonnás és bőrös sertéshús, félben	410,83	449,33	503,57	122,57	112,07
Sertés karaj, csonttal, szűzpecsenye nélkül	-	-	806,56	-	-
Sertés comb, csont nélkül	-	-	770,39	-	-
Sertés tarja, csonttal	-	-	689,34	-	-

Forrás: AKI, PAIR

7. melléklet

A vágómarha és a vágóbárány termelői ára

Megnevezés	Minőségi osztály	Mértékegység	2004	2005	2006	2006/2005 %
Fiatall bika	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	472,47	602,02	623,78	103,61
Vágótehén	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	363,07	399,21	434,73	108,90
Vágóüsző	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	473,52	496,73	492,69	99,19
Vágómarha összesen	E-P	Ft/kg hasított meleg súly	398,81	441,20	459,51	104,15
Vágóbárány	13-35 kg élő súly	Ft/kg élő súly	588,10	657,45	656,92	99,92

Forrás: AKI, PÁIR

8. melléklet

A vágóbaromfi-félék termelői ára

Termék	2003. jan.–2004. ápr. átlaga		2004. máj.–2006. dec. átlaga		2006/2003. jan.–2004. ápr. átlaga (%)		2006/2004. máj.–2006. dec. átlaga (%)	
	2003. jan.–2004. ápr. átlaga	2004. máj.–2006. dec. átlaga	2004. máj.–2006. dec. átlaga	2006	2006/2003. jan.–2004. ápr. átlaga (%)	2006/2004. máj.–2006. dec. átlaga (%)	2006/2004. máj.–2006. dec. átlaga (%)	
Vágócsirke	173,35	171,93	171,93	168,95	97,46	97,46	98,27	
Vágópulyka	255,28	251,61	251,61	241,00	94,41	94,41	95,78	
Vágóliba	372,86	385,46	385,46	395,41	106,05	106,05	102,58	
Vágókacsa	201,29	204,89	204,89	201,52	100,11	100,11	98,35	

Forrás: AKI, PÁIR

A vágóbaromfi-félék feldolgozó értékesítési ára

Termék	2003. jan.-2004. ápr. átlaga	2004. máj.-2006. dec. átlaga	2006	2006/2003. jan.-2004. ápr. átlaga (%)	2006/2004. máj.-2006. dec. átlaga (%)	Ft/kg
Fagyasztott csirke egészben 70%-os	317,80	353,57	366,83	115,43	103,75	103,75
Friss csirke egészben 70%-os	338,80	366,87	370,25	109,28	100,92	100,92
Fagyasztott csirke egészben 65%-os	301,04	333,47	331,44	110,10	99,39	99,39
Friss csirke egészben 65%-os	362,11	380,86	388,07	107,17	101,89	101,89
Friss csirkecomb, csontos	399,51	397,16	385,48	96,49	97,06	97,06
Friss csirkemáj-szívvel	464,44	454,58	439,30	94,59	96,64	96,64
Friss csirkemell	802,42	787,34	789,80	98,43	100,31	100,31
Friss pulykacomb alsó, csontos	240,84	248,49	242,56	100,71	97,61	97,61
Friss pulykacomb felső, csontos	519,82	514,65	512,01	98,50	99,49	99,49
Friss pulykamell filé	1 012,30	861,20	872,83	86,22	101,35	101,35
Friss libacomb, csontos	1 047,73	1 023,84	1 038,43	99,11	101,43	101,43
Friss libamell	1 174,34	1 525,15	1 608,32	136,96	105,45	105,45
Pecsénye liba, egészben	644,48	754,82	843,74	130,92	111,78	111,78
Friss pecsényekacsa egész	377,62	400,90	433,14	114,70	108,04	108,04

Forrás: AKI, PAIR

Tejtermékek külkereskedelmi forgalma

Termék	Export értéke				Import mennyisége			
	2005. I-X.		2006. I-X./ 2005. I-X.		2005. I-X.		2006. I-X./ 2005. I-X.	
	millió Ft	millió Ft	%	%	tonna	tonna	%	%
0401 Tej és tejszín sűrítés, édesítés nélkül	6 312	13 060	206,91		91 953	193 780		210,74
0402 Tej és tejszín sűrítve, édesítve	429	270	62,98		852	356		41,77
0403 Tejföl, joghurt, kefir	78	823	1 055,47		290	3 943		1 361,64
0404 Tejsavó	1 962	3 050	155,44		12 942	16 675		128,84
0405 Vaj és vajkrém	747	850	113,85		1 566	1 724		110,09
0406 Sajt és túró	8 445	7 435	88,04		14 891	11 607		77,95
Összesen	17 973	25 489	141,82		122 494	228 086		186,20

Termék	Export értéke				Import mennyisége			
	2005. I-X.		2006. I-X./ 2005. I-X.		2005. I-X.		2006. I-X./ 2005. I-X.	
	millió Ft	millió Ft	%	%	tonna	tonna	%	%
0401 Tej és tejszín sűrítés, édesítés nélkül	7 182	7 929	110,41		59 305	63 006		106,24
0402 Tej és tejszín sűrítve, édesítve	1 904	2 863	150,36		3 940	5 256		133,38
0403 Tejföl, joghurt, kefir	4 924	5 253	106,67		21 551	21 365		99,14
0404 Tejsavó	788	990	125,75		4 251	11 713		275,52
0405 Vaj és vajkrém	2 100	2 963	141,14		2 941	4 200		142,82
0406 Sajt és túró	13 031	19 333	148,36		18 253	25 081		137,41
Összesen	29 928	39 332	131,42		110 242	130 622		118,49

Forrás: KSH

11. melléklet

A nyers tehéntej termelői ára

Termék	Ft/kg				
	2000-2003. évek átlaga	2004-2006. évek átlaga	2006	2006/2000-2003. évek átlaga %	2006/2004-2006. évek átlaga %
Extra	69,35	62,88	62,63	90,31	99,60
Osztályon kívüli	45,66	46,80	48,70	106,66	104,06
Minőségi osztály összesen	68,56	62,60	62,35	90,94	99,60

Forrás: AKI, PÁIR

12. melléklet

A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára

Termék	Ft/mennyiségi egység				
	2000-2003. évek átlaga	2004-2006. évek átlaga	2006	2006/2000-2003. évek átlaga %	2006/2004-2006. évek átlaga %
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	105,06	103,38	106,10	100,99	102,63
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	118,14	112,72	114,26	96,72	101,37
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	130,46	115,28	118,23	90,63	102,56
Adagolt vaj, 1 kg	879,91	941,05	948,77	107,83	100,82
Vajkrém natúr, 1 kg	666,20	683,05	675,10	101,34	98,84
Tehéntúró, 1 kg	555,88	544,03	546,59	98,33	100,47
Tejföl, 1 kg	287,58	287,33	293,11	101,92	102,01
Értelt félkemény sajt, 1 kg	926,55	861,62	879,44	94,92	102,07

Forrás: AKI, PÁIR

A vizsgálatba vont zöldségfajok 2006. évi termelői árváltozása a Budapesti Nagybani Piacon

Faj	Fajta / típus	Méret	Termelési mód	Kiszere- lés	Termelői ár változása 2006/2005 %	Árösszehasonlítás időszaka	Megjegyzés	Mennyiségi részarány az összes zöldségtermelésen belül 2005-ben %
Fejes káposzta	-	-	szabadföldi	kg	69,0	június-december	a primőr termék kifutásától	7,2
Sárgarépa	-	-	szabadföldi	kg	92,0	július-december	a tárolt termék kifutásától	5,5
Petrezselyem	-	-	szabadföldi	kg	104,2	július-december	a tárolt termék kifutásától	1,9
Hagyma	vörös	-	szabadföldi	kg	159,8	június-december	az idei termés visszaesésének egyértelművé válásától	5,9
Görögdinnye	-	-	szabadföldi	kg	168,6	26. hét-40. hét	piacra lépéstől	12,0
Paradicsom	gömb	40-47 mm	szabadföldi /	kg	104,6	25. hét-52. hét	az 57-67 mm-es	13,8
		47-57 mm	termesztő- berendezés	kg	107,9	25. hét-52. hét	termék megjelenésétől	
		57-67 mm	berendezés	kg	110,9	25. hét-40. hét	piacra lépéstől a kifutásig	
Uborka	kígyó berakó	-	szabadföldi / termesztő- berendezés	kg	123,5	február-december	piacra lépéstől	4,6
		-	berendezés	kg	116,4	április-november	piacra lépéstől	
Paprika	zöld- paprika	30-70 mm	szabadföldi / termesztő- berendezés	kg	125,8	május-december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülésétől	5,8
				db	92,9	január-május	május végétől nincs a piac kínálatában	
		70 mm felett	kg	127,0	május-december	db-os kiszerelés piaci kínálatból való kikerülésétől		
			db	88,2	január-május	május végétől nincs a piac kínálatában		
Összesen					121,8*		56,7	

* Az egyes termékek összes termelésen belüli részarányával súlyozott árváltozás

Forrás: AKI PÁIR, KSH

A felvásárolt zöldségfajok

	2004				2005				2006		2006. I-IX.				
	Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás		Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás		Összes termés*		Teljes felvásárlás		Ipari felvásárlás		
	Összes termés 1000 t	1000 t	Összes 1000 t	Ár Ft/kg	Összes 1000 t	1000 t	Összes 1000 t	1000 t	Összes 1000 t	1000 t	Összes 1000 t	1000 t	Összes 1000 t	1000 t	Ár Ft/kg
Csemegekukorica	508	361	361	71,1	23	354	279	278	78,3	21	420	246	245	58,3	22
Fejes káposzta	176	18	5	2,6	23	112	16	5	4,5	33	180	11	2	1,1	54
Görögdinnye	251	52	-	-	-	214	64	-	-	-	174	49	-	-	-
Paradicsom	269	143	123	45,8	12	188	95	78	41,2	11	160	74	61	37,8	13
Zöldpaprika	99	39	5	5,1	82	90	46	11	11,6	70	100	27	3	2,6	82
Sárgarépa	107	26	20	18,2	20	80	14	7	8,1	22	95	5	1	0,7	38
Zöldborsó	93	85	85	91,3	61	85	80	79	93,1	53	90	82	82	90,9	56
Vöröshagyma	119	29	15	12,4	27	92	22	7	7,9	28	66	9	2	3,3	43
Uborka	83	22	16	19,5	86	71	35	29	41,5	78	65	26	21	32,5	79
Petrezselyem	43	5	1	3,3	46	30	5	1	1,7	84	27	2	-	-	219
Zöldbab	24	13	13	53,0	51	22	16	15	70,3	50	22	13	13	60,0	51
Paradicsompaprika	27	9	8	31,1	90	23	12	11	46,8	90	20	7	5	24,5	85
Spárgatök	13	2	2	11,5	25	14	6	4	29,3	18	14	2	2	10,7	27
Fokhagyma	8	4	1	16,3	181	10	4	2	18,8	189	7	2	1	12,9	210
Egyéb zöldség	213	73	-	-	-	162	54	-	-	-	160	37	-	-	-
Zöldség összesen	2 033	887	655	-	-	1 547	747	525	-	-	1 600	591	436	-	-

* Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján

Forrás: KSH

15. melléklet

Frisszöldség-külkereskedelem

Termelés	Friss zöldség dinnyével				Egyenleg	
	Behozatal		Kivitel			
1000 t	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t	
2003	1 942	181	9,3	385	19,8	204
2004	2 033	179	9,0	276	13,6	97
2005	1 547	182	12,0	267	18,0	85
2006. I-IX.	*1 600	152	10,0	173	11,0	21

* Becsült adat (AKI PAIR)

Forrás: KSH

84

16. melléklet

A vizsgálatba vont gyümölcsfajok 2006. évi termelői árváltozása a Budapesti Nagybani Piacon

Faj	Fajta / típus	Kiszerezés	Termelői ár változása 2006/2005 %	Árösszehasonlítás időszaka	Mennyiségi részarány az összes gyümölcstermelésen belül 2005-ben %
Alma	minden fajta, kivétel Jonathan, Idared, Golden	kg	126,3	júliustól, az idei termék piacra lépésétől	19,0
	Jonathan		121,8	szeptembertől, az idei termék piacra lépésétől	37,0
	Idared		119,6	októbertől, az idei termék piacra lépésétől	3,0
Körte	Golden	kg	115,4	augusztustól, az idei termék piacra lépésétől	8,0
	minden fajta, Vilmos nélkül		119,3	júliustól, az idei termék piacra lépésétől	2,7
	Vilmos		127,9	augusztustól, az idei termék piacra lépésétől	

Faj	Fajta / típus	Kiszerezés	Termelői ár változása 2006/2005 %	Árösszehasonlítás időszaka	Mennyiségi részarány az összes gyümölcsstermelésen belül 2005-ben %
Bogyósok					
Szamóca	-		113,6	május-június	0,4
Piros ribizli	-		94,0	június-augusztus	0,7
Fekete ribizli		kg	90,0	június-július	0,7
Málna	-		123,5	június-szeptember	0,8
Szeder			123,5	július-szeptember	0,4
Köszméte	-		141,8	június-július	0,4
Meggy	-	kg	91,7	június-július	6,7
Cseresznye	-	kg	92,2	május-július	1,1
Kajszibarack	-	kg	93,4	június-augusztus	3,5
Őszibarack	hagyományos fajták		116,1	június-október	6,8
	nektarin		102,1	július-szeptember	
Szilva	házi szilva	kg	56,2	július-november	4,9
	japán szilva	kg	61,3	augusztus-november	
	Ringlő	kg	171,2	július-szeptember	
Összesen			116,1*		96,1

* Az egyes termékek összes termelésen belüli részarányával súlyozott árváltozása

Forrás: AKI PÁIR, KSH

A felvásárolt gyümölcsfajok

	2004				2005				2006		2006. I-IX.			
	Összes termés 1000 t	Teljes felvásárlás 1000 t	Ipari felvásárlás		Összes termés 1000 t	Teljes felvásárlás 1000 t	Ipari felvásárlás		Összes termés* 1000 t	Teljes felvásárlás 1000 t	Ipari felvásárlás			
			1000 t	Ár Ft/kg			1000 t	Ár Ft/kg			1000 t	Ár Ft/kg	1000 t	Ár Ft/kg
Alma	700	241	232	33,1	11	510	134	117	23,0	23	64	55	11,0	23
Meggy	77	49	46	60,1	68	48	21	19	39,4	104	28	24	26,7	101
Szilva	67	14	10	14,9	25	36	4	3	7,5	56	14	8	14,2	39
Őszibarack	83	15	12	14,5	44	48	9	6	12,3	31	16	13	24,0	43
Kajszibarack	35	6	4	10,0	52	26	4	3	11,3	97	8	5	12,8	67
Körte	18	2	2	8,9	45	20	4	3	15,5	42	2	2	9,8	50
Ribizske (piros és fekete)	15	4	3	22,4	-	12	2	2	14,2	-	14	2	2	11,4
Cseresznye	13	2	1	10,8	121	8	1	1	6,3	131	9	1	0	4,4
Málna	8	3	3	29,3	198	7	4	4	53,7	179	6	2	2	26,7
Egyéb gyümölcs	18	14	-	-	-	17	12	-	-	-	15	3	-	-
Gyümölcs összesen	1 038	350	313	-	-	736	194	-	-	-	806	139	-	-

* Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján

Forrás: KSH

Frissgyümölcs-külkereskedelem

	Friss gyümölcs dinnye nélkül					
	Termelés	Behozatal		Kivitel		Egyenleg
	1000 t	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t	aránya az összes termelésben %	1000 t
2003	724	233	32,2	83	11,5	-150
2004	1 039	231	22,2	95	9,1	-136
2005	732	244	34,0	84	12,0	-160
2006. I-IX.	*806	164	20,3	78	9,7	-86

* Becsült adat (AKI PÁIR)

Forrás: KSH

Feldolgozott zöldség és gyümölcs külkereskedelem

	Kivitel	Behozatal	Egyenleg
	1000 t		
2003	435	110	325
2004	433	116	317
2005	429	150	279
2006. I-IX.	282	118	164

Forrás: KSH

A belföldön termelt borok feldolgozó értékesítési ára

Termék		2004	2005	2006	2006/2005 %	
fehér	asztali	mennyiség (hl)	417 413	373 906	309 806	82,86
		átlagár (Ft/hl)	12 800	11 808	12 096	102,44
	táj	mennyiség (hl)	146 826	218 322	226 170	103,59
		átlagár (Ft/hl)	19 126	15 892	15 729	98,97
összes fehér		mennyiség (hl)	564 239	592 228	535 976	90,50
		átlagár (Ft/hl)	14 446	13 314	13 629	102,37
vörös és rozé	asztali	mennyiség (hl)	188 569	124 179	137 250	110,53
		átlagár (Ft/hl)	16 604	14 333	14 700	102,56
	táj	mennyiség (hl)	85 305	151 197	157 784	104,36
		átlagár (Ft/hl)	23 152	19 720	19 115	96,93
összes vörös és rozé		mennyiség (hl)	273 873	275 376	295 034	107,14
		átlagár (Ft/hl)	18 643	17 291	17 061	98,67
asztali és tájbor összesen		mennyiség (hl)	838 112	867 604	831 010	95,78
		átlagár (Ft/hl)	15 817	14 576	14 847	101,86

Forrás: AKI, PÁIR